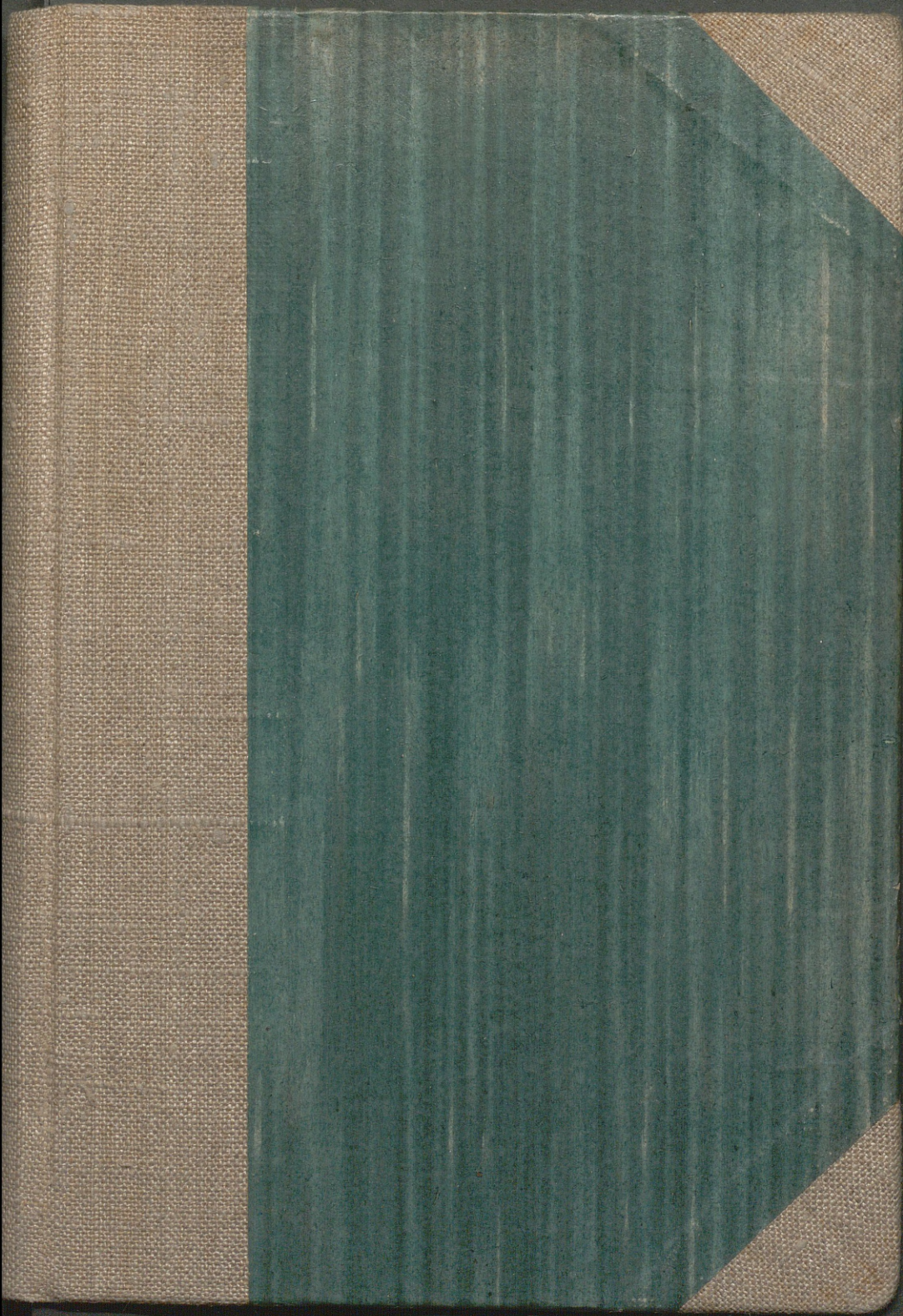
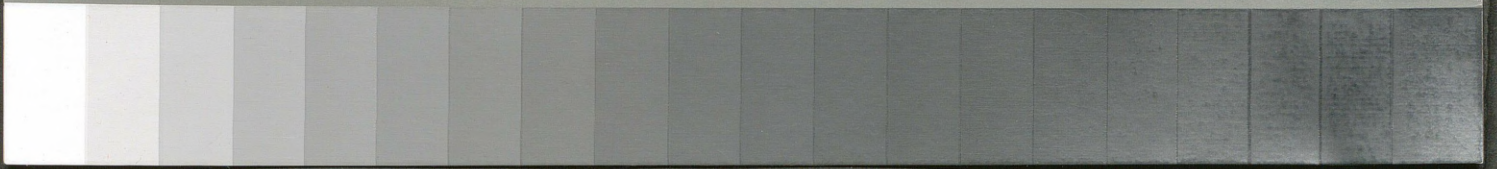

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

BIBLIOTEKA BIURA
HISTORYCZNEGO W. J.

PODRĘCZNIK

DLA SZKÓŁ PODOFICERSKICH PIECHOTY

OPRACOWANY

W 55 POZNAŃSKIM PUŁKU PIECHOTY
POD REDAKCJĄ PŁK. DYPL. ROWECKIEGO STEFANA

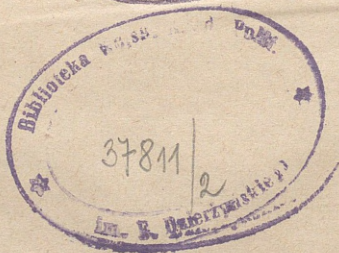
LESZNO 1933

CZCIONKAMI DUKARNI H. STEFANOWICZA W KOŚCIANIE.

333.62

Wszelkie prawa przedruk i przekładu zastrzeżone.

WSTĘP.

W pracy szkolnej dawał się odczuwać dotychczas brak streszczonych i odpowiednio ujętych podręczników dla elewów podoficerskich szkół piechoty. W okresie zimowym — elewi kursów słuchając wykładów mieli obowiązek notowania tych wykładów, robienia odpowiednich skrótów, z których potem w okresie repetycji mieli przygotować się dla wykazania zdobytych wiadomości.

W praktyce napotykało to na dużo trudności, gdyż nierównomierny poziom wykształcenia i inteligencji elewów powodował, że notatki robione przez nich były bardzo niejednolite pod względem wartości i ujęcia. Na niezbyt dokładne ich ujęcie wpływały także w dużym stopniu różne względy, a mianowicie oszczędność w oświetlaniu sal wykładowych, temperatura w porze zimowej, niekiedy sprzyjające notowaniu wykładów itp. Z powyższych też względów próbowano niejednokrotnie uzupełniać notatki elewów — doręczając im streszczenia wykładów, które będąc robione zazwyczaj w formie skryptów szkolnych, bardziej lub mniej obszernych, nie odpowiadały jednak całkowicie swemu celowi. Były to bowiem w większości wypadków jedynie rozwinięcia zasad podanych już w regulaminach i obowiązujących podręcznikach wojskowych, albo też były to poprostu wyciągi czy przedruki zagadnień i tematów już wielokrotnie przedstawionych w szeregu wydawnictw książkowych.

Dlatego też w pracy szkolnej w r. 1931/32 postanowiłem podręcznikom dla szkół podoficerskich 55 Pozn. p. p. nadać inną formę, a mianowicie zastosować system konkretnych pytań i streszczonych odpowiedzi, obejmujących te wszystkie zagadnienia i przejawy służby oraz życia wojskowego, które są dla elewów najważniejsze z pośród wykładów w szkołach.

W jesieni r. 1931 wyznaczyłem szereg oficerów — wykładowców i instruktorów 55 Pozn. p. p., którym poleciłem przepracowanie poszczególnych przedmiotów wykładowych w podoficerskich szkołach pułkowych w formie pytań i odpowiedzi. Ogólną redakcję i nadzór nad tą pracą objąłem osobiście, przy współudziale mjr. Gromadzkiego i mjr. Józwy.

Opracowany w ten sposób podręcznik dla szkół podoficerskich 55 Pozn. p. p. został w roku ubiegłym wydany drukiem jako skrypt szkolny, przyczem przyjąłem zasadę, iż każdy elew szkoły podoficerskiej musi otrzymać egzemplarz podręcznika, który ma mu zastąpić wszelkie notatki robione w czasie wykładów. Na wykładzie elewi jedynie pilnie słuchają — nie notując, gdyż cały materiał tu wykładany, rozbitý na pytania i odpowiedzi, znajdują w doręczonym im na początku szkoły podręczniku. Z tego też podręcznika uczą się i przygotowują do repetycji.

Próba uczyniona w r. 1931/32 w szkołach podoficerskich 55 Pozn. p. p. odpowiedziała w zupełności oczekiwaniom. Zasada dania do rąk każdemu elewowi egzemplarza „Podręcznika“ okazała się słuszną i celową. Przewidziany programem materiał dla szkół podoficerskich został przez elewów opanowany w bardzo wysokim stopniu. Inspekcja dowódcy 14 D. P. po zakon-

IV.

czeniu szkoły podoficerskiej stwierdziła ten wysoki poziom. W związku z powyższym dowódca 14 D. P. zatwierdził „Podręcznik“ jako obowiązujący dla wszystkich pułków dywizji i polecił wyposażać każdego elewa szkół podoficerskich 14 D. P. w egzemplarz tego podręcznika.

Jak każda pierwsza praca „Podręcznik“ wydany na r. 1931/32 zawierał szereg usterek.

W związku z powyższem — oraz zachęcony dotychczasowymi rezultatami — przystąpiłem do całkowitego przepracowania zeszłorocznego wydania. W tym celu wyznaczyłem szereg oficerów do zaopiniowania poszczególnych rozdziałów pierwszego wydania podręcznika, a potem z oficerami dawniej opracowywającymi, stworzyłem podkomisję do definitywnej drugiej redakcji tych rozdziałów.

W pracach tych, bądź przy pierwszej, bądź też przy drugiej redakcji, bądź też w obydwóch redakcjach brali udział: ppłk. Czuryłło, mjr. Gromadzki, mjr. Józwa, kpt. Jiruszka, kpt. Sosień, kpt. Wojtał, kpt. Poruszyński, por. Matwijewicz, por. dr. Studziński, por. Warwas, por. Szor, por. Matecki, por. Jastrzębski A., por. Kania, ppor. Lesisz i ppor. Konieczka. Ostateczną redakcję podręcznika objąłem osobiście.

Zarówno pod względem ilości, jak i jakości włożonej pracy do wydania podręcznika najbardziej się przyczynili por. Szor i por. Kania.

Tak przepracowany podręcznik dla szkół podoficerskich piechoty oddaje obecnie do użytku kandydatom na podoficerów rezerwy piechoty.

Nie zawiera on działu obejmującego wyszkolenie bojowe. Nastąpiło to z tej racji, iż nowy regulamin piechoty został oddziałom dostarczony jedynie w formie wyciągu z cz. II. i cały szereg podstawowych i zasadniczych określeń oraz zarządzeń w zakresie wyszkolenia bojowego piechoty znajduje swój wyraz w poszczególnych częściach nowego regulaminu, które dopiero w roku bieżącym, względnie w przyszłym, mają nadejść do formacji.

W związku z powyższem „Podręcznik dla szkół podoficerskich“ zostaje wydany bez działu wyszkolenia bojowego, który to dział jest w opracowaniu i ukaże się w r. 1933, być może, jeszcze przed zakończeniem kursu podoficerskiego 1932/33.

Leszno (Wlkp.), we wrześniu 1932 r.

Dowódca 55 Pozn. Pułku Piechoty

R o w e c k i p ł k. dypl.

Spis rzeczy.

Wstęp	III
Spis rzeczy	V

I. Organizacja sił zbrojnych.

A. Organizacja ogólna	3
B. Organizacja piechoty	6
C. Organizacja kawalerji	8
D. Organizacja artylerji	9
E. Organizacja broni pancernych	10
F. Organizacja aeronautyki	11
G. Organizacja inżynjerji	12
H. Długość kolumn marszowych poszczeg. jednostek w marszu	12

II. Służba wewnętrzna.

A. Podstawowe powinności i prawa żołnierza	15
1. Powołanie do stanu żołnierskiego	15
2. Cnoty żołnierskie	16
3. Postanowienia szczególne	18
B. Skład osobowy sił zbrojnych i przepisy o zależności	21
1. Skład osobowy sił zbrojnych Rzeczypospolitej	21
2. Ogólne zasady zależności	22
3. Prawa i obowiązki przełożonego	24
4. Obowiązki wychowawcze podoficera	25
5. Prawa i obowiązki podwładnego	26
6. Prośby	28
7. Zażalenia	28
C. Przepisy dyscyplinarne	30
1. Zasady ogólne	30
2. Rodzaje kar dyscyplinarnych	32
3. Zakres władzy dyscyplinarnej poszczególnych przełożonych	32
4. Wykonanie kar dyscyplinarnych	33
D. Tok służby i porządek koszarowy	35
1. Tok służby	35
2. Porządek koszarowy	38
3. Ubiór, wygląd i zachowanie się żołnierzy	40
4. Służba inspekcyjna w formacjach	41
E. Służba w garnizonie	45
1. Zasady ogólne	45
2. Władze garnizonowe	45
3. Tok służby w garnizonie	46
4. Służba inspekcyjna i ordynansowa w garnizonie	46
5. Gotowość bojowa załogi	47
6. Przepisy na wypadek pożaru w garnizonie	49
7. Służba bezpieczeństwa i porządku	49
F. Służba wartownicza	52
1. Zasady ogólne	52
2. Przełożeni wart i sprawdzanie służby wartowniczej	55
3. Odprawa i zmiana wart oraz wartowników	55
4. Tok służby na wartach i posterunkach	60
5. Użycie broni w służbie wartowniczej	71

VI

G. Przepisy o udzielaniu pomocy wojskowej władzom cywilnym	71
1. Uwagi ogólne	71
2. Wezwanie asystencji	72
3. Zarządzenia w przewidywaniu rozruchów	72
4. Wskazówki dla dowódców oddziałów asystencyjnych	72
5. Użycie broni w czasie rozruchów	73
6. Pomoc wojska na wypadek klęsk żywiołowych	74
H. Oddawanie honorów.	74
1. Zasady ogólne	74
2. Postanowienia dotyczące szeregowych	76
3. Oddawanie honorów przez oddziały zwarte	78

III. Terenoznawstwo.

A. Opis terenu	83
B. Posługiwanie się mapą	89
C. Orjentowanie się w terenie	93
D. Sporządzanie szkiców	97

IV. Służba obserwacji.

A. Znaczenie obserwacji	101
B. Organa obserwacji w piechocie	101
C. Ogólne obowiązki obserwatora	102
D. Służba obserwacji w drużynie	106
E. Obowiązki obserwatora dowódcy plutonu	107
F. Obowiązki obserwatora dowódcy kompanji	109
G. Służba obserwacji przy dowódcy baonu	110

V. Łączność.

A. Ogólne określenia łączności	113
B. Żywe środki łączności	114
C. Elektryczne środki łączności	116
D. Pomocnicze środki łączności	119
E. Łączność między lotnikami a piechotą	123
F. Służba łączności w pułku piechoty	125

VI. Służba pionierska.

A. Ogólne pojęcia o umocnieniach	129
B. Stanowiska ogniowe i zakrycia	130
C. Maskowanie	132
D. Przeszkody	135
E. Przeprawy	137
F. Materiały wybuchowe	141

VII. Walka chemiczna.

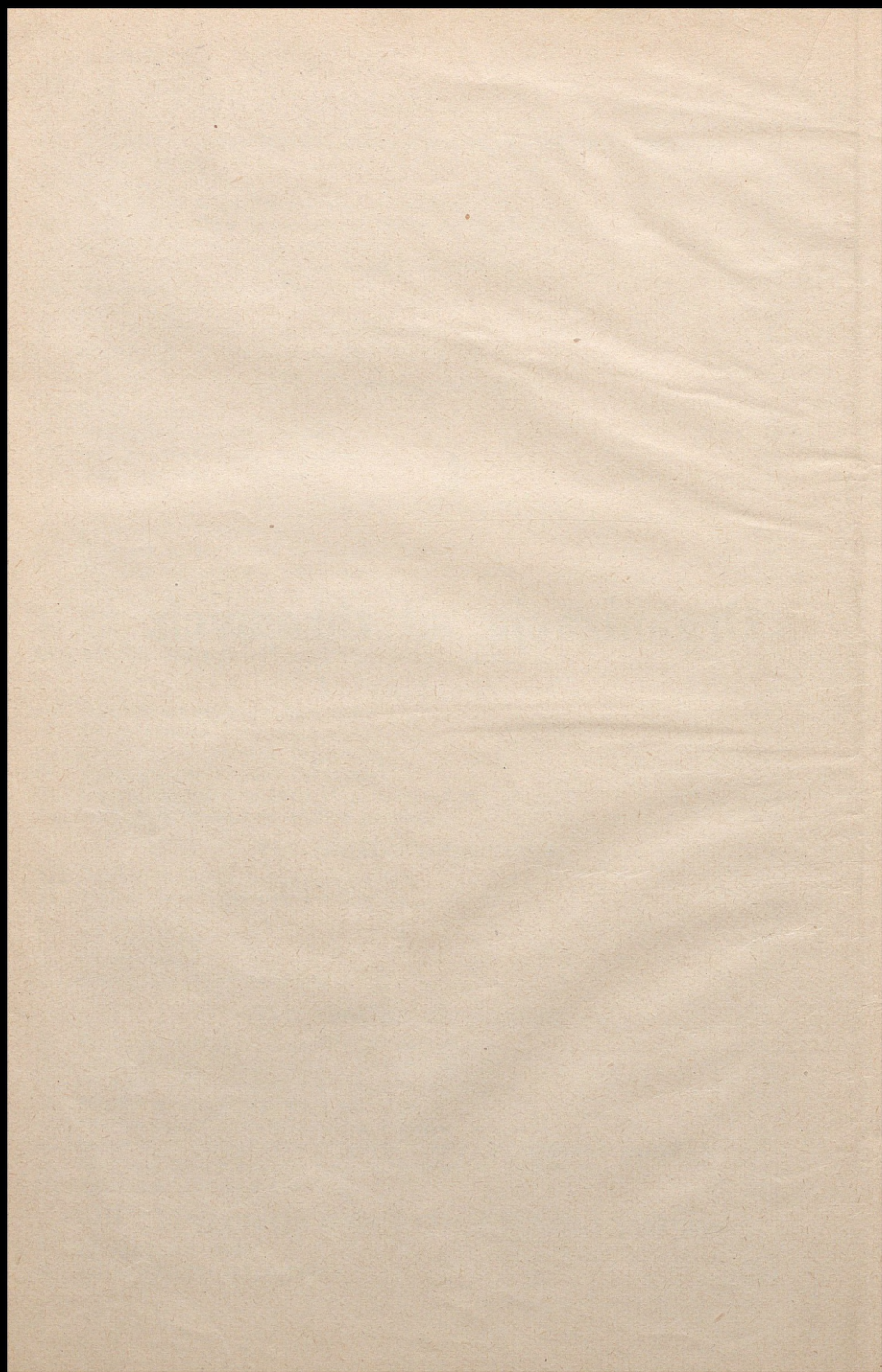
A. Rodzaje gazów i napadów gazowych	145
B. Granaty ręczne gazowe i dymy bojowe	146
C. Obrona przeciwgazowa i środki obronne	147
D. Maska przeciwgazowa i jej użycie	149
E. Porównanie naszej maski z innemi	151
F. Obowiązki podoficera przed, w czasie i po napadzie gazowym	151
G. Ogólny opis i sposób użycia aparatów tlenowych	152
H. Obrona ludności cywilnej	152

VIII. Pielęgnacja ciała i ratownictwo wojskowe.

A. Pielęgnacja ciała	155
B. Ratownictwo wojskowe	157

I.

Organizacja sił zbrojnych.

BIBLIOTEKA BIURA HISTORYCZNEGO W. P.

BIBLIOTEKA BIURA
HISTORYCZNEGO W. P.

A. Organizacja ogólna.

1. Kto jest najwyższym Zwierzchnikiem sił zbrojnych Rzeczypospolitej?

Prezydent Rzeczypospolitej, zarówno w czasie pokoju, jak i wojny.

2. Kto to jest Minister Spraw Wojskowych?

Jest to dowódca sił zbrojnych w czasie pokoju, który niemi bezpośrednio dowodzi z ramienia Prezydenta Rzeczypospolitej oraz kieruje całością administracji wojskowej.

3. Kto to jest Generalny Inspektor Sił Zbrojnych?

Jest to generał przewidziany na Naczelnego Wodza w czasie wojny, a w czasie pokoju stały zastępca Ministra Spraw Wojskowych w sprawach dotyczących przygotowania sił zbrojnych i państwa do wojny.

4. Z czego składają się siły zbrojne Państwa?

Z wojska lądowego i marynarki wojennej.

5. Z czego składa się wojsko ze względu na różnicę zadań i środków?

Z broni i służb.

6. Jakie jest zadanie broni, a jakie służb?

Bronie walczą, służby zapewniają broniom wszystko to, co jest im do życia i walki potrzebne.

7. Jakie mamy bronie?

Piechotę, kawalerję, artylerję, broń pancerną, aeronautykę, inżynierję (saperów i łączności), taborę, samochody i żandarmerję.

8. Jakie mamy służby?

Poborową, remontu, uzbrojenia, aeronautyki, inżynierji, samochodową, intendenturę, taborową, zdrowia, weterynaryj, budownictwa,

9. Jak dzieli się obszar Państwa pod względem wojskowo-terytorjalnym i administracyjnym?

Na okręgi korpusów, z których każdy podzielony jest na rejony służb i garnizony. Obszar wybrzeża morskiego stanowi oddzielną jednostkę terytorjalną i administracyjną, podporządkowaną dowódcy floty.

10. Jakie mamy okręgi korpusów?

Okręgów korpusów mamy 10, a mianowicie: Nr. I Warszawa, Nr. II Lublin, Nr. III Grodno, Nr. IV Łódź, Nr. V Kraków, Nr. VI Lwów, Nr. VII Poznań, Nr. VIII Toruń, Nr. IX Brześć nad Bugiem, Nr. X Przemyśl.

11. Co to są władze garnizonowe?

Komendanci garnizonów, którzy z ramienia dowódców korpusów sprawują władzę terytorjalną na obszarach podległych garnizonów.

12. Jak jest podzielone wojsko ze względu na dowodzenie?

Na wielkie jednostki (armje, grupy operacyjne, dywizje piechoty, dywizje kawalerji i brygady kawalerji) oraz na małe jednostki (pułki i samodzielne oddziały poszczególnych broni, szkoły wojskowe oraz zakłady poszczególnych broni i służb).

13. Co nazywamy formacją?

Małą jednostkę, stanowiącą w sobie całość pod względem organizacyjnym, taktycznym, ewidencyjnym i gospodarczym, np. pułk piechoty, kawalerji, artylerji, lotniczy, baon saperów, dywizjon artylerji konnej itp.

14. Co nazywamy oddziałem?

Małą jednostkę, stanowiącą w sobie całość pod względem organizacyjnym i taktycznym, a wchodzącą w skład formacji np. baon, dywizjon kawalerji, artylerji lekkiej i lotniczy itp.

15. Co nazywamy pododdziałem?

Najmniejszą z małych jednostek, stanowiącą w sobie całość pod względem organizacyjnym, taktycznym, ewidencyjnym i gospodarczym, np. kompanję, szwadron, baterję, eskadrę itp.

16. Co to jest Korpus Ochrony Pogranicza (K. O. P.)?

Jest to jednostka zorganizowana na sposób wojskowy, składająca się z formacji piechoty, kawalerji i żandarmerji, a będąca organem wykonawczym władz państwowych w zakresie ochrony granic. Zadaniem K. O. P. jest zapewnienie bezpieczeństwa na pograniczu oraz ochrona celna granic i zapobieganie nielegalnemu ich przekraczaniu. Jest on rozmieszczony wzdłuż granicy wschodniej i płnc.-wsch.

17. Co to są Powiatowe Komendy Uzupełnień (P. K. U.)?
Są to organa wykonawcze dowódców okręgów korpusów w zakresie służby poborowej. Zadaniem ich jest:

- a) uzupełnienie formacji ewidencyjnych sił zbrojnych:
- b) administracja rezerw.

18. Na czym opiera się uzupełnianie sił zbrojnych w czasie pokoju i wojny?

Na powszechnym obowiązku służby wojskowej, któremu podlegają wszyscy obywatele polscy płci męskiej, za wyjątkiem niezdolnych fizycznie i osób duchownych.

19. Co obejmuje powszechny obowiązek służby wojskowej?

- a) powinność zgłoszenia się do spisów poborowych i stawienia do poboru,
- b) służbę wojskową,
- c) obowiązek meldowania się.

20. Kiedy rozpoczyna się i jak długo trwa obowiązek służby wojskowej?

Rozpoczyna się z chwilą osiągnięcia wieku poborowego, t. j. z początkiem tego roku, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej kończy 21 lat życia, zaś trwa:

- a) w służbie czynnej do końca roku, w którym poborowy kończy 23 lat życia,
- b) w rezerwie do końca roku, w którym szeregowy rezerwy kończy 40 lat życia,
- c) w pospolitem ruszeniu do końca roku, w którym szeregowy pospolitego ruszenia kończy 50 lat życia.

Podczas wojny wiek poborowy zaczyna się z początkiem roku, w którym podlegający powszechnemu obowiązkowi służby wojskowej kończy 19 lat życia.

21. Z czego składa się marynarka wojenna?

Z Kierownictwa Marynarki Wojennej, floty i flotylli rzecznej.

22. Jakie jednostki wchodzi w skład naszej floty?

Konrtorpedowce, torpedowce, kanonierki, łodzie podwodne, trawlerzy, statki minowe, szkolne, hydrograficzne, transportowce wojenne i hydroplan.

23. Jakie statki wchodzi w skład flotylli rzecznej?

Monitory, statki uzbrojone, kutry uzbrojone, hydro-glissery i pławowce rzeczne.

B. Organizacja piechoty.

1. Z jakich formacyj składa się piechota?
Z pułków piechoty, pułków strzelców podhalańskich i batalionów strzelców. Do piechoty zaliczają się również czołgi.

2. Z czego składa się dywizja piechoty w czasie pokoju?
Z dowództwa dywizji, trzech pułków piechoty i jednego pułku artylerji lekkiej. *dwu pułk dywizyjny, jeden pułk artylerji*

3. Z czego składa się dywizja piechoty w czasie wojny?
W czasie wojny dywizja piechoty powiększa się o kwaterę główną dowództwa, formacje kawalerji, saperów i łączności oraz potrzebne organa służb i środki przewozowe.

4. Jaki jest skład pułku piechoty (rys. 1)? *dwu pułku asystent*

- dowództwo pułku,
- kwaterymistrzostwo,
- kompania administracyjna,
- plutony specjalne,
- 3 baony,
- kadra baonu zapasowego (w niektórych pułkach).

5. Jaki jest skład dowództwa pułku?

Dowódca pułku, zastępca dowódcy pułku, adjutant, drużyna do-
wódcy pułku i lekarz.

6. Jaki jest skład kwatermistrzostwa?

Kwatermistrz, oficer mobilizacyjny, zastępca oficera mobilizacyjnego, oficer administracji materiałowej z zastępcą, oficer żywnościowy, oficer płatnik oraz personel podległy poszczególnym oficerom. *pułk kwatermistrza*

7. Jaki jest skład kompanji administracyjnej?

Dowódca, pluton administracyjny, pluton taborowy i orkiestra.

8. Jakie są plutony specjalne w pułku?

Pluton łączności, pionierów, artylerji piechoty, konnych zwiadowców i oddział przeciwigazowy, *cyklistów kompanji*

9. Jaki jest skład plutonu łączności?

Dowódca, poczet dowódcy, pewna ilość drużyn łączności pułku i drużyn łączności baonów,

10. Jaki jest skład drużyny łączności?

Dowódca, patroly telefoniczne, patroly sygnalizacji ręcznej i gońcy.

11. Jaki jest skład plutonu pionierów?

Dowódca, poczet dowódcy i pewna ilość drużyn pionierów. *dwu pułku*

12. Jaki jest skład plutonu artylerji piechoty?

Dowódca, poczet dowódcy z patrolem zwiadowczym i patrolami telefonicznymi oraz 2 działony.

13. Z czego składa się działon?

Z działu, jaszczu, obsługi działu i obsługi jaszczu.

14. Jaki jest skład plutonu konnych zwiadowców?

Dowódca, poczet dowódcy, pewna ilość sekcji strzeleckich po 1/5 oraz obsługa r. k. m.

15. Jaki jest skład:

a) baonu piechoty?

Dowódca baonu z pocztem, pluton administracyjny, 3 kompanie strzeleckie i 1 kompania c. k. m.

b) kompanji strzeleckiej?

Dowódca kompanji z pocztem, drużyna administracyjna i 3 plutony strzeleckie;

c) plutonu strzeleckiego?

Dowódca, zastępca dowódcy, podoficer obserwator, 3 drużyny strzeleckie, i sekcja garlaczów (granatników) oraz biedka pod r. k. m. (l. k. m.) i amunicję.

Stan drużyny: 1 oficer, 9 podoficerów, 58 strzelców, 3 r. k. m. (l. k. m.) i 3 garlacze (granatniki);

d) drużyny strzeleckiej?

Dowódca, zastępca dowódcy, obsługa r. k. m. względnie l. k. m. 13 strzelców, w tem 2 st. strzelców.

Stan drużyny: 2 podoficerów 3 st. strzelców, 14 strzelców i 1 r. k. m. (l. k. m.);

e) obsługi r. k. m. (l. k. m.)?

Karabinowy, celowniczy, i 2 amunicyjnych;

f) sekcji garlaczów (granatników)?

Dowódca, 3 garlaczowych (w tem 1 st. strzelec) i 3 amunicyjnych.

Stan: 1 podoficer, 6 strzelców i 3 garlacze (granatniki).

16. Z czego składa się poczet dowódcy kompanji strzeleckiej? Z obserwatorów, gońców, trębaczy, patrolu telefonicznego i sekcji sanitarnej.

17. Z czego składa się drużyna administracyjna kompanji strzeleckiej?

Z sierżanta szefa, podoficera broni i gazowego, podoficera gospodarczego, kucharzy, szewców, kuchni polowej, 3 wozów taborowych (amunicyjny, przykuchenny, kancelaryjno-bagażowy).

3 plut. gosp. + plut. sanitarny

18. Jaki jest skład:

a) kompanji c. k. m.?

Dowódca z pocztem, drużyna administracyjna, 3 plutony c. k. m. i pluton broni towarzyszącej; *lewor dżur*

b) plutonu c. k. m.?

Dowódca, zastępca dowódcy, oceniacz odległości, pomocnik rusznikarza i 2 drużyny c. k. m.;

c) drużyny c. k. m.?

Dowódca (drużynowy), 2 karabinowych, 2 celowniczych, 2 taśmowych, 2 pomocniczych, 4 amunicyjnych, 2 c. k. m., 4 biedki pod c. k. m. i amunicję;

d) plutonu broni towarzyszącej?

Dowódca, zastępca dowódcy, oceniacz odległości, 2 działony moździerzy i 1 działon armatki.

19. Z czego składa się poczet dowódcy kompanji c. k. m.?

Z obserwatorów, gońców, patrolu telefonicznego, patrolu sanitarnego i zapasowej obsługi c. k. m.

20. Z czego składa się drużyna administracyjna kompanji c. k. m.?

Z sierżanta szefa, podoficera broni i gazowego, podoficera gospodarczego, podoficera furazowego, rusznikarza, kucharzy, szewców i rymarzy, kuchni polowej, 4 wozów taborowych (amunicyjny, przykuchenny, furazowy, kancelaryjno-bagażowy).

21. Jak dzieli się tabor pułku piechoty w czasie wojny?

Na tabor bojowy, żywnościowy i багаżowy.

C. Organizacja kawalerji.

1. Z jakich formacyj składa się kawalerja?

Z pułków szwoleżerów, ułanów, strzelców konnych i szwadronów pionierów. Do kawalerji zaliczają się również samochody pancerne.

2. Z czego składa się pułk kawalerji?

a) z dowódcy z pocztem dowódcy, *poczta*

b) z plutonu łączności,

c) z patrolu pionierów,

d) z kwatermistrzostwa,

e) z szwadronu administracyjnego,

f) z 4 szwadronów linjowych,

g) z 1 szwadronu c. k. m.,

h) z szwadronu zapasowego.

3. Z czego składa się szwadron linjowy?

a) z dowódcy z pocztem,

- b) z drużyny administracyjnej,
 - c) z 4 plutonów.
4. Jaki jest skład pocztu dowódcy szwadronu?
4 podoficerów-gońców z plutonów i 2 trębacz-obszerników.
5. Z czego składa się pluton?
- a) z dowódcy plutonu,
 - b) z 4 sekcji (3 linjowe, 1 r. k. m.),
 - c) z podoficera-zastępcy dowódcy plutonu,
 - d) z podoficera-gońca dowódcy szwadronu,
 - e) z podoficera do dyspozycji dowódcy plutonu,
 - f) z gońca dowódcy plutonu.
6. Z czego składa się sekcja linjowa?
Z 6 jeźdźców (w tem dowódca sekcji).
7. Z czego składa się sekcja r. k. m.?
Z dowódcy, celowniczego, 2 amunicyjnych i 2 koniowodów.
8. Z czego składa się szwadron c. k. m.?
- a) z dowódcy z pocztom,
 - b) z drużyny administracyjnej,
 - c) z 2 plutonów c. k. m. na koniach jucznych,
 - d) z 1 plutonu c. k. m. na taczankach.

D. Organizacja artylerji.

1. Z czego składa się artylerja?
Z grup artylerji, pułków artylerji lekkiej, górskiej, ciężkiej, pułków artylerji najcięższej, dywizjonów artylerji pieszej i konnej oraz pułków i dywizjonów artylerji przeciwlotniczej. Do artylerji zaliczają się również pociągi pancerne.
2. Jaki jest skład grupy artylerji?
Dowódca grupy ze sztabem i kilka formacji artylerji (pułków, dywizjonów).
3. Jaki jest skład pułku artylerji?
Dowódca z drużyną dowódcy i 2 do 3 dyony, a mianowicie:
- a) w p. a. l. 3 dyony (I. i II. armat 75 mm, III. haubic 105 mm);
 - b) w p. a. c. 3 dyony (w każdym 2 baterje haubic 155 mm. 1 baterja armat 105 mm);
 - c) w p. a. g. 2 do 3 dyony n. p. I. i II. armat górskich 65 mm, III. haubic górskich 100 mm.
4. Jaki jest skład dyonu?
Dowódca z drużyną, 3 baterje i kolumna amunicyjna.

5. Jaki jest skład baterji ?

Baterja składa się:

- a) z dowódcy,
- b) z pocztu dowódcy,
- c) z 2 plutonów,
- d) z drużyny administracyjno-gospodarczej,
- e) z 1 drużyny c. k. m. (2 c. k. m. na biedkach).

6. Z czego składa się pluton ?

Pluton składa się z dowódcy i 2 działonów po 1 dziale z jaszczem.

E. Organizacja broni pancernych.

1. Z czego składają się bronie pancerne ?

a) z czołgów, b) z samochodów pancernych, c) z pociągów pancernych.

2. Co to jest czołg ?

Jest to wóz silnie opancerzony i uzbrojony w działo lub 2 do 6 c. k. m., o pociągu mechanicznym, posuwający się na gąsienicy i zdolny do poruszania się w ciężkim terenie oraz do przebywania zapór i przeszkód; zależnie od uzbrojenia dzielimy czołgi na ciężkie, średnie i lekkie.

3. Jaka jest taktyczna organizacja czołgów ?

Pułk czołgów składa się z bataljonów, bataljon z kompanij; kompanja czołgów składa się z 3 plutonów.

4. Z czego składa się pluton czołgów ?

- a) z czołgu dowódcy plutonu,
- b) z 2 półplutonów.

5. Z czego składa się półpluton czołgów ?

Z 2 czołgów, z których jeden jest uzbrojony w działko, drugi w c. k. m.

6. Co to jest samochód pancerny ?

Jest to wóz lekko opancerzony i uzbrojony w c. k. m., o pociągu mechanicznym i dość znacznej szybkości, a przystosowany głównie do poruszania się na drogach. Samochody pancerne są zorganizowane w szwadrony i plutony, podobnie jak czołgi.

7. Co to jest pociąg pancerny ?

Jest to skład wozów kolejowych, opancerzonych, uzbrojonych w działo i c. k. m., a poruszanych po torze kolejowym siłą mechaniczną (parowóz). Pociągi pancerne są zorganizowane w dywizjony, każdy w składzie 2 pociągów pancernych.

8. Z czego składa się pociąg pancerny?
Składa się (w kierunku jazdy): z 1 lub 2 lor, wozu artyleryjskiego, tendra, parowozu, wozu szturmowego i 1 lub 2 lor.

F. Organizacja aeronautyki.

1. Z czego składa się aeronautyka?
Z grup aeronautycznych, pułków lotniczych i batalionów balonowych.

2. Jaki jest skład grupy aeronautycznej?
Dowódca grupy ze sztabem i kilka formacji aeronautycznych.

3. Jakie rozróżniamy rodzaje lotnictwa ze względu na ich użycie taktyczne?

- a) lotnictwo linjowe,
- b) lotnictwo towarzyszące,
- c) lotnictwo myśliwskie,
- d) lotnictwo bombardujące.

4. Jaki jest skład pułku lotniczego?
Dowództwo pułku, kwatermistrzostwo, oddział portowy, dywizjon szkolny, 2 lub 3 dywizjony linjowe, myśliwskie lub niszczycielskie i park lotniczy.

5. Jaki jest skład batalionu balonowego?
Dowództwo batalionu, kwatermistrzostwo, kompania administracyjna, kompania szkolna, 2 kompanie balonów obserwacyjnych, kompania balonów zaporowych i park balonowy.

6. Jakie cechy posiada samolot linjowy?

- a) znaczną szybkość poziomą i pionową,
- b) duży pułap,
- c) dostateczny promień działania,
- d) dobre pole widzenia obserwatora,
- e) możliwość zabierania ładunku bomb,
- f) dostateczną zwrotność.

7. Jakie cechy posiada samolot towarzyszący?

- a) łatwość startu,
- b) dobrą widoczność,
- c) dostateczną zwrotność.

8. Jakie cechy posiada samolot myśliwski?

- a) dużą szybkość pionową i poziomą,
- b) dużą zwrotność,
- c) wysoki pułap,
- d) dużą szybkość nurkowania,

9. Jakie cechy posiada samolot bombardujący ?
 - a) możliwość zabierania dużego ładunku bomb,
 - b) duży promień działania,
 - c) dostateczny pułap.
10. Jak dzielą się jednostki lotnicze pod względem zadań i środków ?

Na jednostki : a) bojowe, b) zaopatrujące, c) pomocnicze.

11. Z czego składa się lotnictwo bojowe ?
 - a) z dywizjonów, b) z eskadr, c) z plutonów.
12. Co to jest dywizjon lotniczy ?
Jest to jednostka organizacyjna i taktyczna, która składa się z 2 do 3 eskadr.
13. Co to jest eskadra lotnicza ?
Jest to jednostka organizacyjna, taktyczna, ewidencyjna i gospodarcza, która składa się z 6 do 15 samolotów.
14. Co to jest pluton lotniczy ?
Jest to jednostka organizacyjna i taktyczna, która składa się z 3 do 4 samolotów.

G. Organizacja inżynierji.

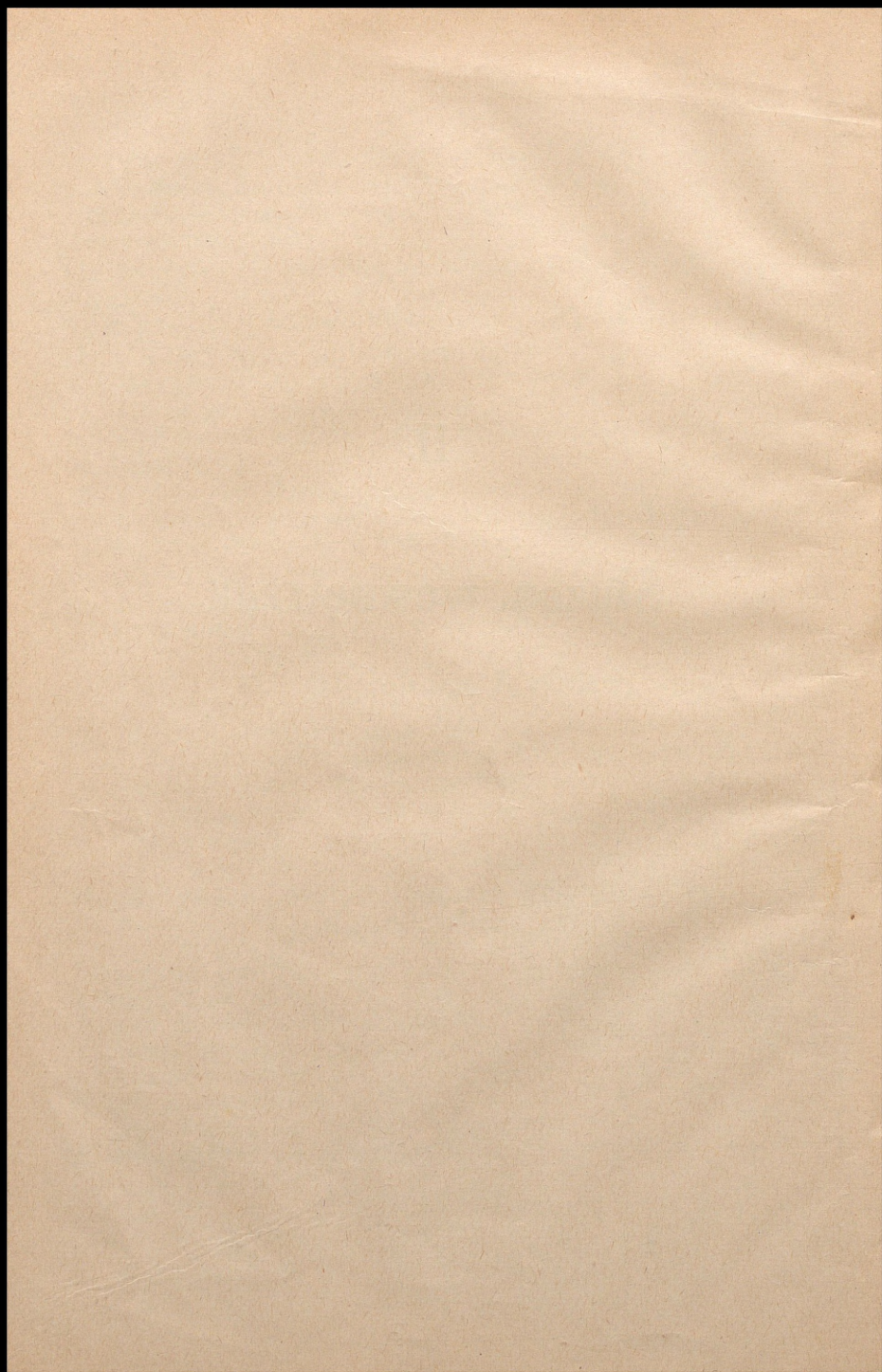
1. Z czego składa się inżynierja ?
 - a) z brygad saperów, bataljonów saperów oraz bataljonów elektrotechnicznego, silnikowego i bataljonu mostów kolejowych;
 - b) z grup łączności oraz z formacyj telegraficznych i radiotelegraficznych.

H. Długości kolumn marszowych poszczególnych jednostek w marszu.

1. kompanja piechoty	125 m
2. kompanja c. k. m.	200 m
3. baon piechoty z taborem bojowym	800 m
4. pluton artylerji piechoty	150 m
5. szwadron kawalerji	150 m
6. baterja artylerji lekkiej	250 m
7. dyon artylerji bez kolumny amunicyjnej	850 m
8. dyon artylerji z kolumną amunicyjną	1600—1800 m

II.

Służba wewnętrzna.

A. Podstawowe powinności i prawa żołnierza.

1. Powołanie do stanu żołnierskiego.

1. W jakim celu powołuje Rzeczpospolita Polska swych obywateli do stanu żołnierskiego?

Dla obrony swej całości, niepodległości i godności; powołani stają się żołnierzami i tworzą siły zbrojne Rzeczypospolitej.

2. Kto jest żołnierzem polskim?

Obywatel Rzeczypospolitej Polskiej, powołany do stanu żołnierskiego na podstawie ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej. Żołnierzem nie może być obywatel karany za zbrodnie lub pozbawiony praw obywatelskich.

3. Kto prowadzi wojnę, a kto toczy walkę orężną?

Wojnę prowadzi cały naród, podporządkowując swe wysiłki, mienie i życie idei zwycięstwa; walkę orężną toczą obywatele powołani jako żołnierze w szeregi sił zbrojnych.

4. Jakie jest zadanie sił zbrojnych?

Stać na straży całości, niepodległości, godności oraz porządku prawnego Rzeczypospolitej. Są one obroną przeciwko wszystkim jej nieprzyjaciółom wewnętrznym i zewnętrznym. W czasie wojny prowadzą walkę orężną, a podczas pokoju szkolą i przygotowują wszystkich zdolnych do służby wojskowej obywateli do zadań, jakie spoczną na nich z chwilą wybuchu wojny, przygotowują środki do niej oraz zapewniają mobilizację, czyli przejście sił zbrojnych ze stopy pokojowej na stopę wojenną.

5. Kto jest nieprzyjacielem zewnętrznym?

Każde państwo, które chce naruszyć całość, niepodległość, godność oraz porządek prawny Rzeczypospolitej.

6. Kto jest nieprzyjacielem wewnętrznym?

Wrogie Państwu czynniki wewnętrzne, które chcą spiskiem prze-

mocą lub gwałtem obalić porządek prawny i ustrój konstytucyjny Rzeczypospolitej.

7. Jak dzielimy żołnierzy ze względu na ich stosunek do wojska? Na żołnierzy zawodowych i niezawodowych.

8. Kto jest żołnierzem zawodowym, a kto niezawodowym? Żołnierzem zawodowym jest obywatel Rzeczypospolitej, który zobowiązał się z własnej woli do służby wojskowej na czas dłuższy. Żołnierzem niezawodowym jest ten, który pełni służbę czynną z poboru, w czasie przeznaczonym na szkolenie i w razie mobilizacji.

9. Co to jest przysięga? Uroczyste stwierdzenie poświęcenia się służbie Rzeczypospolitej. Przysięgę składa żołnierz po ukończeniu szkoły rekruta.

2. Cnoty żołnierskie.

10. Jakie jest stanowisko żołnierza Rzeczypospolitej? Najszczytniejsze, wymaga bowiem panowania nad sobą na każdym kroku, wyrzeczenia się części praw obywatelskich, a nawet poświęcenia życia dla Ojczyzny. Żołnierz wybrany na obrońcę Ojczyzny nosi w sobie tradycję dawnych poczynąń rycerskich, ubiorem zwraca na siebie oczy wszystkich, reprezentując godność Rzeczypospolitej; jego życie, zachowanie się w służbie i poza nią musi być zatem wzorowe.

11. Jakimi cnotami powinien się odznaczać żołnierz? Kochać Ojczyznę, cenić honor, być wiernym, odważnym, walecznym, moralnym, religijnym, karnym i posłusznym, koleżeńskim, samodzielnym, przedsiębiorczym, prawdomównym i powściągliwym w mowie.

12. Który żołnierz kocha swą Ojczyznę? Ten, który jej wiernie służy, sumiennie wypełnia wszystkie swe obowiązki i powinności oraz w każdej chwili jest gotowy oddać za Nią życie.

13. Co to jest honor żołnierski? Jest to wysokie poczucie honoru osobistego, godności i stanu żołnierskiego, jest to najdalej posunięta uczciwość i rzetelność w spełnianiu swych obowiązków, jest to najcenniejszy osobisty skarb żołnierza, jego sumienie i drogowskaz dobrego postępowania w służbie i poza służbą.

14. Co to jest chorągiew wojskowa? Jest to widoczny symbol Ojczyzny i pułku oraz naoczny znak jego istnienia, jego dziejów i jego sławy.

15. Jakiego żołnierza nazywamy wiernym?

Tego, który zawsze i w każdej chwili dotrzymuje przysięgi woj-skowej, choćby miał umrzeć.

16. Jakiego żołnierza nazywamy mężnym i walecznym?

Takiego żołnierza, który ma siłę woli i nie cofa się przed wy-pięnieniem złożonego na nim obowiązku w najgroźniejszym nie-bezpieczeństwie w boju, nawet w obliczu śmierci.

17. Jakie kary grożą za tchórzostwo?

Za tchórzliwą ucieczkę w boju, z pola walki lub za namawianie innych do ucieczki grozi kara śmierci.

18. Jakiego żołnierza nazywamy moralnym i religijnym?

Takiego żołnierza, który wierzy w Boga i żyje według jego przy-kazań, kocha swą religię i gotów jest bronić swej wiary, a który szanuje każdą inną religię i nie wyśmiewa się z niej, ani jej nie ubliża.

19. Co to jest karność?

Jest to cnota żołnierska, wyrażająca się przez postępowanie zgodnie z obowiązującymi w wojsku przepisami oraz przez dokładne wykonywanie wszelkich rozkazów służbowych. Karność po-winna wypływać z poczucia obowiązku i honoru, szacunku i bez-względne go zaufania do przełożonych, a nie z obawy kary.

20. Na czym polega koleżeństwo?

Na wzajemnem pożyciu, wzajemnej pomocy i wzajemnem czu-waniu nad sobą.

21. Jakiego żołnierza nazywamy dobrym kolegą?

Takiego, który dzieli się z drugim w każdej chwili dobrą myślą, słowem i dobrym czynem, który w potrzebie pomoże i obroni w niebezpieczeństwie oraz czuwa nad dobrą sławą kolegi.

23. Na czym polega samodzielność i przedsiębiorczość?

Na wypełnianiu otrzymanego rozkazu i zadania także w zmie-nionych okolicznościach, ale zgodnie z zadaniem i w duchu otrzymanego rozkazu oraz na wypełnieniu obowiązku i zadania nawet wówczas, gdy się nie otrzyma rozkazu. Brak rozkazu nie usprawiedliwia beczynności; nawet błędne postępowanie jest lepsze, niż beczynność.

24. Dlaczego wymagamy od żołnierza prawdomówności?

Żołnierz powinien być prawdomówny, gdyż dobro służby tego wymaga i w wojsku musi istnieć wzajemne zaufanie; przełożony ufa swemu podwładnemu i wierzy w to, co on melduje lub mówi, podwładny nie może zawieść zaufania swego przełożonego, bo

człowiek odważny przyzna się zawsze do winy i weźmie odpowiedzialność za nią. Żołnierz nieprawdomówny, maskujący się przed przełożonymi lub podwładnymi, nigdy nie pozyska sobie zaufania i szacunku.

25. Co to są tajemnice wojskowe?

Są to wszelkie wiadomości o wojsku, których ujawnienie może szkodzić interesom tegoż wojska, jak np. wiadomości o ilości wojska, o jego wyszkoleniu, o wszelkich poruszeniach wojska, zamiarach dowódców, magazynach, fabrykach wojskowych, dowódcach wojska i wogóle o całym życiu wojska.

26. Przez co zdradza żołnierz tajemnice wojskowe?

Głównie przez gadatliwość; przestrzeganie tajemnic wojskowych obowiązuje wszystkich żołnierzy; żołnierz powinien być powściągliwy w mowie, gdyż gadulstwo ubliża mu. Poza tem przez nie należyte strzeżenie tajnych pism i materiałów powierzonych jego pieczy.

27. Jakie powinno być życie żołnierza poza służbą?

W życiu prywatnem żołnierz musi pamiętać o tem, że nosi ubiór żołnierski i że zachowaniem swoim reprezentuje wojsko. W zachowaniu się powinien być prosty, skromny i zrównoważony. W postępkach wierny tradycji wojskowej. Pijaństwo, rozpusta, karciarstwo i życie nad stan szkodzą opinii sił zbrojnych. Staramie się o protekcję w służbie nie licuje z godnością żołnierza; dla wyróżnienia się żołnierz ma tylko jedną drogę, to jest drogę rzetelnej pracy.

3. Postanowienia szczególne.

28. Do czego obowiązany jest żołnierz w celu przeciwdziałania szpiegostwu i hasłom wywrotowym?

Obowiązkiem żołnierza jest dołożyć wszystkich starań, aby unicestwić zamierzenia szpiegostwa nieprzyjaciela. Na każdego podejrzanego o szpiegostwo musi zwrócić baczną uwagę i dołożyć starań, by spowodować jego aresztowanie. Nawet przesadna gorliwość jest tu lepsza od bezczynności. Nieprzyjaciół dąży do obniżenia ducha i odporności moralnej narodu, a przede wszystkim jego sił zbrojnych przez agitację. Żołnierz polski, wiedząc o co chodzi, odrzuci podszepty agitatorów, zwróci się z zaufaniem do przełożonych i wskaże agitatorów lub ich sam przytrzyma i odda w ręce władzy.

29. Jakie powinno być zachowanie żołnierza w stosunku do jeńców?

Żołnierz powinien wiedzieć, że jeńiec jest człowiekiem, pozbawionym możliwości obrony; nie nadużywa więc swej przewagi nad bezbronnym nieprzyjacielem, nie pastwi się nad nim, a rannemu jeńcowi okazuje taką samą pomoc, jak własnym rannym.

30. Jakie powinno być zachowanie się żołnierza w niewoli?

Żołnierz walczy do ostatniego tchu, ale gdy po wyczerpaniu wszystkich środków dostanie się do niewoli, nie śmie zdradzić żadnej wiadomości, która zaszkodziłaby własnemu wojsku. Nie wolno mu dawać, nawet za cenę wolności, zobowiązania, że nie będzie więcej walczył. Nie wolno mu zobowiązywać się słowem honoru, że w razie nadarzającej się sposobności, nie będzie się starał zbiedz. Po powrocie z niewoli musi udowodnić, że dostał się do niej bez swej winy.

31. Jak żołnierz odnosi się do własności państwowej i prywatnej?

Szanuje cudzą własność, a o własność powierzoną jego pieczy troszczy się więcej, niż o swoją; rzeczy oddane mu przez skarb państwa do czasowego użytku, stanowią własność państwa; nie szanując ich, szkodzi przez to państwu.

32. Jaki powinien być stosunek żołnierza do ludności cywilnej?

Żołnierz szanuje godność każdego człowieka i nie wyrządza nikomu krzywdy. Zachowaniem swem powinien wzbudzić w ludności szacunek do munduru żołnierskiego i do całego wojska. Wobec osób cywilnych obowiązuje go grzeczność i uprzejmość. Na ulicy winien przestrzegać przepisów ruchu pieszego, nie potrącać przechodniów, a w razie potrącenia przeprosić, salutując.

33. Jak powinien żołnierz zachować się w stosunku do władz cywilnych i ich zarządzeń?

Powinien zawsze poddać się wszelkim zarządzeniom, dotyczącym porządku i bezpieczeństwa publicznego i okazywać pomoc w ramach swych uprawnień.

34. Co jest największą nagrodą dla żołnierza?

Poczucie dobrze spełnionego obowiązku i pozyskanie zaufania przełożonych. Zewnętrznym wyrazem tego są pochwały i możliwość zajęcia nawet najwyższych stopni i stanowisk służbowych. Za waleczność w boju może otrzymać najwyższe odznaczenia bojowe w ramach statutu odznaczeń, a za sumienność i gorliwość w służbie, inne przewidziane nagrody.

35. Czy wolno żołnierzowi należeć do stowarzyszeń cywilnych?

W służbie czynnej nie wolno mu należeć bez zezwolenia do żadnych stowarzyszeń cywilnych. Za zezwoleniem może należeć

tylko do stowarzyszeń, nie posiadających charakteru politycznego. Minister Spraw Wojskowych i dowódcy okręgów korpusów ogłaszają rodzaje stowarzyszeń i związków, do których może żołnierz należeć bez osobnego zezwolenia. Takimi stowarzyszeniami są np.: Polski Czerwony Krzyż, Liga Obrony Powietrznej Państwa, Liga Morska i Rzeczna, Polski Biały Krzyż, Radjo-Klub w Lesznie, Klub Sportowy „Warta“ w Poznaniu i t. p. Żołnierz który nie ma pewności, czy dane stowarzyszenie jest ogłoszone w rozkazie lub nie, jest obowiązany zapytać o to swego przełożonego.

36. Jak postępuje żołnierz, który chce należeć do stowarzyszenia nieogłoszonego rozkazem Ministra Spraw Wojskowych lub dowódcy okręgu korpusu?

Wnosi prośbę o zezwolenie do Ministra Spraw Wojskowych względnie dowódcy korpusu, a po uzyskaniu go melduje o swoim wstąpieniu dowódcy pułku.

37. Czy wolno żołnierzowi pobierać wynagrodzenie z tytułu czynności w stowarzyszeniach?

Nie wolno.

38. Czy wolno żołnierzowi w stanie czynnym zarządzać przedsiębiorstwami handlowymi lub przemysłowymi lub brać udział w ich zarządzie?

Nie wolno. Wyjątkowo może żołnierz otrzymać zezwolenie Ministra Spraw Wojskowych na zarządzanie przedsiębiorstwem własnym lub własnością żony i nieletnich dzieci powierzonych jego pieczy, bez uszczerbku jednak dla dobra służby.

39. Czy wolno żołnierzowi brać udział w działalności politycznej? Nie wolno. Nie wolno mu także uczęszczać na wiece, zebrania, i manifestacje polityczne, chociażby tylko z ciekawości.

40. Czy wolno żołnierzom, należącym do rezerwy i zawodowym w stanie spoczynku lub nieczynnym, rozwijać działalność polityczną?

Wolno, lecz w czasie działalności tej nie wolno im występować w ubiorze żołnierskim, ani podpisywać artykułów treści politycznej z podaniem stopnia wojskowego.

41. Czy w czasie służby czynnej posiada żołnierz prawo wyborcze?

Nie posiada czynnego prawa wyborczego, posiada jedynie prawo bierne, to znaczy, że może być wybrany posłem lub senatorem.

42. Czy żołnierzowi w czasie służby czynnej wolno być redaktorem lub wydawcą?

Nie wolno mu być redaktorem ani wydawcą wydawnictw oma-

wiających sprawy polityczne. Za zezwoleniem Ministra Spraw Wojskowych może być redaktorem lub wydawcą jedynie tych pism, które nie mają charakteru politycznego.

B. Skład osobowy sił zbrojnych i przepisy o zależności.

1. Skład osobowy sił zbrojnych Rzeczypospolitej.

1. Na jakie zasadnicze grupy dzielą się żołnierze?
Na dwie zasadnicze grupy: oficerów i szeregowych.

2. Kto należy do grupy oficerów?

- a) generałowie admirałowie:
marszałek Polski (i w marynarce),
generał broni, admirał,
generał dywizji, wiceadmirał,
generał brygady, kontradmirał,
- b) oficerowie sztabowi:
pułkownik, komandor,
podpułkownik, komandor-por.,
major, komandor-ppor.,
- c) oficerowie młodszy:
kapitan (rotmistrz), kapitan-porucznik,
porucznik (i w marynarce),
podporucznik (i w marynarce).

3. Kto należy do grupy szeregowych?
Do grupy szeregowych należą podoficerowie i szeregowcy:

- a) podoficerowie:
chorąży (i w marynarce),
starszy sierżant, starszy wachmistrz, starszy ogniomistrz,
starszy bosman,
sierżant, wachmistrz, ogniomistrz, bosman,
plutonowy, starszy żandarm, mat, bosmanmat,
kapral, żandarm, mat,
- b) szeregowcy:
starszy strzelec, starszy ułan, starszy szwoleżer, starszy
saper, starszy marynarz,
strzelec, ułan, szwoleżer, kanonier, saper, marynarz.

4. Jakie jest stanowisko podoficera w wojsku?

Kieruje on życiem codziennem podoficerów niższych i strzelców. Jest najbliższym ich przełożonym i wywiera przez to najsilniejszy wpływ na nich. Podoficer uczy strzelców podstawowych zasad życia żołnierskiego, służby oraz odnoszenia się do przełożonych i starszych. Podoficera widzi podwładny przez cały dzień i naśladuje go; podoficer musi więc dawać stały i dobry przykład cnót i zalet żołnierskich.

5. Jakie cechy i zalety powinien mieć podoficer?

Musi on kochać i znać swój zawód żołnierski, bo pomaga oficerowi w nauczaniu strzelców; powinien być dobrym instruktorem; musi być wzorem karności, sumienności, uczciwości i niezachwianej pewności; służbie musi oddawać się z całą gorliwością; w wykonywaniu rozkazów musi być wzorem punktualności. Zachowanie się jego w służbie i w życiu poza służbą musi być bez zarzutu. Powinien osiągnąć jak największą sprawność fizyczną; przestrzegać ściśle zasad higieny i czystości u podwładnych, dbać o ich zdrowie; uczyć podwładnych na każdym kroku szanowania przedmiotów, będących własnością państwa; traktować podwładnych życzliwie i bezstronnie oraz opiekować się nimi; być stanowczym i taktownym, nie poufalać się z podwładnym, nie nadużywać powagi wojskowej do celów prywatnych; starać się uzupełnić swe wykształcenie, by móc zostać oficerem. Podwładni widząc go takim powezmą dla niego szacunek i zaufanie.

6. Jakie jest stanowisko strzelca w wojsku?

Żołnierz zaczyna swą służbę od strzelca, lecz może osiągnąć najwyższe stopnie nawet w grupie oficerów; zależy to jedynie od jego zdolności, wiadomości i tego, jak spełnia swe obowiązki służbowe oraz jak zachowuje się poza służbą. Strzelec, jako przełożony, musi starać się jaknajlepiej wykonać poruczone mu zadanie, tak, by nie dać przełożonemu powodu do niezadowolenia, a podwładnym strzelcom do zażaleń; musi on starać się o wykazanie tych cennych zalet, które cechują podoficera.

2. Ogólne zasady zależności.

7. Kto jest starszym w wojsku

Ten żołnierz, który posiada wyższy stopień wojskowy lub w tym samym stopniu wyższe starszeństwo, wcześniejszą datę mianowania lub wyższy numer w liście starszeństwa.

8. Co rozstrzyga o starszeństwie jednego z dwu żołnierzy w równych stopniach i starszeństwie, a różnych rodzajach wojska? Okres czasu przesłużony w poprzednim stopniu.

9. Kiedy młodszy szeregowy może stać się przełożonym starszego szeregowego?

W boju, w razie koniecznej i naglącej potrzeby o ile starszy nie wykaże zdecydowania i nie spełni obowiązków.

10. Kto jest przełożonym, a kto podwładnym?

Przełożonym jest ten żołnierz, który ma prawo rozkazywania innym żołnierzom na mocy postanowień organizacyjnych, przepisów służbowych lub wyższego rozkazu, który kieruje służbą podwładnego i jest odpowiedzialny za jego czynności służbowe. Żołnierze oddani pod rozkazy przełożonego są jego podwładnymi. W służbowym wystąpieniu, chociażby dwóch żołnierzy, zawsze istnieje rozkazujący i wykonawca, czyli przełożony i podwładny.

11. Czy starszy ma prawo wydawać rozkazy młodszemu, jeżeli nie jest ich przełożonym?

Starszy nie wydaje rozkazów młodszemu, o ile nie jest ich przełożonym, jednak w wyjątkowych wypadkach starszy ma prawo wydawać rozkazy młodszemu, jeżeli uzna to za konieczne; bierze jednak za to pełną odpowiedzialność na siebie.

12. W jakich wypadkach starszy obowiązany jest wydawać rozkazy i wejść w prawa przełożonego?

- a) jeżeli młodszy zachowuje się niestosownie, jawnie narusza obowiązki lub wykracza przeciwko porządkowi publicznemu,
- b) jeżeli spotykają się dwa różne oddziały niezwiązane ze sobą organicznie, a okaże się potrzeba jednolitego kierownictwa,
- c) jeżeli pojedynczym żołnierzom lub oddziałom grozi niebezpieczeństwo, a niema ich przełożonego.

13. Kto zastępuje nieobecnego lub niezdolnego do służby przełożonego?

Następny najstarszy podwładny, aż do czasu mianowania zastępcy. W nagłych wypadkach zastępstwo obejmuje najstarszy z podwładnych znajdujących się na miejscu. Obejmujący zastępstwo powinien natychmiast meldować o tem bezpośredniemu przełożonemu poprzednika.

14. Co to jest droga służbowa?

Jest to kierowanie wszystkich spraw służbowych (prośb, meldunków, zażaleń, itp.) kolejno przez wszystkich przełożonych, aż do tego, który rozstrzyga i naodwrot rozkazów przez kolejnych podwładnych, aż do najniższego wykonawcy.

15. W jakim celu przestrzega się drogi służbowej?

Po to, by każdy przełożony był świadom woli wyższych przełożonych i życzeń podwładnych.

16. Kiedy wolno pominąć drogę służbową?

Tylko w wypadkach wyjątkowo pilnych i niecierpiących zwłoki. Ominięcie drogi służbowej należy jaknajszybciej meldować przełożonym ominiętym, załączając otrzymany rozkaz lub meldunek.

17. Z jakich praw korzysta żandarm w służbie?

Z praw wartownika na posterunku. Do poleceń żołnierzy żandarmerji pełniących służbę mają się stosować wszyscy żołnierze bez względu na stopień. Poza służbą mają żołnierze żandarmerji wszystkich stopni te same prawa co inni żołnierze.

3. Prawa i obowiązki przełożonego.

18. Jaki powinien być rozkaz?

Jasny, krótki, stanowczy i dostosowany w pełni do zdolności pojmowania wykonawcy; rozkazujący musi pamiętać o tem, że sposób wydania rozkazu oddziałuje na wykonawcę w kierunku mniej lub więcej dokładnego wykonania tego rozkazu.

19. Jakie są obowiązki przełożonego odnośnie do wydanych przez niego rozkazów?

Czuwać nad ich wykonaniem.

20. Jakie są obowiązki przełożonego co do utrzymania karności u podwładnych?

Utrzymanie karności u podwładnych jest podstawowym obowiązkiem przełożonego; musi on przeprowadzić wszystkie swoje rozkazy, nie cofając się przed najenergiczniejszymi środkami. Przełożony oficer ma prawo pozbawić podwładnych życia na miejscu lub wydać rozkaz do tego, gdy ci:

- a) okazują tchórzostwo słowem lub czynem,
- b) porzucają broń lub amunicję,
- c) odmawiają posłuszeństwa,
- d) samowolnie opuszczają stanowisko.

Jest on obowiązany karać bezzwłocznie i surowo tych, którzy nie wykonują rozkazów i nie stosują się do przepisów. Prawo karania mają tylko ci przełożeni, którym nadają je przepisy dyscyplinarne.

21. Jak się tytułuje przełożonych i starszych?

Przez „pan“ z dodaniem stopnia służbowego.

22. Jak się tytułuje podwładnych i młodszych?

Przez „pan“ z dodaniem stopnia służbowego, jeśli są oficerami

lub chorążymi. a przez „wy“, jeśli są szeregowymi od stopnia starszego sierżanta włącznie w dół.

23. Jak tytułuje się duchownych wojskowych?

Przez „księżę“ z dodaniem nazwy stopnia duchownego. Duchownych wyznań niechrześcijańskich tytułuje się przez „pan“ z dodaniem odnośnej nazwy przewidzianej organizacją wojska (np.: „panie rabinie“).

24. Jak zachowuje się żołnierz pojedynczy w wypadku powitania lub pożegnania przełożonego?

Odpowiada również głośno i wyraźnie na powitania względnie pożegnania przełożonego: „czółem panie“ (wymienia stopień).

4. Obowiązki wychowawcze podoficera.

25. Jakim warunkom powinien odpowiadać podoficer, aby mógł należycie wychować swoich podwładnych?

Musi on:

- dawać dobry osobisty przykład w służbie i poza służbą swym wyglądem zewnętrznym, punktualnością i zamiłowaniem do porządku, gorliwością w służbie, obowiązkowością i znajomością służby,
- znać dokładnie wszystkich swoich podwładnych, ich stosunki rodzinne, pochodzenie, charakter, zalety i wady,
- być sprawiedliwym, nieuprzedzonym i umieć wykorzystać wpływ osobisty, udzielając pochwał lub ganiąc.

26. W czym powinien podoficer wychowywać swoich podwładnych?

W następujących zaletach i cnotach żołnierskich:

- w poczuciu godności stanu żołnierskiego i honoru osobistego,
- w zamiłowaniu do porządku, punktualności i obowiązkowości,
- w gorliwości służbowej i chętnym posłuszeństwie,
- w miłości ojczyzny,
- w koleżeństwie,
- w moralności i uczciwości,
- w ogólnem wykształceniu i wyrobieniu światopoglądu.

27. Jakiemi środkami wychowuje podoficer swoich podwładnych:

- w poczuciu godności stanu żołnierskiego i honoru osobistego?

Przez zaznajamianie ich ze służbą wewnętrzną i wiadomościami wojskowemi, przez opowiadania z życia żołnierskiego, godne traktowanie podwładnych, omawianie wydarzeń z życia służbowego i wyrabianie szlachetnej dumy z należenia do swego pułku;

Regul. kr. II
Pr. ordynat C. S. 24

b) w zamięrowaniu do porządku, punktualności i obowiązkowości? Przez stałe kierownictwo i nadzór, nawet w drobnych szczegółach służby wewnętrznej; powinien on wymuszać na podwładnych dokładność i skrupulatność w spełnianiu obowiązków tak długo, dopóki nie wejdzie im to w krew i nie stanie się częścią ich natury;

c) w gorliwości służbowej i chętnem posłuszeństwie? Przez sprawiedliwe traktowanie podwładnych, unikanie szykan, docinków i ośmieszania, przez opiekę nad nimi i staranne zainteresowanie ich służbą wojskową; aby to jednak osiągnąć, musi być sam podoficer zamięrowanym żołnierzem;

d) w miłości ojczyzny? Przez opowiadanie o wielkich czynach naszych przodków i bohaterskiej przeszłości naszej ojczyzny, o czasach jej wielkości, upadku i namiętnej walki o odzyskanie niepodległości, aż do ostatniej zwycięskiej wojny z Rosją, przez omawianie i piętnowanie przykładów tchórzostwa, zdrady i t. p.

e) w koleżeństwie? Przez zachęcanie do wzajemnego niesienia sobie pomocy, przez wpajanie obowiązku brania odpowiedzialności na siebie za wszystkie swoje czyny, a nie zwalanie jej na innych i przez surowe potępienie wypadków nieżyczliwości i nieuczynności;

f) w moralności i uczciwości? Przez przestrzeganie dobrych obyczajów i właściwego odnoszenia się podwładnych do siebie oraz nadzór nad pozasłużbowym trybem życia i nad lekturą podwładnych;

g) w ogólnem wykształceniu i wyrobieniu światopoglądu? Przez omawianie zagadnień z życia codziennego, spraw społecznych i gospodarczych, tematów ogólno-kształcących, przez czytanie i objaśnianie dzienników, czasopism i t. p.

me 11/8.

5. Prawa i obowiązki podwładnego.

28. Na czym polegać powinno posłuszeństwo podwładnego? Na bezwzględnem i ochoczem podporządkowaniu swej woli woli przełożonego, wyrażonej w rozkazie. Posłuszeństwo obowiązuje podwładnego we wszystkich okolicznościach.

29. Jak żołnierz powinien wykonać rozkaz przełożonego? Ochocz, bezwzględnie, dokładnie, punktualnie i w milczeniu, w myśl życzeń przełożonego. Przełożony wydaje rozkaz dlatego, że wymaga tego służba, a nie dla swych prywatnych celów. Każdy ustny rozkaz należy powtórzyć. Rozkazów nie wolno krytykować, ani przyjmować z niechęcią. Podwładny może zameldować o tru-

dnościach, przypuszczalnie nieznanych rozkazodawcy; o ile jednak przełożony nie uwzględni uwag podwładnego, rozkaz musi być wykonany bezwzględnie.

30. Czy są takie wypadki, w których podwładny może nie słuchać przełożonego i nie wykonać jego rozkazu?

Podwładny ma obowiązek niestłuchania przełożonego i niewykonania jego rozkazu w tym wypadku, gdy przełożony rozkazał wykonać czynność ściganą przez ustawy karne (np. kradzież, fałszerstwo itp.).

31. Czy wolno rozkazującemu zmienić wydany rozkaz?

Tylko z bardzo ważnych powodów, za co jednak ponosi odpowiedzialność.

32. Kiedy podwładny może prosić przełożonego o rozkaz na piśmie? Wówczas, gdy chodzi o czynności odpowiedzialne. Jeżeli brak czasu nie pozwala na napisanie całkowitego rozkazu, przełożony wydaje rozkaz w formie dyspozycji.

33. Jak postępuje żołnierz w razie otrzymania dwóch sprzecznych rozkazów od tego samego przełożonego?

Wykonuje ostatni rozkaz.

34. Jak postępuje żołnierz w razie otrzymania dwóch rozkazów sprzecznych od różnych przełożonych?

Jest obowiązany meldować przełożonemu, który wydał drugi rozkaz o otrzymaniu poprzedniego rozkazu. Drugi przełożony rozstrzyga wtedy, który rozkaz ma być wykonany i ponosi za to pełną odpowiedzialność.

35. Jak odpowiada żołnierz na wezwanie przełożonego lub starszego?

Jeżeli jest w szeregu odpowiada „jestem“. W innych wypadkach „na rozkaz panie“ (wymienia stopień). Do przełożonego zbliża się dopiero na jego wyraźne wezwanie, zawsze szybkim krokiem, o ile nie otrzymał rozkazu „biegiem“; zatrzymuje się na 3 kroki przed przełożonym, salutuje i melduje; o ile przełożony rozmawiając zmienia front dostosowuje się do niego.

36. Jak obowiązany jest podwładny odnosić się do przełożonego poza służbą?

Z pełnym szacunkiem i zachowaniem form grzeczności. Nie może się to jednak przeradzać w uniżoność i nadskakiwanie przełożonym. Są to bowiem wady niegodne ubioru żołnierskiego.

37. Jakie mają być ustne meldunki?

Jasne i zwięzłe. Każdy meldunek i prośba zaczyna się od formuły: „panie (stopień) melduję (proszę) posłusznie (w pierwszej osobie...)“, poczem następuje dalsza treść meldunku. Gdy prze-

łożony lub starszy nie zna osobiście podwładnego względnie młodszego, wówczas po tytule przełożonego wymienia podwładny względnie młodszy swój stopień, nazwisko i oddział, o ile przełożony nie jest jego bezpośrednim dowódcą.

38. Jakie sprawy obowiązani są wszyscy żołnierze meldować swym bezpośrednim przełożonym?

Zmiany służby dziennej, mianowania, odznaczenia, wyjazdu na urlop, powrót z urlopu, przybycia i odejścia, prośby i zażalenia. W nagłych wypadkach mogą meldować o tem poza raportem.

39. Jak powinni odnosić się do siebie równi stopniem?

Życzliwie i po koleżeńsku; unikać starć i nieporozumień, utrudniających załatwienie spraw w myśl interesu służby.

40. Czy wolno załatwiać zatargi drogą samosądu?

Załatwianie zatargów drogą samosądu jest niedopuszczalne i podlega karze.

6. Prośby.

41. W jaki sposób przedstawia żołnierz prośbę?

Drogą służbową, osobiście, ustnie i tylko w swoim imieniu. Prośba powinna być uzasadniona i złożona po dojrzałym namyśle.

42. Do kogo żołnierz ma prawo wnosić prośbę?

Nawet do najwyższych przełożonych lub władz wojskowych, ale z zachowaniem drogi służbowej.

43. Kiedy żołnierz—szeregowy przedstawia prośbę na piśmie?

Jedynie w tym wypadku, gdy przełożony rozkazał wnieść ją na piśmie.

44. Czy wolno przedstawiać prośby zbiorowe?

Jeżeli więcej żołnierzy chce przedstawić prośbę jednej treści, wówczas mogą ją przedstawić dwaj najstarsi z pośród proszących.

7. Zażalenia.

45. Co upoważnia żołnierza do wniesienia zażalenia?

Krzywdą ze strony przełożonego, starszego lub kolegi.

46. Przed kim wolno się żołnierzowi żalić?

Tylko przed przełożonym; nie wolno mu żalić się przed osobami postronnymi, tak wojskowymi jak i cywilnymi.

47. W jakich wypadkach może się żołnierz żalić na przełożonego?

- a) jeżeli przełożony przekroczy, przysługujące mu prawo karania,
- b) jeżeli jest przekonany, że został ukarany niesłusznie,
- c) jeżeli zostały mu zatrzymane pobory należne,

- d) jeżeli dotknięty został osobiście lub poniżony w swej godności,
- e) jeżeli przełożony wszedł w zakres działania lub uprawnienia służbowe żalącego się.

Zażalenie musi być rozważone i uzasadnione.

48. W jakim terminie wolno wnieść zażalenie?

Dopiero na drugi dzień po zdarzeniu, które dało powód do zażalenia i nie później jak w 3 dni po zdarzeniu. Jeżeli żalący dowiedział się później o zdarzeniu, wówczas tym pierwszym dniem jest dzień następny po otrzymaniu tej wiadomości.

49. Kiedy wolno wnieść zażalenie na otrzymane rozkazy?

Dopiero po ich wykonaniu.

50. Kiedy wolno wnieść zażalenie w dniu zdarzenia?

Jeśli, przez 24-godzinne opóźnienie, wyjaśnienie i rozstrzygnięcie zażalenia stało się niemożliwe albo nastąpiło pogorszenie sprawy.

51. W jakich okolicznościach nie wolno wnosić zażalenia?

W czasie pełnienia służby, lub bezpośrednio po jej ukończeniu; wnosi się je dopiero następnego dnia.

52. Jaki jest tryb postępowania przy wniesieniu zażalenia?

Wnosi się je do swego bezpośredniego przełożonego, który je sam rozstrzyga, jeśli zarówno żalący się, jak i ten, przeciw któremu wniesiono zażalenie; podlegają jego władzy dyscyplinarnej; w przeciwnym wypadku skierowuje on zażalenie drogą służbową do najbliższego wspólnego przełożonego, którego władzy dyscyplinarnej podlegają zarówno żalący się, jak i ten, przeciw któremu wniesiono zażalenie. Gdy zażalenie jest skierowane przeciwko przełożonemu, przez którego prowadzi droga służbowa, bezpośrednio niższy podwładny omija go, a zażalenie skierowuje wprost do przełożonego wyższego, meldując pominiętemu o wniesieniu zażalenia przeciwko niemu.

53. Jakie zażalenia są niedopuszczalne?

Zażalenia zbiorowe. Jeżeli pewne zdarzenie dało powód kilku żołnierzom do zażalenia, każdy występuje w swoim imieniu.

54. W jaki sposób wnoszą zażalenia szeregowi niezawodowi? Drogą służbową, ustnie i przy użyciu pośrednika.

55. W jakim celu mają szeregowi niezawodowi używać przy zażaleniu pośrednika?

Aby dać możliwość starszemu lub koledze usunięcia nieporozumienia, wynikłego może bezwiednie, wskutek nieświadomości albo pośpiechu.

56. Kogo należy wybierać na pośrednika?

Oficera, a tylko w braku oficera, najstarszego podoficera zawodowego, należącego do tej samej kompanii. Przy zażaleniach na oficerów, pośrednik ma być w stopniu niższym lub równym oficerowi, przeciwko któremu skierowuje się zażalenie.

57. Kiedy pośrednik może odmówić pośredniczenia?

Jeżeli po zorientowaniu się w danej sprawie uzna, że zarzuty są niesłuszne lub źle zrozumiane przez żalącego się.

58. Jakich zażeń nie uwzględniają przełożeni?

- a) zażeń anonimowych; należy wtedy dążyć do wykrycia autora, celem pociągnięcia go do odpowiedzialności;
- b) zażeń wniesionych w niewłaściwym terminie bez usprawiedliwionych okoliczności (o ile przedmiotem zażenia nie jest czynność ścigana ustawami karnymi).

59. Czy żalący się może cofnąć zażalenie?

Może, o ile w czasie dochodzenia nabierze innego przekonania; zostaje jednak wtedy pociągnięty do odpowiedzialności.

60. Jak postępuje żalący się żołnierz, jeżeli jest niezadowolony z decyzji lub gdy niezadowolono jego zażenia w ciągu 4 dni?

Może wnieść zażalenie dalsze do wyższego przełożonego w terminie poprzednio określonym.

61. Kiedy żalący się zasługuje na karę?

Wtedy, gdy wnieś zażalenie:

- a) w złej wierze lub lekkomyślnie, na podstawie nieuzasadnionych twierdzeń,
- b) z pominięciem drogi służbowej,
- c) w nieodpowiednim terminie,
- d) przed osobami niepowołanymi lub w sposób niezgodny z przepisami.

C. Przepisy dyscyplinarne.

1. Zasady ogólne.

1. Co to jest władza dyscyplinarna?

Jest to prawo nakładania kar w pewnym określonym zakresie; kary wymierzone tą drogą nazywają się karami dyscyplinarnymi.

2. W jakim celu przełożeni mają prawo karania podwładnych? W celu utrzymania karności oraz porządku w wojsku.

3. Kogo nazywamy przełożonym dyscyplinarnym?

Tego, komu na zasadzie przepisów przysługuje prawo karania.

4. Za jakie przewinienia karze się dyscyplinarnie?
 - a) za przewinienia przeciwko karność, porządkowi wojskowemu i przepisom służbowym, o ile nie podpadają one pod postępowanie karne,
 - b) za przestępstwa pospolite wojskowe, których ukaranie dyscyplinarne jest dopuszczalne.
5. Kto podlega władzy dyscyplinarnej przełożonych wojskowych?
 - a) oficerowie i szeregowi, należący do wojska stałego,
 - b) oficerowie i szeregowi rezerwy lub pospolitego ruszenia, powołani do czynnej służby w wojsku, lub na ćwiczenia wojskowe,
 - c) inwalidzi wojskowi, umieszczeni w zakładach wojskowych,
 - d) jeńcy i zakładnicy, pozostający pod nadzorem wojskowym,
 - e) wszelkie osoby, powołane do służby pomocniczej oraz do osobistych świadczeń wojennych.
6. Kto ma prawo karania, gdy z jakichkolwiek powodów przełożony jest nieobecny?

Jego zastępcą, o ile nim jest oficer.
7. Czy władza dyscyplinarna przysługuje podoficerowi?

W zasadzie nie przysługuje, nawet gdyby podoficer objął stanowisko, do którego ona jest przywiązana, z wyjątkiem przypadków:

 - a) gdy podoficer jest komendantem transportu,
 - b) gdy podoficer jest dowódcą oddziału wydzielonego.
8. Czy kara może być darowana?

Nie może być darowana; przełożony, który nałożył karę, nie może jej cofnąć, ani zmienić. Wyjątkowo karę można darować w polu, gdy jej natychmiastowe wykonanie jest niemożliwe, a dalsze zachowanie się winnego jest bez zarzutu.
9. Kiedy może nastąpić zawieszenie wykonania kary?

Gdy dotychczasowe prowadzenie się ukaranego rokuje poprawę i gdy przez to karność wojskowa nie ucierpi; wyjątek stanowi degradacja, gdzie zawieszenie nie może mieć miejsca.
10. Do kogo stosuje się zwykle zawieszenie wykonania kary?

Do szeregowych niekaranych i do tych, którzy z powodu krótkiego czasu służby lub przyczyn niezależnych od nich, nie znali obowiązujących przepisów.
11. Na jak długi czas może być zawieszone wykonanie kary?

Najdłużej na trzy miesiące, licząc od chwili nałożenia kary.
12. Kiedy następuje wykonanie zawieszony kary?

Wtedy, gdy ukarany w czasie zawieszenia kary popełnił nowe

przewinienie; wówczas za nowo popełnione przewinienie jest również karany oddzielnie.

13. Kiedy ma miejsce podwyższenie kary?

Wtedy, gdy wyższy przełożony uważa, że kara nałożona przez niższego przełożonego jest za małą.

2. Rodzaje kar dyscyplinarnych.

14. Jakie mamy rodzaje kar dyscyplinarnych?

Kary porządkowe, kary aresztu i karę degradacji.

15. Jakie kary należą do kar porządkowych?

Nagana, meldowanie się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu, roboty poza kolejnością, zakaz opuszczenia koszar (kwater) i odebranie prawa przebywania poza koszarami po capstrzyku.

16. Jakie kary należą do kar aresztu?

Areszt lekki, średni i ścisły.

17. Jakie kary dyscyplinarne stosuje się względem strzelców?

- a) nagana,
- b) codzienne meldowanie się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu przez przeciąg najwyżej 7 dni,
- c) roboty poza kolejnością do 14 dni,
- d) zakaz opuszczenia koszar do 28 dni,
- e) areszt lekki do 28 dni,
- f) areszt średni do 21 dni,
- g) areszt ścisły do 14 dni,
- h) degradacja starszego strzelca do stopnia strzelca, która może być połączona z karą aresztu.

18. Jakie kary mogą być stosowane względem podoficerów?

- a) nagana,
- b) odebranie prawa przebywania poza koszarami po capstrzyku do 28 dni,
- c) zakaz opuszczenia koszar lub kwater do 28 dni,
- d) areszt lekki do 28 dni,
- e) areszt średni do 21 dni,
- f) degradacja do stopnia strzelca (może być połączona z karą aresztu).

3. Zakres władzy dyscyplinarnej poszczególnych przełożonych.

19. Jakimi karami i jakim ich wymiarem może karać dowódca kompanji?

- a) strzelców: karami porządkowymi do najwyższego wymiaru, aresztem lekkim do 9 dni, aresztem średnim do 7 dni, aresztem ścisłym do 5 dni;
- b) podoficerów: karami porządkowymi do najwyższego wymiaru, karami aresztu lekkiego do 9 dni, średniego do 7 dni.
20. Jakimi karami i jakim ich wymiarem może karać dowódca baonu?
- Karami porządkowymi do najwyższego wymiaru, karami aresztu w dwukrotnym wymiarze, przysługującym dowódcy kompanii.
21. Jakimi karami i jakim ich wymiarem może karać dowódca pułku?
- Karami porządkowymi i karami aresztu do najwyższego wymiaru; przysługuje mu również prawo degradacji.
22. Jakim wymiarem może karać dowódca oddziału wydzielonego lub transportu?

Wymiarem kary o jeden stopień wyższym niż mu w normalnych warunkach przysługuje, to znaczy dowódca kompanii wydzielonej ma prawo karania w wymiarze przysługującym dowódcy baonu itd. Podoficer, jako dowódca oddziału wydzielonego lub jako komendant transportu, ma prawo karania podległych mu szeregowych karami porządkowymi do 3 dni oraz aresztem lekkim do 2 dni. Obowiązany jest jednak zameldować o ukaraniu bezpośredniemu dowódcy.

4. Wykonanie kar dyscyplinarnych.

23. Kiedy rozpoczyna się wykonanie nałożonej kary?
- Po ogłoszeniu jej w rozkazie; szeregowych odsyła się do aresztu z kartą karną.
24. Na czym polega kara nagany?
- Na ogłoszeniu jej przed frontem kompanii wobec szeregowych. Podoficerom udziela się nagany wobec równych i wyższych stopniem od karanego.
25. Na czym polega kara meldowania się w oznaczonym ubiorze i oporządzeniu?
- Na tem, że karany melduje się w nakazanym ubiorze i oporządzeniu codziennie w oznaczonej godzinie.
26. Na czym polega kara robót poza kolejnością?
- Na spełnianiu przez winnego poza kolejnością cięższych prac jak: czyszczenie koni, stajni, magazynów itp.
27. Na czym polega zakaz opuszczenia koszar (kwater)?
- Na tem, że szeregowym nie wolno poza służbą wychodzić

z koszar, przyjmować odwiedzin i chodzić do gospody. Są oni obowiązani codziennie po ogłoszeniu rozkazu dziennego meldować się na odpowiedni sygnał trębacza u oficera (zastępcy) służbowego w ubiorze przepisany do wyjścia z koszar.

28. Na czym polega areszt lekki?

Na osadzeniu ukaranego pod zamknięciem po skończeniu zajęć dziennych, od wieczornego posiłku do pobudki. Nie wolno mu pisać listów, odbierać poczty bez kontroli i palić tytoniu; może mieć tylko jeden koc (na zarządzenie lekarza, w czasie mrozu dwa).

29. Na czym polega areszt średni?

Na zamknięciu ukaranego przez cały czas trwania kary pojedynczo w zamknięciu celkowym. Z tą karą połączone są te same zakazy i obostrzenia, co w areszcie lekkim. Ukaranych używa się do robót pod strażą. Mają oni codziennie przez godzinę odbywać lekcję wychowania fizycznego. Mają w celi jeden koc, a tylko w czasie silnych mrozów, na zarządzenie lekarza otrzymują drugi, wyłącznie na noc.

30. Na czym polega areszt ścisły?

Na zamknięciu celkowym, jak areszt średni, z temi samemi zakazami, ćwiczeniami i robotami karnymi. Ponadto przez cały czas trwania aresztu ukarani skazani są na twarde łoże, na post o chlebie i wodzie, a tylko co 3 dzień otrzymują normalną strawę.

31. Co musi poprzedzić osadzenie ukaranego w areszcie średnim lub ścisłym?

Ogłędziny lekarskie dla stwierdzenia zdolności fizycznej do odbycia tej kary.

32. Czem może być zastąpiona kara aresztu w polu lub na manewrach?

Karą stójki pod karabinem na „baczność“ w miejscu nieuczęszczanem przez osoby cywilne. Kary tej nie stosuje się do podoficerów.

33. W jakim stosunku zamienia się karę aresztu na karę stójki pod karabinem?

Karę aresztu zamienia się: jeden dzień aresztu lekkiego na 1 godzinę stójki pod karabinem; jeden dzień aresztu średniego na 2 godziny stójki pod karabinem, z przerwą godzinną; jeden dzień aresztu ścisłego na 2 godziny dziennie stójki pod karabinem w pełnym rynsztunku, z przerwą godzinną.

34. Komu przysługuje prawo degradacji podoficerów i starszych strzelców?

Przełożonemu posiadającemu uprawnienia dowódcy pułku i wyżej

35. Na czym polega degradacja?

Na pozbawieniu stopnia podoficera względnie starszego strzelca.

36. Co poprzedza degradację?

Postępowanie ostrzegawcze; w polu to nie obowiązuje.

37. Kiedy odbywają kary aresztu średniego i ścisłego szeregowi rezerwy?

Po upływie czasu przeznaczonego na ćwiczenia wojskowe, o ile pozwalają na to względy karności.

38. Gdzie ogłasza się kary dyscyplinarne strzelców i podoficerów? W rozkazie dziennym kompanji; kary dyscyplinarne podoficerów podaje się do wiadomości równorzędnych i wyższych stopniem podoficerów danej formacji.

39. Gdzie zapisuje się nałożone kary dla celów ewidencji?

W księdze kar. Do księgi tej wpisuje się kary sądowe; nie wpisuje się natomiast kar nagany przy raporcie.

D. Tok służby i porządek koszarowy w formacjach.

1. Tok służby. *ok. V*

1. Co to jest pobudka i kiedy się ją gra?

Pobudka jest sygnałem do wstawania. Gra ją służbowy trębacz warty wewnętrznej, a w obozie trębacz warty obozowej. W garnizonie i w obozie gra się pobudkę w lecie o godzinie 5-tej, a w zimie o godzinie 6-tej. W niedzielę i święta gra się pobudkę o godzinę później. Czas letni trwa od 15. kwietnia do 30. września.

2. W jaki sposób odbywa się wstawanie w pododdziale?

W ten sposób, że po odegraniu sygnału, na zapowiedź podoficera służbowego „pobudka“, szeregowi siadają na łózkach, a na rozkaz „wstawać“ szybko się ubierają i ścielą łóżka.

3. Co to jest pobudka uroczysta?

Jest to pobudka zarządzona, przez komendanta garnizonu lub dowódcę formacji w święta narodowe i inne uroczystości.

4. Kto zarządza modlitwę w pododdziałach?

Podoficer służbowy pododdziału.

5. Kiedy odbywa się apel poranny, co ma na celu i kto go przeprowadza?

Apel poranny odbywa się rano o godzinie wyznaczonej rozkazem zajęć i ma na celu sprawdzenie stanu liczebnego pododdziału oraz wyposażenia; apel poranny przeprowadza szef pododdziału.

6. Kiedy rozpoczynają się i kończą zajęcia?

Rozpoczynają od 1½ do 2 godzin po pobudce i trwają do 17-tej z dwugodzinną przerwą na obiad. Czas od godziny 17 do 19 przeznaczony jest na odczytanie rozkazu dziennego, apel wyposażenia, naprawę umundurowania, czyszczenie broni itp.

7. Jak zachowuje się prowadzący ćwiczenia w razie przybycia na plac ćwiczeń przełożonego?

Nie przerywa zajęć i melduje bez podawania komendy „baczność“ np. 5-ta kompanja ćwiczy (wymienić rodzaj ćwiczenia); stan . . . podoficerów . . . szeregowych . . . Oficerom sztabowym, przychodzącym do oddziału ćwiczącego melduje się osobiście prowadzący ćwiczenia. Jeżeli przełożony przybywa w czasie przerwy, prowadzący ćwiczenia komenderuje „baczność“ i składa meldunek.

8. Co to są raporty służbowe i kiedy się odbywają?

Są to godziny przyjęć dowódcy dla jego podwładnych; mają na celu załatwienie spraw służbowych, szczególnie takich, które wymagają ustnego wyjaśnienia. Godziny raportu są tak oznaczone, żeby można było przejść od raportu dowódcy niższego do raportu dowódcy wyższego w tym samym dniu. Przy raporcie obowiązuje strój służbowy.

9. Kiedy ma żołnierz wypoczynek?

W czasie przerwy obiadowej; podczas tej przerwy wolno szeregowym położyć się na łóżka, ale bez obuwia. Następnie po zajęciach dziennych.

10. W jakim celu i gdzie ogłasza się rozkaz dzienny pododdziału?

Ogłasza się go w celu regulowania toku życia i służby. Odczytuje się go na zbiórce pododdziału o godzinie, oznaczonej rozkładem zajęć. Rozkaz należy podawać do wiadomości wszystkim szeregowym bez względu na przyczynę ich nieobecności na zbiórce. Do rozkazu obowiązuje ubiór codzienny, w pasach głównych, przy broni bocznej.

11. W jakim celu odbywa się apel wyposażenia i kto go przeprowadza?

W celu utrzymania przedmiotów wyposażenia w należyтым stanie i w celu właściwej ich konserwacji. Apel wyposażenia przeprowadza w zasadzie podoficer gospodarczy po rozkazie dziennym w obecności szefa pododdziału.

12. Kiedy odbywa się apel wieczorny i kto go przeprowadza?

Odbywa się na sygnał trębacza służbowego o godzinie oznaczonej rozkładem dnia. Do apelu wieczornego obowiązuje

ubiór codzienny bez pasów. Apel wieczorny przeprowadzają drużynowi; wyniki zbiera podoficer służbowy i melduje szefowi pododdziału lub zastępującemu szefa najstarszemu podoficerowi. Po apelu wieczornym następuje odśpiewanie modlitwy wieczornej, poczem szeregowi udają się na spoczynek nocny.

13. Co to jest apel uroczysty?

Jest to apel przy udziale orkiestry i wszystkich oficerów formacji. Apel uroczysty przeprowadza oficer służbowy formacji.

14. Co to jest capstrzyk?

Jest to sygnał zakończenia zajęć dziennych oddziałów; grają go trębacz warty wewnętrznej o godzinie 21-ej.

15. Co to jest capstrzyk uroczysty?

Jest to capstrzyk odbywany w przeddzień święta narodowego lub innej uroczystości. Czas i sposób odbycia takiego capstrzyku zarządza komendant garnizonu lub dowódca formacji.

16. Kiedy strzelcy mogą opuszczać kwatery bez przepustek lecz za zezwoleniem szefa pododdziału?

W dni powszednie między godziną 19 a 21, a w dni świąteczne między godziną 13 a 21 (podoficerowie godz. 24).

17. Jak postępuje szeregowy opuszczający kwaterę?

Zgłasza się przed odejściem u podoficera służbowego, który u strzelców do kaprała włącznie sprawdza ich ubiór i wygląd. Po powrocie do kwater melduje się podoficerowi służbowemu.

18. Komu udziela się przepustek?

Szeregowym prowadzącym się wzorowo i to przeważnie w dni świąteczne oraz do miejscowości odległych najwyżej o 50 km od miejsca postoju. Również w obrębie garnizonu może otrzymać szeregowy przepustki nocne, które jednak nie upoważniają do opuszczenia garnizonu, lecz tylko do przebywania w mieście do oznaczonej godziny.

19. Czy wolno szeregowym mieszkać poza koszarami?

W zasadzie nie wolno; w razie konieczności muszą mieć na to zezwolenie; dotyczy to tylko podoficerów zawodowych i ordynansów.

20. Jak postępuje żołnierz, gdy czuje, że jest chory?

Melduje o swoich niedomaganiach drużynowemu podczas przeglądu porannego. Drużynowy podaje nazwiska chorych szefowi pododdziału lub podoficerowi służbowemu pododdziału, celem wciągnięcia ich do książki chorych i odesłania do lekarza.

Chorych szeregowych odprowadza do izby chorych podoficer służbowy pododdziału o godzinie określonej rozkazem dowódcy formacji.

2 Porządek koszarowy

21. Gdzie mieszkają szeregowi służby czynnej, a gdzie podoficerowie zawodowi?

Szeregowi służby czynnej w izbach ogólnych koszar podoficerowie zaś w izbach podoficerskich.

22. Co musi się znajdować na każdym łóżku?

Tabliczka z nazwiskiem i imieniem szeregowego. Podczas nieobecności szeregowego w nocy musi być zawieszona na jego łóżku tabliczka z napisem „służba“, „urlop“ lub t. p.

23. W jaki sposób składa się ubranie na noc?

W kostkę na taboretach lub ławkach w pobliżu łóżka; przy składaniu należy zachować zasadę, że na wierzchu znajdują się te części ubrania, które się najprzód wkłada przy ubieraniu. Obuwie ustawia się w równym szeregu przed łózkami.

24. Gdzie przechowują szeregowi swoje rzeczy?

W szafkach albo we własnych kuferkach. W szafkach i kuferkach nie wolno jednak przechowywać pieniędzy ani przedmiotów wartościowych. Pieniądze i rzeczy wartościowe należy oddawać do przechowania dowódcy pododdziału. Na każdej szafce i kuferku umieszcza się napis z nazwiskiem i imieniem szeregowego.

25. Gdzie przechowuje się broń?

W specjalnych stojakach, na których umieszcza się przy każdym karabinie tabliczkę z numerem broni.

26. Czego nie wolno wieszać na ścianach izb ogólnych?

Żadnych ozdób ani obrazów, prócz krzyża; wbijanie gwoździ jest dopuszczalne tylko za zezwoleniem dowódcy pododdziału.

27. Czy wolno ozdabiać okna izb żołnierskich firankami?

Nie wolno. Okna powinny być utrzymane stale w dobrym stanie i szczelnie zamykane. Na zimę powinny być zaopatrzone; w każdej izbie jedno okno powinno być zaopatrzone tak, aby nie było trudności przy przewietrzaniu, które ma się odbywać codziennie.

28. Co to jest izba wykładowa i w co powinna być wyposażona?

Jest to izba, w której odbywają się wykłady. Musi być wyposażona w tablicę do pisania, kredę i stojaki do zawieszania

tablic potrzebnych do szkolenia. Niektóre tablice mogą stale wisieć na ścianach. Prócz tablic wyszkoleniowych, na ścianach izby mają wisieć portrety Prezydenta Rzeczypospolitej, Pierwszego Marszałka Polski, Ministra Spraw Wojskowych, a nadto portrety wyższych dowódców oraz dawnych wodzów polskich.

29. Co powinno się znajdować na korytarzu?

W widocznym miejscu powinna znajdować się czarna tablica, na której codziennie wypisuje się służbę formacji i pododdziału oraz druga tablica przeznaczona do przypinania rozkazów i instrukcyj dla szeregowych.

30. Kiedy odbywa się palenie w piecach i kto jest do tego wyznaczony?

Odbywa się w godzinach ustalonych przez dowódcę formacji, nie później jednak niż o godzinie 18-tej. Do palenia w piecach wyznacza się strzelców, których nie należy zmieniać częściej, niż raz na miesiąc.

31. Jakie są przepisy odnośnie do zapalania i gaszenia światła? Czas zapalania i gaszenia światła określa dowódca formacji. Światło elektryczne zapala i gasi podoficer służbowy pododdziału.

32. Kiedy przeprowadza się gruntowe sprzątanie rejonu?

Raz w tygodniu, w sobotę popołudniu. Połączone jest ono z myciem okien, sprzętu, trzepaniem pościeli i zaciąganiem podłogi.

33. Jakie powinno być zachowanie się żołnierzy w izbie?

Żołnierzom w izbie ogólnej nie wolno palić tytoniu, śpiewać zakazanych piosenek, czyścić obuwia oraz w inny sposób zanieczyszczać izbę lub zakłócać spokój. Przy wejściu przełożonego lub starszego do izby pierwszy, kto go zauważy, podaje komendę „bacność”. Nie podaje się komendy „bacność”:

- a) gdy w izbie jest mniej niż 3 szeregowych,
- b) od capstrzyku do pobudki,
- c) podczas czyszczenia broni,
- d) podczas spożywania strawy.

W tych wypadkach najstarszy z obecnych melduje się wchodzącemu.

34. Kto jest komendantem izby i jakie są jego obowiązki?

Komendantem izby jest najstarszy stopniem z pośród mieszkających w tej izbie. Obowiązki jego są następujące:

- a) odpowiedzialność za stan ilościowy i jakościowy inwentarza izby,
- b) odpowiedzialność za porządek w izbie i utrzymanie jej w czystości,

- c) przestrzeganie, aby wszystkie przedmioty znajdowały się na wyznaczonych miejscach,
- d) przestrzeganie wszystkich przepisów, dotyczących porządku izby.

35. Co powinno poprzedzać spożycie posiłku?

Sprawdzenie czystości rąk i naczyń. Spożywanie powinno odbywać się wspólnie. Najstarszy stopniem przestrzega porządku i sposobu jedzenia.

36. Kto jest odpowiedzialny za utrzymanie czystości w rejonie pododdziału?

Szef i podoficer służbowy pododdziału.

3. Ubiór, wygląd i zachowanie się żołnierzy.

37. Jakie wyposażenie wolno nosić żołnierzowi?

Tylko takie wyposażenie, jakie przysługuje jego stopniowi w myśl przepisów; nie wolno jest mu nosić ozdób i dodatków do ubioru ani na mundurze, ani na czapce; wszystkie części ubioru mają być pozapinane na wszystkie guziki i haftki; nie wolno nosić płaszcza ani kurtki, narzuconych na ramiona; pas główny powinien być ściągnięty. Żołnierz nie stosujący się do przepisów o ubiorze i zewnętrznym wyglądzie podlega karze.

38. Czy wolno szeregowym poza służbą nosić własne ubranie? Wolno, jednakże pod warunkiem, że odpowiada ono ściśle przepisom o umundurowaniu. Na noszenie własnego ubioru szeregowy musi mieć zezwolenie dowódcy pododdziału.

39. Czy szeregowemu służby czynnej wolno jest nosić ubiór cywilny.

Nie wolno, za wyjątkiem, gdy przebywa zagranicą.

40. Czy wolno podczas silnych mrozów podnosić kołnierz płaszcza i trzymać ręce w kieszeni?

Nie wolno. Podczas silnych mrozów szeregowi mogą nosić nauszniki i rękawice.

41. Jak powinien żołnierz utrzymywać swoje wyposażenie?

W jaknajwiększym porządku, gdyż jest ono własnością państwową; jest on za nie odpowiedzialny dyscyplinarnie sądowo-karnie, a także materialnie.

42. Czy wolno przerabiać szeregowym rzeczy skarbowe, otrzymane do użytku?

Nie wolno; tak samo nie wolno czynić samowolnych zmian.

43. Jak postępuje szeregowy, gdy zagubi jakąkolwiek część wyposażenia?

W razie zagubienia lub uszkodzenia jakiegokolwiek części wyposażenia szeregowy ma zameldować o tem bezpośredniemu przełożonemu.

44. Jaki powinien być wygląd zewnętrzny żołnierza?

Powinna go cechować schludność i staranność. Szeregowi służby czynnej dają się strzyc krótko i nie wolno im nosić żadnego zarostu prócz wąsów.

45. Jaki powinien być kołnierzyk żołnierza?

Koloru ochronnego lub białego i nie powinien wystawać ponad kołnierz kurtki więcej niż na pół cm.

46. Co składa się na ubiór szeregowego służbowego?

Czapka względnie hełm z opuszczoną podpinką, kurtka, krótkie spodnie, trzewiki sznurowane i owijacze względnie długie buty z ostrogami, komu się należą, pas główny z zabką do bagnetu lub szabli, bagnet względnie szabla, rewolwer na pasie z prawej strony, komu się należą.

47. Co składa się na ubiór stajennego?

Furażerka, kurtka (względnie kurtka i spodnie drelichowe), spodnie krótkie, trzewiki i owijacze względnie długie buty z ostrogami, komu się należą, pas główny, kożuszek, względnie płaszcz sukienny; do spodni drelichowych nie nosi się owijaczy.

48. Jakie są ograniczenia dla szeregowych przy zajmowaniu miejsc w teatrach i kinoteatrach?

Szeregowym, udającym się pojedynczo do teatru, nie wolno zajmować miejsc w pierwszych 8-miu rzędach, a w kinoteatrach miejsc w łóżach.

4 Służba inspekcyjna w formacjach

49. Jakie jest zadanie służby inspekcyjnej?

Nadzór nad tokiem służby wewnętrznej i życiem formacji. Służba inspekcyjna obowiązuje wszystkie formacje wojskowe. Do służby tej wyznaczeni są oficerowie i szeregowi, którzy są organami kontrolnymi dowódców. Obowiązuje ich ubiór służbowy.

50. Gdzie meldują objęcie i zdanie służby organa inspekcyjne?

Dowódcy, który ich wyznaczył, a szeregowi meldują się ponadto przełożonym i oficerom przy wejściu do rejonu, w którym pełnią służbę. Raport składają tylko przełożonym. Wzór meldunku: „panie kapitanie, kapral Grzyb melduje się posłusznie jako podoficer służbowy 3-ciej kompanji“. Wzór raportu: „w czasie mej służby (przytoczyć wydarzenie) lub nic ważnego nie zaszło“

51. Jak jest uregulowana kolejność służby inspekcyjnej?

Służba inspekcyjna trwa 24 godzin; organa służby inspekcyjnej nie biorą udziału w ćwiczeniach; zmieniają się zasadniczo ze zmianą wart. Po zdaniu służby przysługuje im zwolnienie od zajęć popołudniowych (odpoczynek 4-ro godzinny), a przez następne 24 godziny od służby inspekcyjnej i wartowniczej.

52. Kto jest organem kontrolnym dowódcy pododdziału?

Podoficer służbowy ze swym pomocnikiem strzelcem służbowym względnie podoficer służbowy stajni ze strzelcami stajennymi. Służbę podoficera służbowego kompanii pełnią kaprale, a w wyjątkowych wypadkach starsi strzelcy. Służbę strzelca służbowego oraz stajennych pełnią strzelcy starszego rocznika najlepiej lekko chorzy zwolnieni od zajęć.

53. W jakim celu istnieją dyżury służbowe i kto, oraz gdzie je odbywa?

Istnieją celem zapewnienia sprawności służbowej formacji w godzinach poza służbowych; pełnią je:

- a) pisarz i goniec służbowy w kancelarii formacji,
- b) sanitariusz służbowy w izbie chorych formacji,
- c) telefonista służbowy formacji w pokoju, w którym jest telefon,
- d) trębacz służbowy w wartowni.

54. Komu podlegają strzelcy pełniący dyżury służbowe?

Oficerowi służbowemu formacji oraz swym bezpośrednim przełożonym; do odprawy wart nie stają; po służbie przysługuje im zwolnienie od zajęć popołudniowych.

55. Kim jest podoficer formacji i jakie są jego obowiązki?

Jest zastępcą oficera służbowego formacji. Objęcie służby melduje oficerowi służbowemu przed odprawą wart, a podczas pełnienia służby melduje się przełożonym i oficerom sztabowym formacji. Podoficer służbowy formacji przygotowuje do odprawy w oznaczonym miejscu wartę wewnętrzną i podoficerów służbowych pododdziałów, dokonuje przeglądu zewnętrznego, a o gotowości melduje oficerowi służbowemu formacji. Przez cały czas przebywa w pomieszczeniu służbowym; oddala się służbowo jedynie na rozkaz oficera służbowego formacji.

56. Komu podlega podoficer służbowy pododdziału i jakie ma uprawnienia w służbie?

W zakresie służby wewnętrznej podlega dowódcy pododdziału, a w zakresie służby inspekcyjnej oficerowi służbowemu formacji. Jest on przełożonym wszystkich strzelców pododdziału.

57. Komu melduje objęcie i zdanie służby podoficer służbowy pododdziału?

Melduje przy raporcie dowódcy pododdziału, a przy odprawie wewnętrznej oficerowi służbowemu formacji. Podczas pełnienia służby melduje się wszystkim przełożonym i wszystkim oficerom wchodzącym w rejon pododdziału.

58. Za co jest odpowiedzialny podoficer służbowy pododdziału?

- a) za utrzymanie porządku i czystości w pododdziale,
- b) za ściśle wykonanie przepisów regulujących służbę wewnętrzną w pododdziale,
- c) za całość inwentarza, broni i rzeczy, będących własnością prywatną strzelców, a znajdujących się w salach żołnierskich; odbierając służbę obowiązany jest sprawdzić wraz ze zdającym stan rejonu pododdziału, inwentarz, czystość sal, a szczególnie korytarzy i schodów oraz całość szyb.

59. Jakie są obowiązki podoficera służbowego pododdziału?

Reguluje on przebieg czynności służbowych zgodnie z porządkiem dnia, ustalonym przez dowódcę pododdziału. Przeprowadza pobudkę pododdziału, dopilnowuje szybkiego i należytego mycia się strzelców. Zarządza i dopilnowuje uporządkowania rejonu, wietrzenia sal, palenia w piecach, zapalania i gaszenia światła. Przeprowadza zbiórki pododdziału i sprawdzenie stanu liczebnego obecnych:

- a) do modlitwy porannej,
- b) do zajęć przedpołudniowych i popołudniowych,
- c) do odczytania rozkazów,
- d) do apelu i modlitwy wieczornej,
- e) na każdorazowe zarządzenie przełożonego.

Zapowiada przeprowadzenie w drużynach porannego przeglądu czystości ciała, oczyszczenia broni i umundurowania, apeli mundurowych i przeglądów broni oraz przygotowania się strzelców do raportu dowódcy pododdziału. Przyjmuje zgłoszenia chorych, odprowadza lub odsyła ich do lekarza, doręcza książkę chorych po przeglądzie przez lekarza szefowi pododdziału, odsyła strzelców niezwolnionych od zajęć na ćwiczenia, a lekko chorych do pracy. Zarządza przygotowanie się pododdziału do spożywania śniadania, obiadu i kolacji, sprawdza czystość rąk, naczyń i przyborów do jedzenia i dopilnowuje przyniesienia na czas stawy; sprawiedliwie rozdziela strawę według stanu liczebnego; dopilnowuje pozostawienia ciepłej stawy dla strzelców służbowo nieobecnych, odejścia strzelców do robót po sprawdzeniu ich stanu liczebnego, ubioru i wyposażenia w narzędzia, przed odejściem i po powrocie; dopilnowuje odchodzących do kościoła

i miejsc rozrywkowych po uprzednim sprawdzeniu stanu liczebnego, ubioru i wyglądu zewnętrznego.

Nadzoruje przez częste sprawdzanie obecność strzelców ukaranych zakazem opuszczenia koszar, robotami karnymi, przydziela im pracę i nadzoruje wykonanie. Odsyła ukaranych do aresztu, po uprzednim skierowaniu ich do podoficera gospodarczego w celu odebrania rzeczy, których nie wolno mieć podczas odbywania kary; dopilnowuje zabrania przez nich zapasowych onuc, pasty do obuwia, mydła, szczotki i proszku do zębów. Zarządza przygotowanie się pododdziału do modlitwy wieczornej, do snu, sprawdza należyte rozebranie się (zdjęcie ciepłej bielizny itd.). Sprawdza stan liczebny śpiących i ułożenie umundurowania; przestrzega, aby strzelcy, wychodząc w nocy, mieli na nogach obuwie oraz w porze zimowej włożony płaszcz. Wydaje przepustki i legitymacje otrzymane od szefa pododdziału po dokładnym sprawdzeniu umundurowania i wyglądu zewnętrznego (ogolenia, ostrzyżenia i czystości strzelców). Nieodpowiednio ubranych, brudnych i nieogolonych, zatrzymuje aż do usunięcia braków i usunięcia niedokładności. Odbiera meldunki i przepustki przy powrocie strzelców, zaznaczając na przepustkach godziny powrotu, a rano doręcza je szefowi pododdziału. Przestrzega, aby wszyscy, szeregowi (młodszy i równi stopniem) opuszczając rejon pododdziału, meldowali mu swe odejście.

W razie pożaru lub alarmu, podczas nieobecności przełożonych, zarządza zbiórkę pododdziału, zawiadamiając natychmiast oficera służbowego formacji i przełożonych. O samowolnych oddaleniach, nagłych zachorzeniach strzelców i innych wypadkach melduje niezwłocznie oficerowi służbowemu formacji i szefowi pododdziału. Podczas nieobecności przełożonych czuwa nad spokojem w rejonie pododdziału. Przez cały czas swej służby znajduje się w rejonie pododdziału w miejscu takim aby miał na oku całość rejonu.

W razie służbowego oddalenia się pozostawia strzelca służbowego pododdziału, którego powinien poinformować o miejscu swego pobytu. O każdej porze dnia powinien znać stan liczebny chorych, aresztowanych, wyznaczonych do robót, korzystających z przepustek oraz stan inwentarza pozostającego pod jego opieką. Podczas przeglądu rejonu przez przełożonego i starszych towarzyszy im, a otrzymane uwagi melduje dowódcy pododdziału i szefowi. W nocy odpoczywa od 1-szej do 5-tej nie rozbiegając się. W tych godzinach czuwa strzelec służbowy pododdziału.

60. Jakie są obowiązki strzelca służbowego pododdziału?

Strzelec służbowy jest przeznaczony do pomocy podoficerowi służbowemu pododdziału. Objęcie i zdanie służby melduje podoficerowi służbowemu; w czasie pełnienia służby melduje się przełożonym i oficerom, wchodzącym w rejon pododdziału jedynie w razie nieobecności podoficera służbowego. Strzelec służbowy pełni służbę według zarządzeń podoficera służbowego pododdziału, który używa go do załatwiania spraw, wymagających opuszczenia rejonu pododdziału. W nocy od godz. 1-ej do 5-ej czuwa podczas odpoczynku podoficera służbowego.

61. Kto jest wyznaczony do pełnienia służby w stajni?
Podoficer służbowy stajni i strzelcy zwani stajennymi.

62. Jak jest zorganizowana służba na kwaterach przejściowych w obozie letnim?

Tak samo jak na kwaterach stałych i pełni się ją na tych samych zasadach. W razie wymarszu poza garnizon organa służbowe maszerują na końcu kolumny formacji (pododdziału) wykonując czynności kontrolne według zarządzeń dowódcy.

E. Służba w garnizonie. *cz. VI*

1. Zasady ogólne.

1. Co to jest garnizon?

Jest to miejscowość, w której stale przebywają formacje wojska.

2. Jak przebiega granica garnizonu?

Zasadniczo w odległości od 3 do 6 km od ostatnich zabudowań miejscowości; wyznacza ją komendant garnizonu.

3. Co nazywamy załogą garnizonu?

Oddziały wojska przebywające stale na obszarze garnizonu.

2. Władze garnizonowe.

4. Kto jest komendantem garnizonu?

Najwyższy stopniem i starszeństwem dowódca oddziału linowego, mający stały przydział służbowy w danym garnizonie.

5. Jakie prawa wykonawcze ma komendant garnizonu?

Komendy miasta w siedzibach dowództw okręgów korpusów i w większych garnizonach, a w mniejszych komendy placu i oficerów placu.

6. Jaki jest zakres działania komendanta garnizonu?

Zakres działania komendanta garnizonu obejmuje:

- a) sprawy bezpieczeństwa, dyscypliny, zakwaterowania oddziałów i żołnierzy zawodowych, przydziału placów ćwiczebnych i strzelnic, unormowanie służby zdrowia oraz działalności oświatowej, kulturalnej i sportowej garnizonu;
- b) reprezentowanie wojska na uroczystościach oraz współdziałanie z władzami cywilnymi.

3 Tok służby w garnizonie

7. Jakie są obowiązki żołnierzy służby czynnej z chwilą przybycia do garnizonu służbowo, czy też na urlop?

Zameldować osobiście swe przybycie i odjazd w komendzie garnizonu o ile pobyt ich w garnizonie ma trwać ponad 24 godziny. W wypadku, gdyby w danej miejscowości była składowa część własnej formacji, powinni zameldować się i u dowódcy tej formacji.

8. Jak postępuje szeregowy, gdy w tej miejscowości, do której przyjeżdża niema załogi wojskowej?

Powinien zgłosić swój przyjazd w posterunku policji państwowej, a w braku tegoż w urzędzie gminnym.

9. Kiedy należy meldować o swym przyjeździe i odejździe?

Przyjazd należy meldować w przeciągu 24 godzin od chwili przyjazdu, a wyjazd na 24 godziny przed wyjazdem.

10. Kiedy melduje się przyjazd i wyjazd jednocześnie?

Przyjazd i wyjazd melduje się jednocześnie tylko w wypadku, gdy pobyt w danym miejscu trwa nie dłużej jak 8 dni.

11. O czym powinien się dowiedzieć żołnierz, przybywający do garnizonu w chwili meldowania się?

O przepisach porządkowych wydanych przez komendanta garnizonu i zaznajomić się z ich treścią.

12. Gdzie melduje swój przyjazd i wyjazd urlopowany zagranicę?

W najbliższej polskiej placówce zagranicznej (ambasadzie, poselstwie lub konsulacie).

4 Służba inspekcyjna i ordynansowa w garnizonie

13. Kto pełni służbę inspekcyjną w garnizonie?

Oficer inspekcyjny garnizonu.

14. Jak długo trwa służba inspekcyjna?

24 godziny; obejmuje się ją i zdaje przed odprawą wart.

15. Czem jest oficer inspekcyjny garnizonu w stosunku do wart garnizonowych i organów służby inspekcyjnej, kontrolnej oraz pogotowia?
Jest ich przełożonym i ma prawo rozkazywania im.
16. W jakim celu istnieje służba ordynansowa?
Dla przesyłania rozkazów, meldunków i korespondencji służbowej.
17. Jak nazywają się szeregowi pełniący służbę ordynansową? Gońcami.
18. Jacy szeregowi mogą być gońcami?
Tylko szeregowi posiadający pełne kwalifikacje moralne, fizyczne, pewni, sumienni, wyszkoleni wojskowo i piśmienni.
19. W co muszą być zaopatrzeni gońcy pełniący służbę ordynansową?
W przybory do pisania i blok meldunkowy.
20. Gdzie meldują gońcy swe objęcie służby?
Przy odprawie wart.
21. Kogo wyznacza komendant garnizonu dla zapewnienia szybkiej pomocy lekarskiej?
Lekarza inspekcyjnego garnizonu. Służba lekarza inspekcyjnego garnizonu trwa 24 godziny. W nagłych wypadkach oddziały lub osoby wojskowe zwracają się do najbliższej mieszkającego lekarza wojskowego, a w razie jego nieobecności do lekarza cywilnego.

5. Gotowość bojowa załogi.

22. Jak długo pełnią służbę oddziały pogotowia i gdzie powinny się znajdować?
Służba pogotowia trwa 24 godziny, zaczyna się i kończy równocześnie z odprawą wart garnizonowych. Oddziały pogotowia muszą się znajdować w rejonie swej formacji i w takim stanie gotowości, by każdej chwili mogły się stawić na miejsce zbiórki i być natychmiast użyte.
23. Kto rozporządza pogotowiem formacji?
Wewnętrzne organa inspekcyjne formacji (oficer służbowy, zastępca oficera służbowego).
34. Jak są zaopatrzone oddziały pogotowia w amunicję?
W takiej ilości jak warty.
25. Jakie różniamy stany gotowości bojowej?
a) stan normalny, b) stan czujności, c) stan ostrej gotowości

26. Na czym polega stan gotowości normalnej?

Na tem, że oddziały będąc bojowo gotowe biorą jednak udział w zajęciach w koszarach lub w ich pobliżu. Żołnierze pogotowia śpią częściowo rozebrani (nie zdejmują spodni, owijaczy i obuwia).

27. Co to jest stan czujności?

Jest to przygotowanie się do szybkiego wykonania przewidzianych zarządzeń. Z chwilą ogłoszenia stanu czujności w oddziałach należy:

- a) wstrzymać udzielanie urlopów,
- b) zakazać wydalać się żołnierzom z koszar bez broni palnej,
- c) wzmocnić oddziały pogotowia (w nocy śpią ubrani zupełnie),
- d) przeprowadzać zajęcia w pobliżu koszar,
- e) przeprowadzać kontrolę zapasów amunicji, stanu broni i żywności.

28. Co to jest stan ostrej gotowości?

Jest to postawienie jednostki w pełną gotowość bojową. Do zarządzeń wydanych w stanie czujności dochodzą następujące:

- a) oddziały pogotowia nie biorą udziału w żadnych zajęciach; w nocy połowa czuwa, reszta śpi w ubraniu i oporządzeniu jak warty,
- b) oddziały pogotowia zmieniają się co 12 godzin i są zaopatrzone jak do marszu,
- c) wydawanie strawy następuje kolejno oddziałami,
- d) oficerowie i żołnierze załogi muszą znajdować się w koszarach,
- e) nie wolno wysyłać gońców pojedynczo i bez broni palnej; oddziały wychodzące poza obręb koszar są uzbrojone i zaopatrzone w amunicję; oddziały nie objęte służbą pogotowia przeprowadzają zajęcia w obrębie koszar,
- f) należy przygotować wozy, kuchnie, wózki itp.

29. Co jest alarm?

Jest to środek do osiągnięcia natychmiastowej gotowości załogi.

30. W jaki sposób alarmuje się oddziały?

Sygnałem trąbką „alarm“, telefonicznie, pisemnie (przez gońców), na rozkaz lub inny umówiony znak.

31. Kto pozostaje w koszarach w razie wymarszu zaalarmowanych oddziałów?

Warty koszarowe.

32. Jakie jest zachowanie się wojska na sygnał alarmu?

Każdy żołnierz udaje się jak najszybciej do koszar (względnie do miejsca czynności służbowej). Tych, którzy mieszkają poza koszarami, zawiadamia się telefonicznie lub przez osobnych

gońców. Oddziały wyruszają w pełnym oporządzeniu i zaopatrzeniu (względnie innym przepisany rozkazem alarmu), na miejsce zbiórki lub na swe stanowiska.

6 Przepisy na wypadek pożaru w garnizonie

33. Kto reguluje zachowanie się załogi na wypadek pożaru w garnizonie?

Komendant garnizonu w porozumieniu się z władzami cywilnymi.

34. Jak zachowują się oddziały pogotowia przeciwpożarowego i oddziały pogotowia zwykłego na wypadek pożaru?

Wyruszają niezwłocznie na miejsce pożaru. Pogotowie obok czynności gaszenia pożaru, toruje drogę dla straży ogniowej, powstrzymuje natłok tłumu, zapobiega kradzieżom, zamieszaniu i nieporządkom.

35. Kto kieruje akcją ratunkową do czasu przybycia straży ogniowej?

Najstarszy z pośród żołnierzy, a z chwilą przybycia straży ogniowej, jej komendant; należy pomagać w wykonaniu zarządzeń przez niego wydanych.

36. Jak zachowują się oddziały w razie pożaru w koszarach lub w ich pobliżu?

Trąbi się natychmiast sygnał „pożar“; koszarowe organa inspekcyjne tłumią pożar już w zarodku wszystkimi środkami jakie mają; zawiadamiają miejscową straż pożarną, swego przełożonego, komendanta garnizonu względnie oficera inspekcyjnego garnizonu; oddziały stają na miejsce zbiórki w pełnym oporządzeniu pod bronią. Dla zabezpieczenia majątku państwowego i do prac przy tłumieniu pożaru wyznacza się potrzebną ilość żołnierzy. Zabezpiecza się przede wszystkim amunicję i materiały wybuchowe. Na każdym żołnierzu ciąży obowiązek ratowania sprzętu państwowego; w razie potrzeby zaciąga się warty na miejscu pożaru podczas jego trwania lub po pożarze.

7 Służba bezpieczeństwa i porządku

37. Jakie jest zadanie patroli bezpieczeństwa i porządku?

Zwracać uwagę na zewnętrzny wygląd żołnierzy i kontrolować lokale publiczne (szynki, gospody), lecz tylko co do przestrzegania porządku i spokoju przez żołnierzy. Mają one prawo aresztować szeregowych, uczęszczających do niedozwolonych miejsc publicznych i przebywających poza koszarami w porze niedozwolonej bez przepustki. Patrole te posiadają obowiązki i uprawnienia warty i wartowników na posterunkach,

38. Jak działają patrole w razie zatargów między żołnierzami, a osobami cywilnymi?

Działają wspólnie z organami bezpieczeństwa władz cywilnych (policją).

39. Co to są oficerowie kontrolni?

Są to oficerowie wyznaczeni do pomocy oficerowi inspekcyjnemu garnizonu dla kontroli zachowania się żołnierzy w miejscach publicznych i przestrzegania przepisów umundurowania.

40. Co to jest eskorta?

Jest to oddział występujący w charakterze honorowej osłony.

41. Co to jest konwój?

Jest to oddział, który służy do prowadzenia lub przewozu mienia państwowego, aresztantów, więźniów, jeńców itp.

42. Z czego składa się eskorta (konwój)?

Z dowódcy i eskortantów (konwojentów).

43. Jakie prawa i obowiązki posiada dowódca eskorty (konwoju) i eskortanci (konwojenci)?

Te same prawa i obowiązki co dowódca warty. Eskortanci (konwojenci) posiadają w czasie faktycznego pełnienia swej służby prawa wartowników na posterunku.

44. Co powinien otrzymać dowódca konwoju względnie pojedynczy konwojent, odbierający konwojowanych?

Spis osób powierzonych jego pieczy oraz wskazówki pisemne lub ustne co do niebezpiecznych konwojowanych lub tych, co do których zachodzą podejrzenia chęci ucieczki i opornego zachowania. Przed oddaniem konwojowanych konwojowi przeprowadza się u nich szczegółową osobistą rewizję.

45. Jak konwojuje się osoby niebezpieczne?

Oddzielnie od reszty konwojowanych lub pojedynczo; wyznacza się odpowiednie siły w zależności od ilości i charakteru konwojowanych.

46. Kiedy wyznacza się pojedynczych konwojentów?

Tylko do konwojowania osób pewnych.

47. W jaki sposób grupuje się konwój w czasie marszu?

Dokoła konwojowanych z dowódcą w tyle. Konwój z dwóch żołnierzy rozdzielić po obu stronach konwojowanego i około jeden do dwóch kroków w tyle. Dowódca konwoju po prawej stronie; pojedynczy konwojent maszeruje za konwojowanym.

48. Kiedy konwój ładuje broń?

Na wyraźny rozkaz władzy oddającej konwojowanych; zaznacza

się to w dokumentach dla dowódcy konwoju. Konwoje piesze maszerują z bagnetem na broni.

49. Jakie są obowiązki dowódcy konwoju w stosunku do konwojowanych i konwojentów przed wyruszeniem konwoju? Dowódca konwoju poucza konwojowanych o zachowaniu się i przestrzega, że w razie usiłowania ucieczki użyje bezwzględnie broni. Konwojentom poufnie określa zachowanie się na wypadek ucieczki konwojowanych.

50. W jaki sposób maszerują konwoje?
Omijają ożywione ulice, maszerują prawą stroną jezdni.

51. W jaki sposób odbywa się konwojowanie na wozach, w pociągach i t. p.?

Na wozach rozdziela się konwojentów tak, by każdy konwojowany był pod nadzorem przynajmniej jednego z nich. W czasie jazdy kolejami lub okrętami, konwoje w porozumieniu z władzami (kapitanami okrętów) powinny być umieszczone, o ile możliwości, oddzielnie od publiczności. Konwojenci uzbrojeni są w krótką broń palną.

52. Jaki jest stosunek konwoju do konwojowanych?

Żołnierze konwoju nie wolno prowadzić rozmów z konwojowanymi, nie wolno dopuszczać, by konwojowani rozmawiali ze sobą, nie wolno przyjmować od nich żadnych podarunków, listów itp., nie wolno dopuszczać, aby osoby postronne zbliżały się do konwojowanych i wymieniały z nimi jakiegokolwiek przedmioty; zbliżające się osoby należy ostrzec i zażądać, by oddaliły się, w razie nieposłuszeństwa aresztować, zaś w razie konieczności użyć broni; nikogo z konwojowanych nie wolno pozostawić chociażby na chwilę bez dozoru; podejrzanym o zamiar ucieczki nakłada się kajdanki.

53. Jak postępuje się w wypadku, gdy zbiegły konwojowany pomimo jednorazowego rozkazu zaprzestania ucieczki „stój — będę strzelał“, nie usłucha?

Strzela się do niego, jeżeli to nie zagraża życiu osób postronnych. Konwój musi dołożyć wszelkich starań, by ująć zbiega.

54. Jak postępuje konwój w razie niebezpiecznych pogroźek lub czynnego oporu konwojowanych?

Używa broni, celem unieszkodliwienia stawiających opór i wymuszenia posłuszeństwa.

55. Jak postępuje się, gdy zbiegów nie zdołano ująć?

Przedstawia się doniesienie najbliższej władzy wojskowej i zawiadamia się miejscowe władze bezpieczeństwa (policję).

56. Jak postępuje się, gdy podczas konwojowania zaszła potrzeba wzmocnienia konwoju?

Dowódca konwoju zwraca się do komendanta najbliższego garnizonu z prośbą o wzmocnienie konwoju.

57. Jak pełni swą służbę konwój w razie postoju (noclegu)? Według przepisów służby wartowniczej.

58. Jak odbywa się konwojowanie jeńców wojennych?

W ogólności według tych samych zasad. Ogłasza się im, że podlegają przepisom karnym dla sił zbrojnych Rzeczypospolitej. Konwoje prowadzące jeńców mają zawsze broń naładowaną. Oficerów-jeńców należy konwojować o ile możliwości oddzielnie.

59. Jak postępuje się w razie zachorowania konwojowanego? Jeżeli lekarz uzna, że dalsze transportowanie konwojowanego jest niemożliwe, oddaje się go wraz z dokumentami za potwierdzeniem odbioru miejscowej władzy wojskowej, a w braku jej, cywilnej władzy bezpieczeństwa.

F. Służba wartownicza.

1. Zasady ogólne.

1. Co ma na celu służba wartownicza?

Zabezpieczyć majątek państwowy lub osoby powierzone pieczy wojskowej, zapewnić utrzymanie porządku publicznego, a w niektórych wypadkach uświetnić uczczenie uroczystości lub wybitnych osób.

2. Co to jest warta?

Jest to oddział pełniący służbę wartowniczą.

3. Co to jest posterunek?

Jest to miejsce na którym, względnie w obrębie którego żołnierz pełni obowiązki wartownicze.

4. Jak dzielą się warty i posterunki?

Na honorowe i ochronne.

5. Do czego służą warty honorowe (wartownicy honorowi)?

Do uczczenia symboli, przedstawiających świętości państwowe oraz uczczenia władz i wybitnych osób.

6. Do czego służą warty ochronne (wartownicy ochronni)?

Strzegą miejsc, przedmiotów i osób powierzonych ich pieczy.

7. Co to są posterunki wewnętrzne i zewnętrzne?

Posterunki wewnętrzne znajdują się wewnątrz, a zewnętrzne na zewnątrz budynków ochraniających,

8. Co nazywamy wartownią?

Pomieszczenie, w którym znajduje się warta.

9. Jak nazywa się żołnierz przed wartownią?
Wartownikiem.

10. Co to jest warta główna?

Jest to jedna z wart garnizonowych, wyznaczona przez komendanta garnizonu, przy której zazwyczaj znajduje się areszt dyscyplinarny; jest ona przeważnie składnicą meldunkową dla innych wart.

11. Co to są warty garnizonowe?

Są to warty należące do garnizonowej służby wartowniczej.

12. Co to są warty wewnętrzne?

Są to warty należące do wewnętrznej służby wartowniczej w formacji.

13. Z czego składa się warta?

Z dowódcy warty, rozprowadzających i strzelców przeznaczonych do pełnienia służby wartowniczej. Gdy dowódcą warty jest oficer, w skład jej wchodzi ponadto zastępca dowódcy warty.

14. Jak określa się liczbę szeregowych do pełnienia służby na posterunkach?

W ten sposób, by na każdy posterunek, na którym służba trwa ponad 16 godzin przypadało 3 szeregowych; do 16 godzin włącznie — po 2 szeregowych (wartownicy nocni względnie dzienni), których po skończeniu służby odsyła się do formacji.

15. Od czego zależy ilość rozprowadzających, wchodzących w skład wart?

Zależy od liczby posterunków oraz ich oddalenia od wartowni i od siebie, tak aby:

a) w pół godziny mogli zmienić wartowników na posterunkach i powrócić na wartownię,

b) jeden rozprowadzający nie zmieniał więcej, jak na 4 posterunkach.

16. Kogo przydziela się jeszcze do wart głównych i wewnętrznych? Do wart głównych trębaczy, a do niektórych wart wewnętrznych w miarę potrzeby także gońców.

17. Jak długo warty pełnią służbę?

Zasadniczo przez 24 godziny i zmieniają się przy odprawie wart, która odbywa się codziennie o godzinie oznaczonej przez komendanta garnizonu.

18. W jakim ubiorze, oporządzeniu i uzbrojeniu wyruszają oddziały do służby wartowniczej?

W ubiorze garnizonowym, zasadniczo w hełmach, z bronią przepisaną dla danego stopnia, z plecakami (do plutonowego włączenie), bez chlebaków; gońcy i trębacze jak reszta warty.

19. Kto zarządza wdziewanie płaszczy?

- a) komendant garnizonu dla wart garnizonowych,
- b) dowódca formacji dla swoich wart wewnętrznych,
- c) dowódca warty w razie nagłego obniżenia się temperatury lub deszczu.

20. Ile naboii ostrych posiada żołnierz pełniący służbę wartowniczą?

Uzbrojony w karabin lub karabinek posiada 10 naboii; uzbrojony w krótką broń palną ma ilość naboii potrzebną do dwukrotnego pełnego naładowania broni.

21. Gdzie umieszcza się tę amunicję?

W lewej ładownicy. Wartownicy, o ile pełnią służbę w kozuchu (płaszczu wartowniczym) umieszczają naboje w prawej kieszeni kozucha.

22. Na jakich posterunkach pełnią wartownicy służbę z bronią naładowaną?

Na posterunkach określonych przez komendanta garnizonu lub dowódcę formacji (warty wewnętrzne). Przy zmianie, wartownik obejmujący służbę ładuje broń 5-ma nabojami, wartownik zdający służbę rozładowuje swoją broń. Ładowanie i rozładowanie odbywa się w obecności rozprawdzającego, na jego rozkaz i zachowaniem środków ostrożności.

23. Kiedy dowódca warty może nakazać całej warcie ładować broń?

W razie spodziewanego napadu na wartę.

24. Co robi się z amunicją po powrocie ze służby wartowniczej? Należy natychmiast odebrać amunicję od wartowników.

25. Czy oprócz amunicji stanowiącej normalne wyposażenie wartowników, jest jeszcze inna amunicja na wartowni?

Jest jeszcze amunicja alarmowa, przechowana w zamkniętych, zapieczętowanych skrzynkach; należy ona do inwentarza wartowni.

26. Jak są traktowane wykroczenia przeciw przepisom służby wartowniczej?

Podlegają surowym karom, nawet wówczas, gdyby dla Państwa i wojska nie wynikała w ich następstwie żadna szkoda.

2. Przełożeni wart i sprawdzanie służby wartowniczej.

27. Kto jest przełożonym wart garnizonowych?

- a) komendant garnizonu i jego wszyscy przełożeni,
- b) oficer inspekcyjny garnizonu,
- c) oficerowie rontowi.

28. Kto jest przełożonym wart wewnętrznych formacji?

- a) dowódca danej formacji oraz wszyscy jego przełożeni,
- b) oficerowie rontowi,
- c) oficer służbowy formacji, względnie także inspekcyjny garnizonu, jeśli jest równocześnie oficerem służbowym tej formacji.

29. Kto to jest oficer rontowy?

Jest to oficer dodany do pomocy oficerowi inspekcyjnemu garnizonu od capstrzyku do pobudki w celu sprawdzania wart garnizonowych; jest on przełożonym wart tylko w czasie od capstrzyku do pobudki.

30. Co to jest ront?

Jest to patrol, który zabierają ze sobą organa inspekcyjne sprawdzające w nocy porządek i bezpieczeństwo; siłę rontu określa oficer inspekcyjny garnizonu.

3. Odprawa i zmiana wart oraz wartowników.

31. Gdzie odbywa się odprawa wart i kto jej dokonuje?

Zasadniczo w koszarach formacji wystawiającej wartę. Odprawy wart dokonuje oficer inspekcyjny garnizonu. Jeżeli odprawa odbywa się w kilku miejscach, dokonuje jej oficer inspekcyjny koszar względnie oficer służbowy pułku.

32. Kto obowiązany jest stawić się do odprawy?

Organa inspekcyjne, warty, oddziały pogotowia i szeregowi przeznaczeni do służby ordynansowej, ponadto wszystkie organa służby inspekcyjnej danej formacji, począwszy od podoficerów służbowych kompanij. Szeregowi służby inspekcyjnej stają do odprawy bez karabina.

33. Jak przychodzą i w jaki sposób ustawiają się na miejscu odprawy oddziały przeznaczone do służby wartowniczej?

Oddziały przychodzą już podzielone na warty i zmiany, ustawiają się w szyku rozwiniętym, w dwuszeregu. Stają one w odstępach dwóch kroków od siebie w kolejności (od prawego skrzydła): warty dowodzone przez oficerów, warta główna, warty dowodzone przez podoficerów, pogotowie, służba ordynansowa.

34. Gdzie stoi dowódca warty, rozprowadzający, trębacze i szeregowi służby inspekcyjnej?

Dowódca warty na prawem skrzydle, rozprowadzający na lewym, trębacze 3 kroki za lewym skrzydłem swej warty, a szeregowi służby inspekcyjnej 6 kroków za wartą prawoskrzydłową, według numeracji formacji.

35. W jaki sposób składa raport dowódca warty oficerowi inspekcyjnemu garnizonu?

Komenderuje „baczność“, prezentowanie broni, zwrot głowy na prawo, poczem oddawszy honory składa raport, podając nazwę warty i jej skład. Gdy oficer inspekcyjny oddali się na 10 kroków, bierze do nogi broń i spoczywa.

36. Od jakiej chwili oddziały przeznaczone do pełnienia służby wartowniczej przyjmują nazwy wart i przechodzą pod rozkazy przełożonych wart?

Od chwili, gdy oficer inspekcyjny zapowie „służba wartownicza“ i trębacz odegra odnośny sygnał.

37. Co następuje po odprawie wart?

Odmarsz i defilada. Odmarsz na komendę oficera inspekcyjnego: „warty i pogotowia w prawo (w lewo) odmaszerować“. Dowódcy wart (pogotowia) występują 1 krok z równoczesnym zwrotem w lewo, komenderują wzięcie na ramię broń i zwrot w nakazaną stronę odmarszu, poczem występują 2 kroki przed czoło warty (frontem jak warta). Warty po 12 szeregowych formują się w dwójki, silniejsze w czwórki. Po wykonaniu zwrotu przez warty, na komendę oficera inspekcyjnego „defilada w prawo (w lewo), maszerować“, dowódca warty czołowej komenderuje „warta marsz“; następni dowódcy wart wydają takie same komendy tak, by odległość marszu między ich wartą, a wartą poprzedzającą, wynosiła 8 kroków. Po defiladzie udają się warty wprost do miejsc przeznaczenia dla zmiany starych wart.

38. Jak ustawiają się warty do zmiany?

Gdy nowa warta zbliża się do wartowni na odległość około 50 kroków, wartownik wywołuje dotychczasową wartę pod broń. O ile warta nie posiada wartownika alarmowego, dowódca warty wydaje jednemu z wartowników rozkaz obserwowania, czy zmiana nadchodzi. Wywołana warta staje na właściwym miejscu w pełnem oporządzeniu, ustawia się w szyku rozwiniętym i bierze na ramię broń. Rozprowadzający starej warty ustawia się na lewym skrzydle. Przybywająca warta przychodzi tak, by po sfrontowaniu prawe jej skrzydło kryło na lewe skrzydło starej warty, staje

w szyku rozwiniętym, frontem do starej warty w odległości 6 kroków i wyrównuje z bronią na ramieniu.

39. Jak jest uszykowana pierwsza zmiana nowej warty?

Tak, aby po sfrontowaniu znalazła się na lewym skrzydle warty. Rozprowadzający na lewo od pierwszej zmiany.

40. Gdzie stoją dowódcy wart przy zmianie wart i jakie wydają komendy?

Stoją na prawym skrzydle swych wart; do wydania komend występują 1 krok naprzód z równoczesnym zwrotem w lewo, poczem wstępują na swoje miejsca i przyjmują postawę taką, jaką ma warta. Każdą komendę wydają kolejno po sobie, dowódca starej warty jako pierwszy.

41. Co następuje po ustawieniu się wart do zmiany?

Wzajemne oddanie honorów przez prezentowanie broni i zwrot głowy. Trębacz gra sygnał „baczność” i „hasło wojska polskiego”. Po oddaniu honorów warty na komendę dowódców biorą do nogi broń, poczem dowódca nowej warty komenderuje: „pierwsza zmiana odmaszerować”.

42. Co wykonuje rozprowadzający nowej warty na komendę: „pierwsza zmiana odmaszerować”?

Występuje o krok naprzód z jednoczesnym zwrotem w prawo i komenderuje: „pierwsza zmiana w lewo zwrot”, następnie „na ramię broń”; sam bierze równocześnie na ramię broń, robi wtył zwrot, udaje się na czoło, staje dwa kroki przed zmianą i komenderuje „zmiana marsz”. Zmiana najkrótszą drogą udaje się do wartowni biorąc u wejścia „za szyjkę broń”, zdejmując oporządzenie, porządkuje ubiór i przygotowuje się do odmaszerowania na posterunki.

45. Jak zachowuje się rozprowadzający starej warty z chwilą odmaszerowania pierwszej zmiany do wartowni?

Robi „wtył zwrot” i najkrótszą drogą odmaszerowuje do wartowni.

44. Jak zachowują się warty po odmarszu pierwszej zmiany do wartowni?

Czekają w postawie „spocznij” do końca zmiany, (w razie deszczu i silnego mrozu mogą dowódcy wart rozkazać rozejść się i udać się do wartowni). Dowódcy wart oddają dowództwo zastępcom i udają się do wartowni. W wartowni dowódca nowej warty daje swym rozprowadzającym znaki rozpoznawcze (hasło i odzew), przypomina obowiązki i rozkazuje zmianie odmaszerować. Dowódca starej warty zdaje służbę dowódcy nowej warty.

45. Jak ustawia się nowa zmiana przed wyruszeniem na zmianę wartowników?

Przed wartownią, w dwójkach. Stary rozprowadzający staje 2 kroki przed zmianą, frontem do niej, nowy rozprowadzający, po lewej stronie starego. Wszyscy stoją z bronią u nogi w postawie „spocznij“. O ile warta ma wartownika alarmowego, wówczas zmiana ustawia się tak, by nowy wartownik alarmowy stał w pierwszej dwójce zmiany, o 1 krok w lewo od starego wartownika alarmowego na posterunku. Nowy rozprowadzający zarządza zmianę wartownika alarmowego, poczem zmiana udaje się do wartowników na posterunkach.

46. W jaki sposób wyrusza zmiana do wartowników na posterunkach?

W ten sposób, że nowy rozprowadzający komenderuje „baczność“, „na ramię broń“ i „zmiana marsz“. Na zapowiedź „zmiana“ robią obaj rozprowadzający wtył zwrot, a na „marsz“ zmiana maszeruje wraz z rozprowadzającymi do wartowników na posterunkach.

47. Jak odbywa się wyruszenie zmian z wartowni, gdy rozprowadza je więcej rozprowadzających?

W ten sposób, że najpierw ustawia się i wychodzi zmiana tego rozprowadzającego, który zmienia wartownika alarmowego. Po niej następują zmiany w kolejnym porządku.

48. Co robią wartownicy starej zmiany po powrocie z posterunku? Wracają pod dowództwem starego rozprowadzającego do wartowni, gdzie wkładają oporządzenie i odprowadzeni zostają na lewe skrzydło starej warty, zachowując taką postawę, jak cała warta.

49. Co następuje po zmianie wartowników na posterunkach przez nową wartę?

Warty oddają sobie honory jak na początku zmiany, dowódca starej warty po oddaniu honorów w postawie „na ramię broń“ zapowiada swej warcie „służba wartownicza skończona“; trębacz gra sygnał „odtrąbiono“. Dowódca warty komenderuje zwrot i odmaszerowuje. Warta obejmująca służbę maszeruje na miejsce starej warty. Od chwili zapowiedzi skończenia służby wartowniczej dowódca starej warty używa przy komendach zapowiedzi „drużyna, pluton“ i t. p.

50. Jak zachowuje się nowa warta po odmarszu starej warty? Dowódca nowej warty komenderuje „do nogi broń“ i „spocznij“, dokonuje podziału warty, wyznacza zmiany dla każdego posterunku oraz pogotowie warty, potem nakazuje „rozejść się.“ Wartownicy ustawiają broń w stojakach a trębacz instrument, zdejmują oporządzenie i składają je w miejscu na to przeznaczonem.

51. Jak odbywa się zmiana wartownika alarmowego?

W ten sposób, że po ustawieniu się zmiany (jak poprzednio) wartownik alarmowy bierze bez komendy „do nogi broń“ i spoczywa. Nowy rozprowadzający komenderuje „nowy wartownik marsz“. Na ten rozkaz nowy wartownik robi krok w prawo ku staremu i odbiera od niego służbę. Po zdaniu i odebraniu służby przez obydwóch wartowników alarmowych, nowy rozprowadzający komenderuje „baczność“, na „ramię broń“ (wykonuje całą zmianę i obaj wartownicy alarmowi) i „zmiana marsz“. Zmieniony wartownik alarmowy udaje się najkrótszą drogą do wartowni.

52. Jak maszeruje zmiana do posterunku?

Dwójkami pod dowództwem rozprowadzającego nowej warty, który znajduje się na jej czele, mając po lewej ręce rozprowadzającego starej warty.

53. Jak zachowuje się wartownik skoro spostrzeże zbliżającą się zmianę?

Udaje się na swoje miejsce, na które został zaprowadzony i bierze broń do nogi.

54. Jak odbywa się zmiana wartownika na posterunku?

Rozprowadzający prowadzi zmianę tak uszykowaną, aby wartownik mający objąć służbę na danym posterunku krył na niego. Zdąży ku wartownikowi i który ma być zmieniany w ten sposób, by na komendę „zmiana stój“, wartownik zmieniający stanął 3 kroki naprzeciw zmienianego. Na tę komendę całą zmianę zatrzymuje się. Nowy rozprowadzający robi krok w prawo z równoczesnym zwrotem w lewo, zaś stary rozprowadzający krok w lewo ze zwrotem w prawo. Nowy rozprowadzający komenderuje „do nogi broń“ (wszyscy wykonują), następnie: „nowy wartownik marsz“. Na tę komendę zmieniający wartownik dochodzi do zmienianego, staje z lewej strony i robi wtył zwrot. Nowy rozprowadzający komenderuje dla wszystkich „spocznij“, potem wartownicy przekazują sobie służbę.

55. Jak odbywa się oddawanie i odbieranie służby przez wartowników?

Zniżonym głosem; z wyjątkiem przełożonych, nikomu nie wolno się przysłuchiwać. Po oddaniu służby, o ile broń ma być naładowana względnie bagnet nasadzony na broń, rozprowadzający nakazuje to uczynić wartownikowi obejmującemu służbę, a wartownikowi zmienianemu rozładować broń względnie zdjąć bagnet.

56. Jakie czynności następują po oddaniu i odebraniu służby? Ewentualne czynności przewidziane specjalną instrukcją dla danej warty, poczem na komendę „baczność“, „na ramię broń“ wszyscy

biorą broń na ramię, a na komendę „zmiana marsz“ wszyscy z wyjątkiem nowego wartownika występują jednocześnie i udają się na następny posterunek względnie na wartownię.

57. Kto obejmuje dowództwo po dokonaniu zmiany ostatniego wartownika?

Rozprowadzający starej warty, idąc na prawo od rozprowadzającego nowej warty.

58. Jak odbywa się zmiana wartowników podwójnych?

W ten sposób, że zmianę wartowników podwójnych prowadzi rozprowadzający, tak, aby po komendzie „zmiana stój“, zmiana stanęła 3 kroki przed wartownikiem na posterunku. Obaj rozprowadzający podchodzą do wartowników na posterunku i ustawiają się obok nich frontem do środka. Dalsza zmiana odbywa się, jak zmiana pojedynczego wartownika, z tem, że nowi wartownicy stają po wewnętrznej stronie wartowników starych.

59. W jaki sposób maszeruje zmiana, z karabinami wewnątrz budynku?

Trzymając „za szyjkę broń“.

60. W jaki sposób odbywa się zmiana wartowników wewnątrz budynków?

Dla przeprowadzenia zmiany wewnątrz budynków udaje się do środka tylko rozprowadzający i wartownik zmieniający. Reszta wartowników pozostaje przed wejściem do budynku z bronią u nogi w postawie „spocznij“, w takim miejscu i szyku, by nie tamować ruchu; honory oddaje przez przyjęcie postawy zasadniczej i zwrot głowy.

61. Do czego zobowiązani są rozprowadzający po powrocie ze zmiany wartowników?

Obowiązani są meldować dowódcy warty o przeprowadzeniu zmiany i zauważonych niewłaściwościach, następnie dokonują przeglądu broni i rozkazują odstawić ją.

4. Tok służby na wartach i posterunkach.

62. Jakie są obowiązki dowódcy warty?

Dowódca warty jest przełożonym warty, odpowiada za przebieg służby na warcie i posterunkach. Obowiązki swe pełni ściśle według przepisów służby wartowniczej, ponadto według instrukcji specjalnej dla danej warty i rozkazów otrzymanych od przełożonych. O wszelkich ważniejszych wydarzeniach jest obowiązany natychmiast meldować oficerowi inspekcyjnemu garnizonu (służbowemu formacji).

63. Jakie są obowiązki zastępcy dowódcy warty?

Zastępca dowódcy warty jest przełożonym warty w czasie nieobecności dowódcy warty. Jest on odpowiedzialny za służbę w poruczoną mu przez dowódcę warty zakresie. Melduje on dowódcy warty o wszelkich swoich zarządzeniach, wydanych w czasie obchodzenia posterunków, względnie w czasie nieobecności dowódcy warty. Musi znać miejsca wszystkich posterunków i obowiązki poszczególnych wartowników.

64. Jakie są obowiązki rozprowadzającego?

Rozprowadzający jest przełożonym wartowników, których prowadzi na posterunki, od chwili odmaszerowania zmiany z wartowni do chwili powrotu po skończonej służbie do wartowni. Musi on znać ilość i miejsca swoich posterunków oraz szczegółowe obowiązki wartowników pełniących na nich służbę. Przy rozprowadzaniu wartowników na posterunki sprawdza stan przedmiotów na danym posterunku. Dopilnowuje on prawidłowego oddania i odebrania służby. O ile broń ma być naładowana, nakazuje ładowanie broni w swej obecności, następnie rozładowanie staremu wartownikowi; zwraca uwagę, by w budce wartowniczej i jej pobliżu było czysto.

65. Jakie są obowiązki i prawa wartownika?

Ważność obowiązku i odpowiedzialność, którą nakłada na niego służba wartownicza, przynajmniej mu wyjątkowe stanowisko osoby nietykalnej. Wartownik stojący na posterunku ma prawo wydawania rozkazów wszystkim osobom cywilnym i żołnierzom bez względu na stopień, w sprawach związanych ze służbą na danym posterunku. Jeżeli byłby zmuszony wystąpić wobec starszych, czyni to z zachowaniem form należnego szacunku; powinien jednak wymusić posłuszeństwo, chociażby użyciem broni. Wartownik chroni stanowisko względnie przedmioty oddane mu do strzeżenia, jest obowiązany wytrwać na posterunku aż do zmiany, gdyby nawet życiu jego groziło niebezpieczeństwo.

66. Według jakich wytycznych pełni wartownik służbę na posterunku?

Według:

- a) ogólnych przepisów wartowniczych,
- b) szczególnych przepisów wydanych dla posterunku, na którym pełni służbę,
- c) rozkazów wydanych mu przez przełożonych.

67. Kto może zmienić względnie sprowadzić wartownika z posterunku?

- a) jego rozprowadzający,

- b) zastępcą dowódcy warty,
- c) dowódcą warty.

W wyjątkowych wypadkach, o ile wymienieni nie mogą zmienić wartownika, może dokonać zmiany osobiście tylko komendant garnizonu dla wart garnizonowych lub dowódca formacji dla wart wewnętrznych.

68. Kto reguluje służbę na warcie?

Dowódca warty. Warta musi być w każdej chwili (w dzień i w nocy) w gotowości, by mogła natychmiast stanąć pod bronią. Dowódca warty wyznacza zmiany dla każdego posterunku oraz pogotowie warty, które stale czuwa. Pogotowie stanowi $\frac{1}{3}$ część żołnierzy warty z pośród tych, którzy wrócili ze służby na posterunkach. Pogotowie wyznacza dowódca warty kolejno po powrocie wartowników z posterunku. Patrole, ronty i gońców wyznacza z żołnierzy pełniących służbę pogotowia.

69. Gdzie warta przechowuje swoją broń?

Wewnątrz wartowni na stojakach.

70. W jaki sposób występuje warta pod broń?

W ten sposób, że wartownik alarmowy woła przeciągle donośnym głosem „warta pod broń“ albo dzwoni. Wywołana warta ustawia się w dwuszerzegu (pierwszy szereg o trzy kroki w lewo od wartownika alarmowego), przyczem dowódca warty staje na prawem skrzydle, zastępca dowódcy warty za prawoskrzydłową rotą. Dowódca warty występuje do wydania komendy o krok naprzód z równoczesnym zwrotem w lewo, a po wydaniu komendy wraca jednym krokiem na swe miejsce.

71. W jakich wypadkach warta występuje pod broń?

- a) do zmiany warty,
- b) w razie pożaru w pobliżu wartowni,
- c) na wypadek zbiegowiska, rozruchów oraz ilekroć bezpieczeństwo warty tego wymaga,
- d) do modlitwy,
- e) do sprawdzenia dokonywanego przez przełożonego, względnie na specjalny jego rozkaz,
- f) do oddania honorów.

72. Kiedy występuje warta w pełnym oporządzeniu?

Do zmiany warty, w razie wybuchu pożaru, w razie alarmu oraz ze względu na bezpieczeństwo.

73. Jak zachowuje się warta w razie pożaru?

Według obowiązujących ją zarządzeń przeciwpożarowych. Zmiana wartowników odbywa się regularnie; na wypadek pożaru na wartowni, dowódca warty umieszcza wartę w bezpiecznym miej-

scu i dokłada sam wszelkich starań, by ogień stłumić i uratować inwentarz.

74. Jak zachowuje się warta w razie alarmu?

Stosownie do zarządzeń alarmowych komendanta garnizonu lub dowódcy formacji (warta wewnętrzna).

75. Jak postępuje dowódca warty, gdy na wypadek zbiegowiska, rozruchów oraz ze względu na bezpieczeństwo okaże się, że stan warty jest niewystarczający.

Jest obowiązany prosić komendanta garnizonu (oficera inspekcyjnego garnizonu) o wzmocnienie w nagłych wypadkach z pominięciem drogi służbowej.

76. Kiedy i jak występuje warta do modlitwy?

Na sygnał „capstrzyk“ i „pobudka“ grany w oznaczonym czasie. Wartownik alarmowy wywołuje wartę pod broń, dowódca warty zapowiada „modlitwa“, poczem komenderuje „na ramię broń“, „prezentuj broń“, a następnie sam wykonuje odpowiednie chwyt; trębacz trąbi sygnał „modlitwa“; po odegraniu sygnału wraca dowódca warty do pierwotnej pozycji, komenderuje „na ramię broń“, „do nogi broń“, następnie „rozejść się“. Żołnierze udają się do wartowni, gdzie ustawiają broń. Wartownik alarmowy wykonuje chwyt razem z wartą. Warta nie występuje do modlitwy, gdy nie posiada trębacza i w czasie ulewnego deszczu.

77. Kiedy warta staje do sprawdzenia?

Tylko na specjalny rozkaz przełożonego; dowódca warty melduje wówczas po oddaniu honorów o zaszłych wypadkach.

78. Kiedy warta występuje do oddania honorów?

Tylko w czasie od pobudki do capstrzyku, przed:

- a) Przenajświętszym Sakramentem,
- b) Prezydentem Rzeczypospolitej,
- c) naczelnikami państw obcych w czasie pokoju i neutralnych, w czasie wojny,
- d) chorągwiami i sztandarami wojskowymi,
- e) ministrem spraw wojskowych,
- f) generałami,
- g) przełożonymi danej warty,
- h) oddziałami prowadzonymi przez oficerów młodszych z zdobytą szablą oraz wszystkimi oddziałami prowadzonymi przez oficerów sztabowych,
- i) pogrzebami wojskowymi.

79. Czy warty przy aresztach i więzieniach występują pod broń dla oddania honorów?

Nie.

80. Kiedy warty nie oddają nikomu honorów?

W czasie modlitwy.

81. Kiedy warty oddają honory w czasie odbywania zmiany wart?

Tylko wtedy, gdy obydwie warty stoją jeszcze zwarte, przed:

- a) Przenajświętszym Sakramentem,
- b) Prezydentem Rzeczypospolitej,
- c) naczelnikami państw obcych,
- d) chorągwiami i sztandarami wojskowymi,
- e) ministrem spraw wojskowych.

Dowódca nowej warty komenderuje „wtył zwrot“, poczem każda warta oddaje honory na komendę swego dowódcy.

82. W jaki sposób występuje warta pod broń dla oddania honorów?

Powinna wystąpić tak wcześnie, by mogły być one wykonane przed zbliżeniem się danej osoby na 20 kroków. Warta ustawia się w oznaczonym miejscu i przepisaniem uszykowaniu. Dowódca warty komenderuje „baczność“, na ramię broń, prezentuj broń, na prawo (lewo) patrz“, trębacz wykonuje chiwyty przepisane dla niego jednocześnie z wartą i rozpoczyna granie na hasło komendy „na prawo (lewo) patrz“; gdy warta jest z chorągwią, salutuje się nią. Po wydaniu komendy dowódca warty wstępuje na swoje miejsce i przyjmuje postawę taką, jak warta. Gdy dana osoba minie prawe (lewe) skrzydło warty na 3 kroki, dowódca warty wydaje komendę do rozejścia się.

83. Jak zachowuje się warta, występująca w nocy na rozkaz przełożonego?

Oddaje honory przez przyjęcie podstawy zasadniczej na komendę dowódcy warty.

84. Jak zachowują się szeregowi na wartowni w czasie od pobudki do capstrzyku, gdy wejdzie starszy?

Przyjmują postawę zasadniczą na komendę „baczność“; wydaje ją ten, kto pierwszy zobaczył wchodzącego. W czasie od capstrzyku do pobudki przyjmują samorzućnie postawę zasadniczą tylko żołnierze należący do pogotowia oraz ci, co nie śpią; komendy nie wydaje się wówczas.

85. W jakich wypadkach wolno dowódcy warty opuszczać wartownię?

Tylko celem obejścia posterunków i przekonania się o całości strzeżonych przedmiotów oraz w nadzwyczajnych wypadkach służbowych i celem zaspokojenia naturalnej potrzeby. Zdaje wtedy zastępstwo stałemu zastępcy lub najstarszemu z podwładnych, znajdującemu się na wartowni.

86. Kiedy dowódca warty wolno spać?

Tylko wtedy, gdy ma stałego zastępcę; śpią na zmianę. Nieposiadający zastępcy czuwa przez całą noc. Rozprowadzający śpią za zezwoleniem dowódcy warty.

87. Czy szeregowym wchodzącym w skład warty wolno spać? Wolno spać tylko tym, którzy stanowią zmianę mającą w najbliższej kolejności odejść na posterunki.

88. Czy szeregowym wolno opuszczać wartownię?

Wolno opuszczać wartownię tylko pojedynczo i każdorazowo za zezwoleniem dowódcy warty lub jego zastępcy i tylko dla zaspokojenia naturalnych potrzeb.

89. Czy wolno szeregowym warty w czasie trwania służby rozbierać się?

Nie wolno rozbierać się ani zdejmować pasa i broni bocznej; wolno rozpiąć kołnierz.

90. Jak powinni się zachowywać szeregowi na wartowni?

Cicho i odpowiednio do godności żołnierskiej i pełnionej służby. Głośne zabawy, śpiew, granie w karty oraz używanie napojów alkoholowych są wzbronione.

91. Co jaki okres odbywa się zmiana wartowników?

Zasadniczo co 2 godziny. Podczas silnego mrozu, począwszy od minus 6° C., szczególnie połączonego z wiatrem, ulewą lub zamiecią śnieżną, dowódca warty zarządza samodzielnie zmianę warty co godzinę, a co 30 minut dla posterunków, na których wartownicy pełnią służbę stojąc w miejscu. Dowódca warty obowiązany jest zameldować o tem oficerowi inspekcyjnemu garnizonu i zapisać to do księgi wart.

92. Jaki obowiązek ciąży na dowódcy warty przed odejściem wartowników na zmiany?

Dowódca warty musi być obecnym przed odejściem wartowników na zmiany, musi przypomnieć im w krótkości obowiązki, znaki rozpoznawcze i przepisy o użyciu broni.

93. Jak postępuje dowódca warty w razie zachorowania żołnierza na warcie?

Melduje o tem natychmiast oficerowi inspekcyjnemu z prośbą o uzupełnienie. Jeżeli tyczy się to wartownika, zarządza jego zmianę. Chorych odsyła do lekarza lub do oddziału.

94. Jak postępuje dowódca warty, gdy sam zachoruje?

Porucza dowództwo czasowo swemu zastępcy względnie najstarszemu z obecnych i melduje o tem przełożonemu oficerowi inspekcyjnemu oraz swemu dowódcy pododdziału, prosząc o wyznaczenie zastępcy.

95. Czy dowódca warty posiada prawo karania żołnierzy warty? Winnego przekroczenia aresztuje, meldując o tem przełożonemu oficerowi inspekcyjnemu oraz swemu dowódcy pododdziału i prosząc o wyznaczenie innego żołnierza. Jeżeli dotyczy to wartownika, zarządza przed aresztowaniem zmianę. Aresztowanie wpisuje do księgi.

96. Do czego powinien stosować się dowódca warty przy koszarach i magazynach?

Musi się ściśle stosować do przepisów określających komu i kiedy wolno otwierać magazyny, kasę i t. p. oraz stwierdzić tożsamość osoby. Otwieranie kasy, magazynu i t. p. musi być uskutecznione w obecności dowódcy warty lub rozprawdzającego. O ile przepisy przewidują ściągnięcie wartownika z chwilą otwarcia danego obiektu, dowódca warty notuje ściśle w księdze warty czas ściągnięcia wartownika oraz czas późniejszego wystawienia.

97. Jak postępuje dowódca warty w razie stwierdzenia braków w wyposażeniu wartowni i posterunków?

Melduje o tem swym przełożonym w czasie dokonywania przez nich inspekcji.

98. Za co jest odpowiedzialny dowódca warty, przy której jest areszt?

Za aresztantów oddanych pod jego nadzór. Przejmując służbę odbiera imiennie aresztantów wraz z ich dokumentami i depozytami.

99. Kiedy wolno dowódcy warty przyjąć aresztantów do aresztu? Tylko na rozkaz pisemny lub ustny przełożonych oraz na podstawie kart służbowych formacji (od kompanji w górę), zaopatrzonych w pieczęć i podpis dowódcy formacji. Gdy jego warta nie posiada aresztu, odstawia aresztowanych do warty mającej areszt.

100. Kiedy dowódca warty może zwolnić aresztowanych z aresztu? Tylko na rozkaz swych przełożonych oraz dyscyplinarnego przełożonego, któremu podlega aresztowany. Szeregowych odbywających kary dyscyplinarne, zwalnia na podstawie karty karnej po odbyciu kary lub na podstawie karty służbowej dowódcy formacji, do której należy aresztowany.

101. Kto ma w przechowaniu klucze od cel aresztowanych? Jeden z rozprawdzających obecny na wartowni, względnie zastępca dowódcy warty. Zastępca dowódcy warty wpuszcza aresztantów do celi lub wypuszcza z niej. Jest obecny przy

odwiedzinach osób, które otrzymują na to zezwolenie od przełożonych wart.

102. Kiedy dowódca warty może zwolnić aresztantów, odsiadujących kary sądowe lub będących pod śledztwem sądowym? Jedynie na podstawie rozkazu przełożonego, któremu podlega dana warta.

103. Kiedy dowódca warty, przy której jest areszt, może przyjąć aresztantów na żądanie władz cywilnych lub organów bezpieczeństwa (policji)?

Może przyjąć pod chwilowy nadzór osoby cywilne aresztowane o ile jest miejsce w areszcie i kiedy nie zachodzi konieczność zwiększenia liczby wartowników. Osoby te przyjmuje na podstawie pisemnej prośby cywilnych organów bezpieczeństwa, meldując o tem w najkrótszym czasie oficerowi inspekcijnemu. Odbiór aresztantów musi się odbyć również za pisemnem potwierdzeniem odbioru.

104. Jak trzyma wartownik karabin na wewnętrznym posterunku ochronnym i wewnętrznym posterunku honorowym?

Zarówno łądowany, jak i nie łądowany, tak w dzień jak i w nocy, trzyma na pasie. O ile stoi w budce wartowniczej, bierze karabin do postawy „do nogi broń“.

105. Jak trzyma wartownik karabin na posterunku alarmowym oraz zewnętrznym posterunku honorowym?

Wartownik uzbrojony w karabin z bagnetem trzyma karabin w postawie „na ramię broń“ (w budce „do nogi broń“).

106. Jak trzyma broń wartownik, pełniący służbę w kozuchu (płaszczu wartowniczym), a poruszający się na pewnej przestrzeni?

Na pasie. Wartownik stojący w miejscu trzyma karabin w postawie „do nogi broń“. Wartownik z bronią na ramieniu staje na rozkaz „odtrąbiono“ z bronią u nogi w postawie „spocznij“.

107. Kiedy wartownicy na posterunkach, uzbrojeni w karabiny nakładają bagnet?

W czasie od capstrzyku do pobudki. Wartownicy przy aresztach i więzieniach mają bagnet stałe na broni. Wartownicy zaopatrzeni w amunicję otwierają wieczko lewej ładownicy.

108. Kiedy wolno wartownikowi schronić się do budki wartowniczej?

Tylko podczas ulewnych deszczów, gradu i śnieżyicy; nie może to jednak zmniejszyć jego czujności. Opuszcza on budkę, gdy służba tego wymaga oraz dla oddania honorów.

109. W jaki sposób oddaje wartownik honory oficerom i podoficerom?

Oficerom przez prezentowanie broni, podoficerom przez przyjęcie postawy zasadniczej i zwrot głowy; czyni to w miejscu wyznaczonym dla każdej warty.

110. Jak zachowuje się wartownik, gdy widzi, że na czas nie zdąży osiągnąć miejsca, na którym winien oddać honory? Powinien je oddać w tym miejscu, gdzie zastaje osobę, której ma oddać honory.

111. Jak oddają honory wartownicy, stojący z bronią u nogi lub na pasie?

Przez przyjęcie postawy zasadniczej i zwrot głowy.

112. Kiedy wartownicy nie oddają honorów?

- a) w czasie od capstrzyku do pobudki,
- b) na posterunkach w kościele,
- c) przed masztem z chorągwią w dniu Święta Żołnierza,
- d) przy celach aresztanckich, więziennych itp.,
- e) na specjalny rozkaz lub w myśl szczegółowych instrukcji dla danego posterunku.

113. Czego nie wolno robić wartownikowi na posterunku?

Nie wolno siedzieć, opierać się o ściany, spać, jeść, pić, palić, śpiewać, wdawać się w rozmowy, przyjmować podarunków lub jakichkolwiek przedmiotów chociażby nawet tylko w przechowanie; nie wolno odkładać lub oddawać broni komukolwiek, nawet swoim przełożonym; z obrębu swego posterunku nie wolno mu odejść; jedynie w tych razach, gdy w pobliżu jest zagrożone życie ludzkie lub dobro państwa, wolno mu się oddalić dla udzielenia pomocy, lecz tylko na taką odległość, by mógł nadal spełniać swoje zadanie wartownika.

114. O czym powinien się przekonać wartownik, obejmujący służbę na posterunku?

Ma się przekonać, czy przedmioty powierzone jego straży nie są uszkodzone; o niedokładnościach meldować natychmiast rozprowadzającemu; o podejrzanach okolicznościach, nadzwyczajnych wypadkach, meldować podczas sprawdzania przez przełożonych, jak również przy zmianie.

115. Jak postępuje wartownik w nadzwyczajnych i wyjątkowych wypadkach, jeżeli doraźna pomoc lub bezzwłoczne wkroczenie warty jest konieczne, a nie można jej zawiadomić? W takim wypadku daje strzał alarmowy, przestrzegając środków ostrożności i zwracając broń wylotem w górę.

116. Co jest obowiązany zrobić wartownik, stojący na posterunku z naładowaną bronią, gdy zrobi z niej użytek? Meldować o tem rozprowadzającemu przy zmianie. Stojący na

posterunku z nienaładowaną bronią melduje o naładowaniu broni również wtedy, gdy z niej nie robi użytku.

117. Jakie są obowiązki wartownika alarmowego?

Wartownik alarmowy zawiadamia dowódcę warty o zajęciach w pobliżu wartowni; w razie potrzeby wywołuje dowódcę warty; oddaje honory; nie wpuszcza do wartowni osób cywilnych; żołnierzy wpuszcza tylko w sprawach służbowych; wywołuje wartę pod broń w przewidzianych wypadkach tak, by mogła na czas stanąć pod bronią.

118. Jakie są szczególne obowiązki wartowników przy prochowniach, składach amunicji lub materiałów wybuchowych?

Wartownikowi nie wolno dopuszczać w zasadzie osób cywilnych w pobliże strzeżonych obiektów; ma on baczyć, by w pewnym promieniu od nich nie palono tytoniu, nie rozniecano ognia itp.

119. Jakie są szczególne obowiązki wartownika przy aresztach i w celach więziennych?

Wartownikowi nie wolno wypuszczać aresztantów i przytrzymanych względnie dopuszczać do nich osoby postronne, jak tylko na rozkaz dowódcy warty i jego zastępcy lub rozprowadzającego. Ma obserwować przez okienko, co się dzieje w celach poruczonych jego pieczy, a w razie zauważenia czegoś podejrzanego, zawiadomić o tem dowódcę warty; baczyć, by aresztanci nie wyrzucali przez okno żadnych przedmiotów i by nie niszczyli urządzeń, by im nie podawano niczego oraz by nie rozmawiali z osobami obcemi.

120. W jakim celu używa się znaków rozpoznawczych?

Do wzajemnego rozpoznania się patroli, rontów jak również zbliżających się osób.

121. Z czego składa się znak rozpoznawczy?

Z dwóch wyrazów: hasła i odzewu; hasło jest nazwą jakiegoś przedmiotu, odzew jest nazwą miejscowości, a rozpoczynają się od jednakowej litery. Znaki rozpoznawcze są ściśle tajne; w razie, gdyby doszły do wiadomości osób niepowołanych, należy je natychmiast zmienić. Zachowanie znaków rozpoznawczych w tajemnicy jest obowiązkiem każdego żołnierza.

122. W jaki sposób wartownik zatrzymuje patrole, ronty i pojedyncze osoby?

Staje z bronią gotową do użytku odchylając bezpiecznik i woła „stój kto idzie”; na to wezwanie, zbliżająca się osoba lub oddział ma zatrzymać się natychmiast i podać swój charakter służbowy. W razie nieusłuchania, wartownik ponawia rozkaz zatrzymania się i równocześnie otwiera bezpiecznik, a gdy mimo

to nie usłuchano jego rozkazu, woła poraz trzeci „stój, będę strzelał“, zaś w razie nieusłuchania tego wezwania, lub w razie ucieczki, robi użytek z broni.

123. Jak postępuje wartownik z osobą, która stanęła na jego wezwanie i podała swój charakter służbowy?

Rozkazuje zbliżyć się dla podania hasła. Gdy zbliża się kilka osób rozkazuje „dowódca zbliżyć się“ i przypuszcza go na odległość przyciszonego głosu, najbliżej na 3 kroki, trzymając stale broń gotową do użytku. Po zbliżeniu się danej osoby, pyta się o hasło. Jeżeli odpowiedź brzmi właściwie, wartownik odpowiada „droga wolna“; podaje odzew, gdy zbliżająca się osoba zapyta go o to. Hasło i odzew należy wymawiać głosem przyciszonym.

124. Jak postępuje wartownik, gdy zatrzymana osoba nie dała zadowalniającej odpowiedzi?

Przytrzymuje ją, daje jej rozkaz „wtył zwrot“ i pod bronią gotową do strzału trzyma ją w odległości aż do przybycia patrolu z warty lub zmiany; przestrzega ją, że w razie ucieczki użyje broni. O ile na posterunku jest budka wartownicza, rozkazuje przytrzymanej osobie stanąć w niej twarzą do ściany, poczem jeżeli nie miał bagnetu na broni, nasadza go i ustawia się w ten sposób, aby przytrzymaną osobę mieć na oku, starając się zawiadomić o przytrzymaniu dowódcę warty; nie oddaje wtedy honorów. W razie ucieczki lub w razie targnięcia się na strzegącego, robi użytek z broni. Strzeżenie przytrzymanej osoby nie uwalnia wartownika od pełnienia normalnych obowiązków wartowniczych.

125. Co ma się znajdować na wartowni?

Księga warty, przepisy wartownicze dla danej warty, przepisy alarmowe oraz przepisy o użyciu amunicji alarmowej, przepisy przeciwpożarowe, plan posterunków warty, spis specjalnie wydanych instrukcji i rozkazów, przepisy o udzieleniu pierwszej pomocy w nagłych wypadkach, spis inwentarza znajdującego się w wartowni (pryce, stoły, przybory na wodę do picia i do mycia itp.), urządzenie do umieszczenia oporządzenia, amunicja alarmowa, biblioteczka, płaszcze i obuwie ochronne, przybory do gaszenia pożaru, opatrunki, książki dla odległych posterunków i Reg. Służby Wewn. cz. VII. (Służba wartownicza). W zimie mają się znajdować na wartowni płaszcze (kożuchy) wartownicze i obuwie ochronne (filcowe lub słomiane) do użytku wartowników przy temperaturze poniżej 6° C.

126. Na kim ciąży obowiązek utrzymania oporządzenia i wyposażenia wart w należytym stanie?

Na dowódcach wart i to pod odpowiedzialnością karną i materialną.

5. Użycie broni w służbie wartowniczej.

127. Jaki jest cel użycia broni?

Unieszkodliwienie przestępcy. W razie zabicia, strzelający nie ponosi odpowiedzialności, o ile działał w myśl przepisów.

128. Kto ma prawo w służbie wartowniczej użyć broni i w jakich celach?

Organa służby inspekcyjnej, konwoje, patrole, warty, wartownice na posterunkach i ronty, w wypadkach następujących:

- a) w razie napadu lub poważnego zagrożenia napadem, względnie w razie napotkania na czynny opór, celem odparcia napadu lub przełamania oporu,
- b) w razie nieusłuchania wezwania do natychmiastowego złożenia broni lub niebezpiecznych narzędzi,
- c) w celu wymuszenia należytego posłuszeństwa, jeżeli aresztowany, przytrzymany, więzień lub jeniec ucieka pomimo wezwania do zatrzymania się (po jednorazowym ostrzeżeniu),
- d) dla zatrzymania osoby, która po trzykrotnem wezwaniu „stój” i po zagrożeniu użyciem broni ucieka, względnie rozkazu zatrzymania się nie słucha.

129. Kiedy może nastąpić użycie broni przez warty, patrole i konwoje w celu rozpędzenia tłumów?

Dopiero po trzykrotnem zawezwaniu do rozejścia się. W razie posiadania trąbki, poprzedza każde wezwanie sygnał trąbką „szturm” albo „strzelać”. W razie braku trąbki wydaje się głośne ostrzeżenie.

130. Kiedy można użyć broni bez trzykrotnego wezwania?

W razie napadu i w razie nieusłuchania wezwania do natychmiastowego złożenia broni lub niebezpiecznych narzędzi.

G. Przepisy o udzielaniu pomocy wojskowej władzom cywilnym.

1. Uwagi ogólne.

1. Jak nazywają się oddziały wojska użyte do pomocy władz cywilnych?

Oddziałami asystencyjnymi.

2. Kiedy władze cywilne mogą wzywać wojsko do pomocy? Wtedy, gdy pomimo użycia wszystkich sił i środków nie są w stanie zapewnić porządku i bezpieczeństwa publicznego, a mianowicie;

- a) do uprzedzenia lub stłumienia zbiorowych aktów gwałtu publicznego, zbrojnego wystąpienia przeciwko państwu lub bezpieczeństwu życia i całości mienia obywateli,
- b) w celach zapobiegawczych i ratunkowych, podczas klęsk żywiołowych jak: powódź i ogień.

2. Wezwanie asystencji.

3. Kto może wezwać pomocy wojskowej? Władze administracyjne co najmniej I instancji (starostowie i komisarze rządu). *dyrekcja policyj, powiat*

4. Do kogo mają się one zwracać z wezwaniem pomocy wojskowej?

Do komendanta garnizonu. W razie braku garnizonu w danej miejscowości, do komendanta najbliższego garnizonu lub wprost do dowódcy okręgu korpusu.

5. Kto udziela pomocy wojskowej? Dowódca okręgu korpusu. Komendant garnizonu udziela pomocy w wypadkach nagłych, ale obowiązany jest niezwłocznie meldować dowódcy okręgu korpusu.

3. Zarządzenia w przewidywaniu rozruchów.

6. Jaka jest najmniejsza jednostka asystencyjna? Kompanja piechoty, względnie szwadron kawalerji.

7. W jakim uzbrojeniu i oporządzeniu występują oddziały asystencyjne?

W uzbrojeniu według specjalnych zarządzeń, pozatem zawsze z bronią nabitą i bagnetem nałożonym. Amunicja zawsze musi być nałódkowana. W oporządzeniu pełnem, polowem.

8. Jacy żołnierze nie mogą wchodzić w skład oddziałów asystencyjnych?

Żołnierze niepewni oraz karani za rabunek, kradzież, opilstwo, za ciężkie wykroczenia przeciw karności i moralności.

4. Wskazówki dla dowódców oddziałów asystencyjnych

9. Na kim ciąży odpowiedzialność za utrzymanie ładu i porządku do czasu czynnego wystąpienia oddziału asystencyjnego? Na władzy administracyjnej.

10. Kiedy rozpoczyna się działanie wojska?
 - a) gdy przedstawiciel władzy administracyjnej oświadczy, że wyczerpał wszystkie środki i oddaje swoje zadanie w ręce wojska,
 - b) gdy wojsko zmuszone jest do wystąpienia w obronie własnej.
11. Kto dokonuje aresztowań?
Organa bezpieczeństwa publicznego (policja). W wyjątkowych wypadkach wojsko może być zmuszone do przytrzymania osób cywilnych.
12. Jakie obowiązki ciążyą na dowódcy patrolu przy aresztowanych? Musi on notować sobie dane osobiste przytrzymanych osób i nazwiska szeregowych patrolu, by na wypadek postępowania sądowego przeciwko aresztowanym mógł wraz z szeregowymi złożyć jasne zeznanie w sądzie.
13. Czy wolno żołnierzom oddziałów asystencyjnych przyjmować podarunki, zaproszenia w gošcinę i t. p.?
Nie wolno.

5. Użycie broni w czasie rozruchów.

14. Kiedy należy użyć broni w czasie rozruchów?
 - a) gdy oddział wojska zostanie napadnięty lub gdy tłum przeszkadza wojsku w wykonaniu powierzonego mu zadania,
 - b) gdy mają miejsce wystąpienia przeciwko bezpieczeństwu życia i mienia obywateli lub urządzeń publicznych; przedtem dowódca wojskowy powinien wezwać niekarnych do porządku, a gdy nie usłuchają — użyć siły, nawet gdyby wojsko nie było zaczepiane.
15. Co należy wymusić przez użycie broni?
Rozpędzenie tłumy, unieszkodliwienie osób naruszających spokój publiczny oraz porządek itp. Nie wolno wdawać się w układy.
16. Jak należy zapobiegać gromadzeniu się tłumów?
Przez usuwanie z placów i ulic osób lub grup osób; nadaje się do tego zwłaszcza kawalerja i samochody pancerne.
17. Jak działa piechota przy rozpędzaniu tłumu?
Najpierw bagnetem, potem dopiero bronią palną.
18. Jak używa się broni w zwartych oddziałach?
Należy dawać zawsze salwy; pojedynczych strzałów nie powinno się oddawać.
19. Jaka broń jest specjalnie skuteczna w walkach ulicznych?
Granaty ręczne, garłacze i granatniki.

6. Pomoc wojska na wypadek klęsk żywiołowych.

20. Kiedy wojsko udziela pomocy na wypadek klęsk żywiołowych (ruszenie lodów, powódź, zamiecie śnieżne, pożary lasów i t. p.)?

Wówczas, gdy siły i środki władz cywilnych okażą się niewystarczające.

21. Kto jest upoważniony do udzielania pomocy wojskowej w wypadkach klęsk żywiołowych?

Komendant garnizonu, a w nagłych wypadkach oficer inspekcyjny garnizonu, dowódca formacji i oficer służbowy formacji (np. w razie pożaru).

22. Kiedy może mieć miejsce pomoc wojskowa w razie przerw w ruchu kolejowym?

Tylko w razie niechybnego niebezpieczeństwa lub w braku robotników cywilnych; np. o ile chodzi o usunięcie zasp śnieżnych, uwolnienie toru od zapór z powodu oberwania się skał lub nasyków; pomocy tej udzielają dowódcy okręgów korpusów.

H. Oddawanie honorów.

1. Zasady ogólne.

1. Dlaczego żołnierz oddaje honory starszym i przełożonym? Dlatego, że oddanie honorów jest oznaką karności i spoistości wojska oraz wyrazem uszanowania względem starszych i przełożonych.

2. Kto i komu oddaje honory?

Oddawanie honorów obowiązuje wszystkich żołnierzy w służbie i poza służbą wobec:

- a) Prezydenta Rzeczypospolitej,
- b) Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie,
- c) chorągwi i sztandarów wojskowych,
- d) wszystkich starszych i przełożonych,
- e) weteranów powstań narodowych występujących w ubiorze wojskowym,
- f) pogrzbów wojskowych.

3. Jak zachowuje się żołnierz wobec obrządków i zwyczajów religijnych swego wyznania?

Tak jak nakazuje jego wyznanie.

4. Jak zachowuje się żołnierz wobec obrządków i zwyczajów religijnych innych wyznań?

Tak, aby nie obrazić uczuć religijnych danego wyznania.

5. W jaki sposób oddaje się honory Prezydentowi Rzeczypospolitej, chorągwiom i sztandarom wojskowym?

W ten sposób, że wszyscy żołnierze stają, zwracają się frontem i salutują; żołnierze jadący mają zwolnić tempo.

6. W jaki sposób oddaje się honory we wszystkich innych wypadkach?

Przez przyjęcie postawy zasadniczej lub sprężystego kroku i salutowanie.

7. Jak oddaje honory żołnierz, mający prawą rękę zajętą (niosący ciężkie przedmioty)?

Powinien uwolnić ją i być gotowym do oddania honorów z przepisanej odległości.

8. Jak oddaje honory żołnierz mający prawą rękę zajętą, a nie mogący jej uwolnić lub mający prawą rękę uszkodzoną (ranny)?

Przez zwrot głowy.

9. Jak zachowuje się żołnierz przy wymijaniu starszych i przełożonych?

Powinien zachować conajmniej jeden krok odstępu od nich. W razie zetknięcia się z nimi, idąc z przeciwnej strony lub z boku, powinien zatrzymać się, zrobić wolne miejsce i przepuścić ich.

10. Jak oddaje honory żołnierz biegnący?

Powinien przyjąć krok zwykły. Nie obowiązuje to w strefie działań bojowych i podczas ćwiczeń bojowych.

11. W jaki sposób oddaje honory żołnierz przed Grobem Nieznanego Żołnierza w Warszawie?

Przez salutowanie, gdy przechodzi pod arkadami pałacu Saskiego, względnie wzdłuż nich w odległości 10 kroków, a przez zdjęcie czapki o ile zatrzyma się przy Grobie.

12. Czy oddaje honory żołnierz, wyglądający przez okno lub gdy spostrzeże w oknie osobę, której powinien oddać honory? Oddaje je i odpowiada na nie.

13. Czy wolno nie odpowiadać na ukłon?

Nie, obowiązkiem każdego żołnierza bez względu na stopień jest odpowiedzieć na ukłon, w sposób nakazany regulaminem.

14. Czy żołnierz idący w kondukcie pogrzebowym odpowiada na honory oddawane pogrzebom wojskowym?

Nie.

15. W jaki sposób oddaje się honory w miejscach publicznych i spacerowych?

W miejscach, gdzie spotyka się kilkakrotnie te same osoby

w krótkim odstępie czasu (teatry, korytarze, budynki, miejsca spacerowe) wystarcza jednorazowe oddanie honoru, o ile ukłon zostanie zauważony przez odbierającego. Miejsca spacerowe, których to dotyczy, są ogłaszane przez komendanta garnizonu. W teatrach, salach, kinoteatrach itp. oddaje się honory tylko w czasie przerw, przed lub po zakończeniu przedstawienia.

16. Jak zachowuje się żołnierz w czasie grania hymnu narodowego?

Pojedynczy żołnierz stoi w postawie zasadniczej i salutuje; oddział zwarty prezentuje broń, a bez broni stoi na baczność.

17. Czy chorzy i ranni oddają honory w miejscach publicznych? Oddają; nie oddają tylko wtedy, gdy stan zdrowia nie pozwala im tego uczynić w sposób przewidziany regulaminem; muszą mieć wtedy zaświadczenie lekarza.

18. Kiedy nie oddaje się honorów?
Przy wymijaniu w odległości większej niż 50 kroków.

2. Postanowienia dotyczące szeregowych.

19. W jaki sposób oddaje honory pojedynczy żołnierz z nakryciem głowy, lecz bez karabina?

Przez salutowanie ręką, bez względu na to, czy jest z bronią boczną, w pasie lub bez, pod gołym niebem, czy też pod dachem.

20. W jaki sposób oddaje honory żołnierz, gdy jest bez nakrycia głowy?

Stojąc, przez przyjęcie postawy zasadniczej; w ruchu przez zwrot głowy.

21. Kiedy pojedynczy szeregowy prezentuje broń?

Na posterunku, dla którego obowiązuje oddawanie honorów i to tylko oficerom; chorążym i podoficerom oddaje w takich okolicznościach honory przez przyjęcie postawy zasadniczej i zwrot głowy.

22. Jak oddaje honory szeregowy siedzący?

Wstaje sprężysto, zwraca się frontem do starszego, przyjmuje postawę zasadniczą, a potem, o ile ma nakrycie głowy, salutuje.

23. Jak oddają honory szeregowi w lokalach publicznych?

Wstają tylko dla oddania honorów oficerom, duchownym wojskowym i wszystkim przełożonym. Podoficerom oddają honory przez wyprostowanie tułowia i zwrot głowy.

24. Jak oddają honory szeregowi jadący konno?

Przez przyjęcie postawy zasadniczej i zwrot głowy.

25. Jak oddają honory szeregowi jadący na wozie, w powozie i samochodzie, o ile nie są woźnicami, ani kierowcami?

Przez salutowanie, a jeśli mają ręce zajęte, przez zwrot głowy.

26. Jak oddają honory jeźdźcy, prowadzący luzaka, lub pieszy, prowadzący konie?

Przez wyprostowanie tułowia i zwrot głowy.

27. W jaki sposób składa meldunek szeregowy jadący konno?

a) gdy przełożony lub starszy jest na koniu, salutuje i melduje; po zameldowaniu salutuje powtórnie,

b) gdy przełożony lub starszy jest pieszy, zsiada z konia, przyjmuje postawę zasadniczą i melduje; przepis ten nie obowiązuje w strefie działań bojowych i w czasie ćwiczeń bojowych.

28. Jak oddają honory kierowcy, cykliści i motocykliści w czasie jazdy?

W czasie jazdy nie oddają honorów. W czasie postoju o ile nie opuszczają pojazdu, oddają honory przez wyprostowanie tułowia i zwrot głowy.

29. Jak zachowują się szeregowi w wąskich przejściach, jak korytarze i schody, przy spotkaniu starszych i przełożonych?

Ustępują im miejsca przez zwrócenie się do nich frontem; chcąc wyminąć przełożonego lub starszego, proszą przedtem o pozwolenie wyminięcia.

30. Jak zachowują się szeregowi, gdy do izby ich wejdzie oficer? Oddają honory przez przyjęcie postawy zasadniczej na komendę tego, kto pierwszy wchodzącego zobaczył (o ile jest mniej niż trzech, nie woła „baczność“). Tak samo postępuje się przy wejściu oficera, o ile szeregowi stali przedtem w postawie „spocznij“. Gdy w sali lub w izbie znajduje się inny oficer, to woła się „baczność“ tylko przy wejściu wyższego przełożonego lub starszego oficera.

31. Jak zachowują się szeregowi wchodząc do pokoju, w którym jest przełożony lub starszy, bez względu na to, czy jest to lokal służbowy, czy prywatny?

a) gdy jest bez karabina, zdejmuje czapkę, przybiera postawę zasadniczą zaraz przy drzwiach i melduje, podając głośno stopień, nazwisko i cel przybycia (czapkę trzyma w prawej ręce); o ile ma sprawę do młodszego z obecnych przełożonych lub starszych, to wpierw zwraca się do najstarszego z prośbą o pozwolenie zwrócenia się do młodszego,

- b) gdy jest z karabinem, wchodząc trzyma go w ręce jak w biegu przyczem czapki nie zdejmuje; zatrzymując się w miejscu, bierze karabin w położenie „do nogi broń“, potem melduje; hełmu nie zdejmuje się w żadnym wypadku.
32. W jaki sposób zachowują się szeregowi przy wejściu do restauracji, kawiarni, tramwaju, wagonu kolejowego i t. p.? Mają przybrać postawę zasadniczą, zwracając się ku przełożonym lub starszym. Siedzący szeregowy, o ile jest bez czapki, oddaje honory przez zwrot głowy, gdy jest w czapce, salutuje.
33. Jak szeregowy trzyma karabin wchodząc do tramwaju, wagonu kolejowego itp.?
Za szyjkę.
34. Jak zachowują się szeregowi w izbie chorych, gdy wejdzie przełożony lub starszy?

Sanitarjusze i zdrowi żołnierze zwracają się w stronę przełożonego lub starszego i przyjmują postawę zasadniczą, chorzy przerywają rozmowę i zachowują milczenie; chorzy, gdy przełożony do nich przemówi, o ile stan ich zdrowia pozwoli, powinni powstać lub usiąść. Zabiegów leczniczych nie przerywa się.

3. Oddawanie honorów przez oddziały zwarte.

35. Gdzie oddaje się honory oddziałem zwartym?
Tylko w obrębie garnizonu lub miejsca postoju. Obszar, w którego obrębie należy oddawać honory całym oddziałem, oznacza komendant garnizonu.
36. W jaki sposób oddaje honory oddział zwarty w miejscu? Przez prezentowanie broni w wypadkach wystąpień uroczystych i w razie odbierania raportu przez przełożonego od dowódcy kompani włącznie wgórę lub przez osobę, dla uczczenia której dany oddział występuje; w innych wypadkach przyjmuje oddział zwarty postawę „baczność“ i wykonuje zwrot głowy.
37. W jaki sposób oddaje honory oddział zwarty w marszu? Przez przyjęcie równego kroku i zwrot głowy.
38. W jakich wypadkach oddział zwarty zatrzymuje się dla oddania honorów?
W razie spotkania:
- a) Przenajświętszego Sakramentu,
 - b) Prezydenta Rzeczypospolitej; przyjmuje wtedy front i o ile jest z bronią, prezentuje ją.

39. Komu oddają honory oddziały zwarte prowadzone przez szeregowych?

- a) Przenajświętszemu Sakramentowi,
- b) Prezydentowi Rzeczypospolitej,
- c) chorągwiom i sztandarom wojskowym,
- d) Grobowi Nieznanego Żołnierza w Warszawie, (gdy przechodzą w odległości 10-ciu kroków),
- e) generałom i oficerom sztabowym wszystkich korpusów osobowych,
- f) wartom głównym wywołanym pod broń, a dowodzonym przez oficerów, oraz wartom posiadającym wartownika przy broni,
- g) zwartym oddziałom pod dowództwem oficerów,
- h) pogrzebom wojskowym.

40. Jak oddaje honory szeregowy prowadzący oddział z dobytą szablą?

Przybiera postawę zasadniczą i wykonuje zwrot głowy nie ruszając rękami i nie salutując szablą; bez dobytej szabli—salutuje ręką.

41. Jak zachowują się oddziały zwarte niosące przedmioty, które uniemożliwiają przepisowe oddawanie honorów?

Nie oddają honorów; oddaje honory tylko dowódca oddziału.

42. Czy konwoje aresztowanych, jeńców wojennych oraz sami aresztowani oddają honory.

Nie oddają honorów.

43. Jak zachowują się oddziały mijające się?

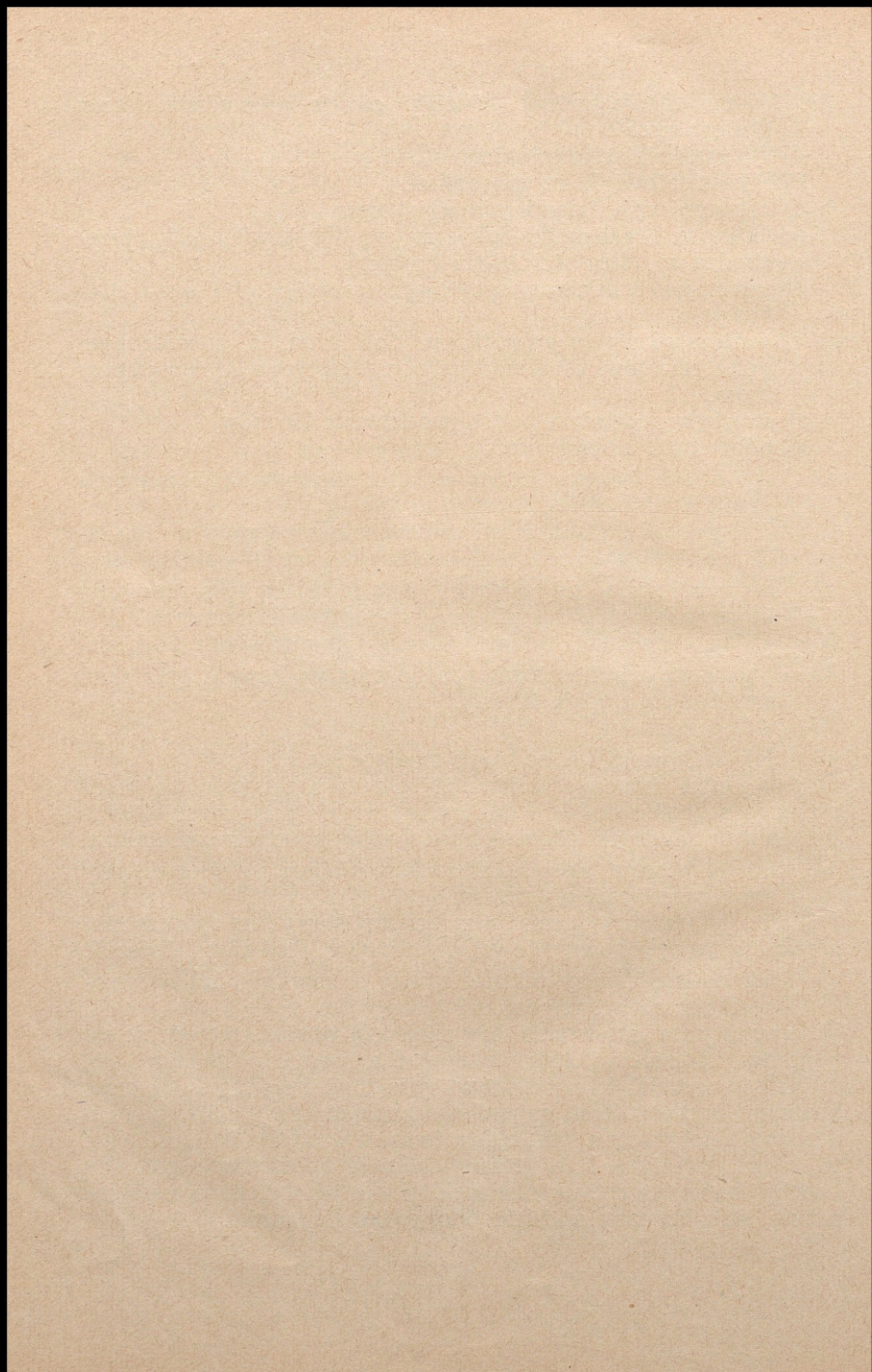
Oddają sobie honory wzajemnie. Oddział, prowadzony przez niższego stopniem, oddaje honory pierwszy; przy równych stopniach prowadzących, oddziały oddają sobie honory równocześnie.

44. Jak zachowuje się oddział zwarty, stojący na miejscu, gdy obok przechodzi przełożony?

Oddaje mu honory przez przyjęcie postawy na „baczość” i zwrot głowy; obowiązuje to w koszarach i na placu ćwiczeń.

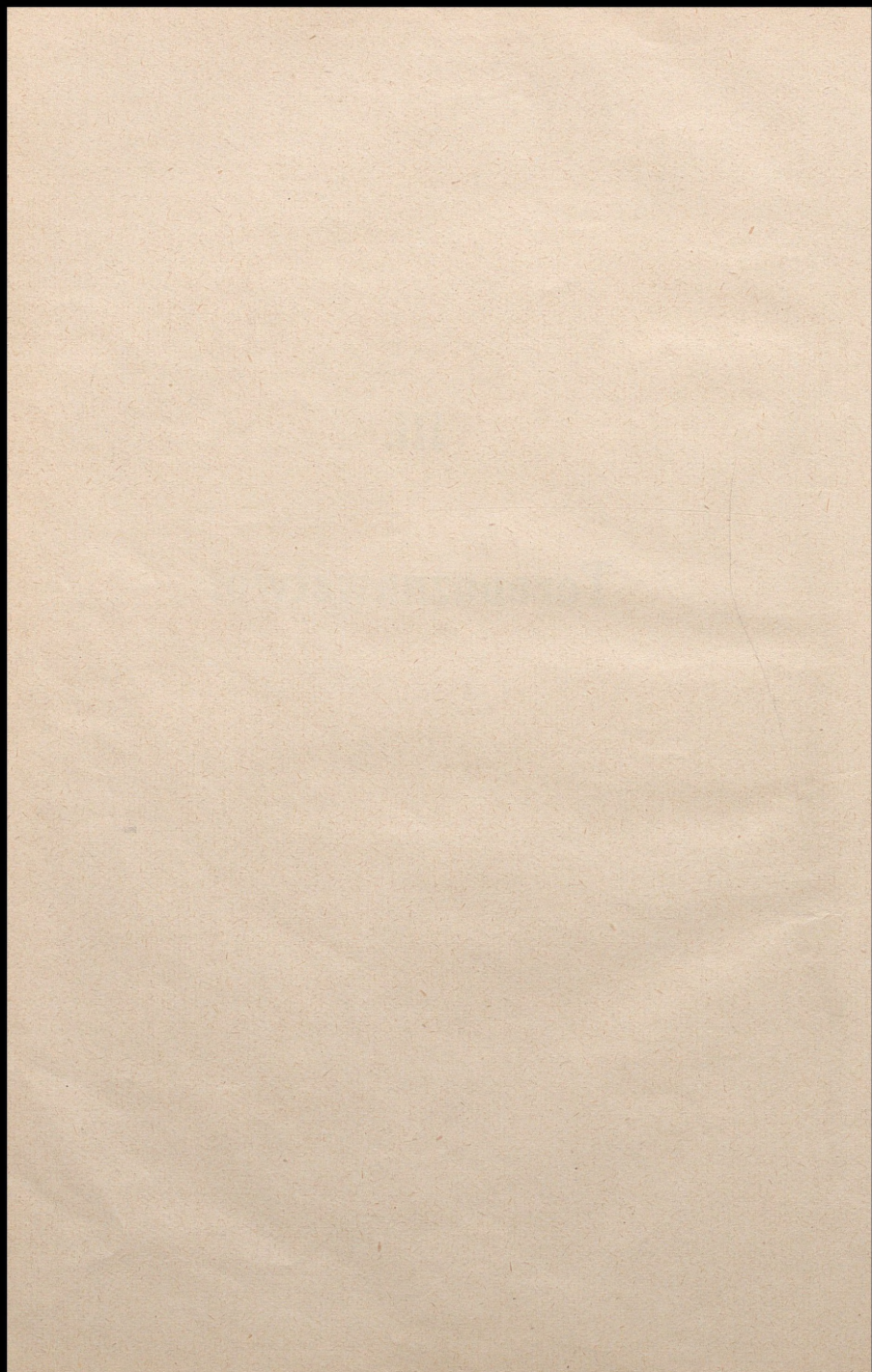
45. Jak oddaje honory oddział zwarty w marszu poza garnizonem lub miejscem postoju?

W marszu poza garnizonem lub miejscem postoju nie oddaje się honorów oddziałem; jedynie dowódca oddziału melduje się, w razie spotkania, komendantowi garnizonu, bezpośrednim przełożonym, oraz każdemu generałowi, podając nazwę oddziału, stan liczebny i cel marszu. W czasie ćwiczeń w oddziale niebędącym w szyku zwartym i w czasie ćwiczeń bojowych, najstarszy obecny na miejscu dowódca melduje się przełożonemu podając nazwę, stan liczebny oddziału oraz rodzaj czynności.

III.

Terenoznawstwo.

A. Opis terenu.

1. Co nazywamy terenem?

Pewną część powierzchni ziemi wraz z jej naturalnymi nierównościami, wodami, pokryciem roślinnym i przedmiotami nadającymi jej szczególne cechy.

2. Co to jest terenoznawstwo i czego nas uczy?

Jest to nauka o terenie, która nas uczy rozpoznawać różne formy terenu, orjentować się w nim, oceniać go i wykorzystywać dla celów walki, posługiwać się mapą i sporządzać szkice terenowe.

3. Jakie znaczenie ma teren w walce?

Teren ułatwia walkę lub ją utrudnia, zależnie od swego charakteru i celów tej walki; wpływa na sposób przeprowadzania marszów i postojów, na wybór stanowisk obronnych i dróg podejścia w natarciu, na ugrupowanie wojsk i ich ukrycie przed obserwacją lotniczą.

4. Jakie właściwości terenu wpływają na walkę?

Ukształtowanie terenu i pokrycie terenu.

5. Co to jest ukształtowanie terenu (rzeźba terenu)?

Jest to zewnętrzna jego budowa, którą widzimy w postaci wzniesień i zagłębień, jak wzgórze, grzbiety, doliny, wąwozy i t. p.

6. Co to jest pokrycie terenu?

Jest to ogół przedmiotów spotykanych w terenie, bądź naturalnych, jak lasy, łąki, uprawy rolne, wody stojące i płynące, bądź też sztucznych, stworzonych rękoma ludzi, jak osady, poszczególne budynki, drogi, koleje i t. p.

7. Jak dzielimy teren ze względu na ukształtowanie?

- a) na równinny (płaski) — o bardzo małych różnicach wysokości,
- b) na pofałdowany — o wzniesieniach do 100 m wysokości względnej,

- c) na pagórkowaty — o wzniesieniach od 100 do 200 m wysokości względnej,
- d) na górzysty od 200 do 2000 m wysokości bezwzględnej,
- e) na wysoko-górski ponad 2000 m wysokości bezwzględnej.

8. Co to jest wysokość względna?

Jest to wysokość pewnego przedmiotu terenowego wyrażona w metrach, a liczona od podstawy tego przedmiotu do jego wierzchołka.

9. Co to jest wysokość bezwzględna?

Jest to wysokość pewnego przedmiotu terenowego wyrażona w metrach, a liczona od poziomu morza, który to poziom przyjmuje się, jako równy zeru.

10. Jaką wartość w działaniach mają tereny równinne (płaskie)? Dla nacierającego są niedogodne, dla obrońcy dają dobre pole obserwacji i ostrzału.

11. Co to jest góra, wzgórze lub wzniesienie?

Jest to wyniosłość odcinająca się wyraźnie od okolicznego niżej położonego terenu, ku któremu opada na wszystkie strony swojemi stokami.

12. Do czego szczególnie nadają się wyniosłości?

Do obrony, gdyż pozwalają na dobry wgląd w przedpole, dogodnie umocnienie i zazwyczaj wzięcie przedpoła pod ogień krzyżowy.

13. Co to jest dolina?

Jest to podłużne zagłębienie powierzchni ziemskiej, spotykane zarówno wśród gór jak i wśród równin.

14. Jakie korzyści dają nam doliny?

Pozwalają na ukryte posuwanie się i wykonanie przesunięć, zależnie od kierunku tych zagłębień.

15. Co nazywamy przełęczą?

Zetknięcie się poprzecznych dolin dwóch przeciwnych stoków.

16. Co to jest wąwóz?

Jest to dolina o ostrych kształtach i małej szerokości.

17. Co nazywamy przepaścią?

Wąwóz o wielkiej głębokości i o stromych ścianach.

18. Co to jest grzbiet górski?

Jest to najwyższa część łańcucha górskiego, na którą składają się wierzchołki i przełęcze.

19. Co nazywamy siodłem?

Niewielkie obniżenie grzbietu.

20. Z jakich części składa się wzgórze?

Najwyższy punkt wzgórza nazywa się szczytem, najwyższa część — wierzchołkiem, środkowe części nachylone do poziomu nazywamy stokami, najniższą część stopą, a płaszczyznę ponad którą wznosi się wzniesienie podgórzem (rys. 1).

21. Jak dzielimy stoki ze względu na kąt nachylenia?

- a) na łagodne,
- b) na strome,
- c) na urwiste,
- d) na ściany.

22. Jakie bywają stoki ze względu na kształt?

- a) jednostajne (rys. 2),
- b) wypukłe (rys. 2),
- c) tarasowate (rys. 3),
- d) nierówne (rys. 4).

23. Jaki wpływ na działania mają:

a) stoki jednostajne?

Utrudniają natarcie, gdyż nie mają osłony; dla obrony są najdogodniejsze, dając dobrą obserwację i ostrzał bez martwych pól.

b) stoki wklęsłe?

Dla obrony dają te same korzyści, co stoki jednostajne, dla nacierającego tworzą osłonę w martwym polu przed wierzchołkiem,

c) stoki wypukłe?

Są dla obrony niekorzystne, gdyż ograniczają wgląd i tworzą martwe pole; odpowiednio do tego stwarzają dogodne warunki dla nacierającego,

d) stoki tarasowate i nierówne?

Stwarzają cały szereg martwych pól, są trudne do opanowania ogniem i obserwacją, a więc niedogodne do obrony, korzystne dla natarcia.

24. Co to jest gleba?

Jest to zewnętrzna warstwa skorupy ziemskiej, stanowiąca powierzchnię terenu i podłoże pokrycia terenu.

25. Jak dzielimy glebę z wojskowego punktu widzenia?

- a) na ciężką (skalista, gliniasta, żwirowa);
- b) na średnią (gliniasto-piaszczystą),
- c) na lekką (piaszczystą),
- d) na grząską (bagnistą, moczarową, torfiastą).

26. Jakie tereny nadają się ogólnie najlepiej do działań wojennych?

Tereny płaskie i lekko pofałdowane, o glebie średniej i średnim

pokryciu; umożliwiają one wszelkie poruszenia wojsk i prowadzenie walki, a dzięki zazwyczaj gęstemu zaludnieniu dają ponadto dogodne warunki zakwaterowania i wyżywienia oddziałów.

27. Jakie tereny nie sprzyjają naogół prowadzeniu działań wojennych?

Tereny wysoko-górskie, wielkie obszary lesiste i bagniste, stępy i tereny o glebie skalistej.

28. Jak dzieli się teren ze względu na pokrycie?

- a) na otwarty, czyli przejrzysty; jest to teren mający mało przedmiotów zasłaniających obserwację,
- b) na pokryty, czyli nieprzejrzysty; jest to teren mający dużo przedmiotów, utrudniających obserwację,
- c) na dostępny, mający dużo dróg i glebę dogodną dla poruszania się,
- d) na pocięty; jest to teren mający dużo kanałów, ogrodzeń, jarów, rowów, itp. hamujących poruszenia wojsk.

29. Jakie mamy koleje?

- a) normalno- torowe, jedno lub więcej torowe,
- b) wąsko-torowe, gospodarcze i fabryczne,
- c) linowe,
- d) tramwaje (elektryczne).

30. Jakie znaczenie mają koleje dla działań wojennych?

W czasie mobilizacji koleją przewożą ludzi, konie i wszelki materiał na miejsce przeznaczenia; w czasie koncentracji podwożą masy wojsk z głębi kraju ku granicom państwa; w czasie samych działań wojennych służą do przesuwania wojsk, dosyłania uzupełnień i zaopatrzenia dla wojsk walczących; utrzymują ich łączność z wnętrzem kraju.

31. Jakie mamy drogi kołowe?

- a) szosy I. klasy,
- b) szosy II. klasy,
- c) drogi utrzymywane,
- d) drogi polne i leśne,
- e) drogi gospodarcze,
- f) ścieżki.

32. Co to jest szosa I. klasy?

Jest to droga budowana sztucznie, mająca z obu stron rowy i nawierzchnię brukowaną, szutrowaną lub asfaltową. Szerokość takiej szosy wynosi co najmniej 4 m; nadaje się ona do komunikacji kołowej, samochodowej i przejazdu artylerji ciężkiej w każdej porze roku.

33. Co to jest szosa II. klasy?

Jest to droga szerokości około 3 m., zbudowana podobnie jak szosa I. klasy, lecz nie tak solidnie.

34. Co to jest droga utrzymywana?

Jest to droga o jezdni prawie naturalnej, o szerokości nie mniejszej niż 2 m., z rowami po bokach.

35. Co to jest droga polna lub leśna?

Jest to zwykła, naturalna droga w terenie, o szerokości do 1,5 m. łącząca osiedla lub przecinająca las; biegnie ona zwykle linią wężową a jej przydatność dla ruchu wojsk zależy od pory roku i gleby.

36. Co to jest droga gospodarcza?

Jest to droga służąca dla celów gospodarczych, a prowadząca tylko w pole należące do danego gospodarstwa i kończąca się zazwyczaj ślepo.

37. Co to jest ścieżka?

Jest to wąskie przejście w terenie lesistym, górzystym, bagnistym itp. dla pieszego lub konnego.

38. Jakie znaczenie mają drogi dla działań wojennych?

Drogi służą do rozprowadzenia na miejsce przeznaczenia mniejszych jednostek bojowych; ich jakość i kierunek wpływają na szybkość marszu i oszczędzanie sił żołnierza, a zatem na gotowość bojową wojska, dobrze rozwinięta sieć dróg wpływa korzystnie na nawiązanie i prowadzenie walki.

39. Jak dzielimy lasy ze względu na rodzaj drzew?

- a) na lasy iglaste (szpilkowe),
- b) na lasy liściaste,
- c) na lasy mieszane.

40. Jak dzielimy lasy ze względu na wiek?

- a) na zagajniki 2—3 m. wysokie (10—15 lat),
- b) na lasy średnie od 15—20 m. wysokie,
- c) na lasy stare dochodzące do 30 m. wysokości.

41. Jakie znaczenie mają lasy dla działań wojennych?

Lasy stanowią przeszkodę w marszu, utrudniają marsz naprzęta, ograniczają ruchy wojsk do nielicznych dróg i ujemnie wpływają na utrzymanie łączności, porządku oraz na jednolitość działania; z drugiej strony ułatwiają zgrupowanie i podejście, osłaniając przed obserwacją naziemną i powietrzną, zabezpieczają przed natarciem kawalerji w szyku konnym, a w pewnym stopniu osłaniają także działanie ognia piechoty.

42. Jakie grunta zaliczamy do podmokłych?
- łaki mokre,
 - bagna,
 - moczary,
 - torfowiska.
43. Jakie rozróżniamy wody?
- stojące: morza, jeziora, stawy, sadzawki
 - płynące: rzeki, potoki, strumyki, kanały, rowy odwadniające.
44. Co to jest kanał?
- Jest to rów przekopany sztucznie, który łączy rzeki, jeziora lub morza.
45. Co nazywamy przeprawami?
- mosty stałe (żelazne, kamienne, drewniane, pontonowe, kładki),
 - mosty wojenne,
 - środki przewożenia łódzie, specjalne statki i tratwy),
 - promy,
 - brody.
46. Co to jest bród?
- Jest to miejsce płytkie, które pozwala na zupełnie bezpieczne przejście.
47. Po czym poznajemy miejsce brodu na rzece?
- Po drogach wchodzących i wychodzących z rzeki.
48. Od czego zależy użycie brodu?
- od brzegów (możliwie łagodnych i z twardej gleby),
 - od dna (możliwie twardego, z piasku, żwiru, kamieni),
 - od głębokości,
 - od szybkości prądu,
 - od szerokości brodu.
49. Jaka powinna być głębokość i szybkość prądu rzeki, aby ją mogły przebyć poszczególne rodzaje broni?
- Głębokość dla — piechoty 1 m., dla biedek c. k. m. 0,60 m.
- „ „ — kawalerji 1,30 m.,
- „ „ — artylerji 0,60 m.
- Szybkość prądu nie powinna być większa od 1,30 m. na sekundę.
50. Jakie znaczenie mają wody i przeprawy dla działań wojennych?
- Większe wody stanowią zaporę w ruchu, a przebycie ich wymaga dużych środków i przygotowań; zależnie od ukształtowania sąsiedniego terenu i brzegów oraz od rodzaju działań, utrudniając nacierającemu podejście i natarcie, mogą chronić skrzydła, osła-

nają od działania gazów. Przeprawy wpływają na szybkość ruchu, a niekiedy decydują wogóle o możliwości posunięcia się; dlatego dąży się do najszybszego ich uchwycenia, względnie do ich utrzymania.

51. Co nazywamy osiedlem?

Pewne zgrupowanie budynków.

52. Jak dzielimy osiedla pod względem wielkości?

- a) na miasta,
- b) miasteczka,
- c) wsie,
- d) wioski,
- e) dwory i folwarki,
- f) pojedyncze zagrody.

53. Jakie różniamy osiedla pod względem rozmieszczenia w terenie?

- a) rozrzucone,
- b) skupione,
- c) podłużne,
- d) ulicowe,
- e) grupowe.

54. Jakie znaczenie mają osiedla dla działań wojennych?

Osiedla stanowią przeszkodę w marszu, ułatwiają podejścia, dają dogodne punkty obserwacyjne, chronią przed obserwacją nieprzyjaciela naziemną i powietrzną, ułatwiają obronę i umożliwiają wypoczynek, wyżywienie i zaopatrzenie, ale jednocześnie ściągają na siebie ogień jego artylerji. W działaniach mniejszych jednostek stają się zwykle ogniskiem walki.

B. Posługiwanie się mapą.

1. Co to jest mapa?

Jest to rysunkowe przedstawienie pewnej części terenu na płaszczyźnie, zapomocą linii, znaków i barw, odtwarzające ten teren w bardzo małej podziałce, np. 1:75.000, 1:100.000, 1:300.000 itp.

2. Co to jest plan?

Jest to podobne przedstawienie pewnej części terenu, jednak wykonane w podziałce znacznie większej.

3. Co nazywamy podziałką?

Stosunek odległości na zdjęciu do rzeczywistej odległości w terenie. Przykład: na mapie o podziałce 1:100.000, jeden centymetr na mapie równa się jednemu kilometrowi w terenie.

4. Jaka może być podziałka?

- a) liczbowa,
- b) linjowa,
- c) krokowa.

5. W jaki sposób jest określona podziałka liczbowa?

W postaci ułamka, np. $\frac{1}{25000}$ lub w stosunku np. 1:25000

Przykład: 1:1000 — 1 cm na zdjęciu odpowiada 10 m w terenie

1:2500	— 1 cm	"	"	"	25 m	"	"
1:5000	— 1 cm	"	"	"	50 m	"	"
1:10000	— 1 cm	"	"	"	100 m	"	"
1:15000	— 1 cm	"	"	"	150 m	"	"
1:20000	— 1 cm	"	"	"	200 m	"	"
1:25000	— 1 cm	"	"	"	250 m	"	"
1:100000	— 1 cm	"	"	"	1 km	"	"

6. Co to jest podziałka linjowa?

Jest to rysunkowe przedstawienie podziałki liczbowej (rys. 5).

7. W jaki sposób postępujemy z podziałką linjową, aby odczytać odległość między dwoma punktami na mapie?

- a) należy daną odległość na mapie odmierzyć cyrklem lub kawałkiem papieru;
- b) odległość tę, odmierzoną cyrklem lub kawałkiem papieru, przyłożyć do podziałki linjowej i odczytać odległość rzeczywistą.

8. Co to jest podziałka krokowa?

Jest to sposób określania odległości stosowany przy sporządzaniu szkiców polowych, a polegający na dokładnym wymierzeniu długości własnego kroku.

8. Jakie mamy plany i mapy wojskowe z terenów naszego państwa?

- a) 1:25.000 i 1:100.000 niemieckie, obejmujące były zabór pruski;
- b) 1:100.000 niemieckie, obejmujące były Królestwo Polskie;
- c) 1:300.000 niemieckie, obejmujące były zabór pruski i rosyjski;
- d) 1:75.000 i 1:200.000 austriackie, obejmujące Małopolskę i południową część byłego Królestwa;
- e) 1:21.000, 1:84.000, 1:126.000 i 1:420.000 rosyjskie;
- f) 1:25.000 i 1:100.000 polskie, powstałe z przerobionych i poprawionych planów i map niemieckich, austriackich i rosyjskich.

Najczęstszą w użyciu i najodpowiedniejszą jest mapa w podziałce 1:100.000.

10. Opisać arkusz mapy 1:100.000?

U góry z prawej strony arkusza znajduje się nazwa osiedla głównego i numer arkusza. W środku każdej krawędzi ramki nazwa i numer sąsiedniego arkusza; poza tem wzdłuż ramek — kierunki dróg do miejscowości, do których zdążają, oraz nazwa tych osiedli, których większość znajduje się na sąsiednich arkuszach. U dołu w środku podziałka liczbowa w metrach, na lewo klucz znaków topograficznych i wysokości liczbowe od poziomu morza. Pionowe ukształtowanie terenu jest przedstawione za pomocą kresek albo poziomic.

11. W jaki sposób przedstawione są na mapach przedmioty terenowe?

Zapomocą znaków topograficznych t. j. kropek, linii i figur, oddających ich miejsce, znaczenie i wygląd odpowiednio dobranymi znakami, aby kształtem przypominały czytającemu przedmiot, który oznaczają.

12. Co używamy oprócz znaków dla dokładniejszego określenia przedmiotów terenowych?

Skrótów, które dokładniej określają ich charakter: np. D przy budynkach oznacza dwór, G gajówka, Cg cegielnia itp.

13. Jak uczymy się dokładnego czytania mapy?

Przez poznanie znaków topograficznych, następnie jaknajczęstsze porównywanie mapy z terenem, np. w czasie marszów, ćwiczeń, przechadzek itp.

14. Jakie są najważniejsze znaki topograficzne używane na szkicach, mapach i planach?

Jak wskazane na rys. 6.

15. W jaki sposób jest przedstawiony teren na zdjęciach (mapie, planie, szkicu)?

Zapomocą:

- a) poziomic,
- b) kresek,
- c) sposobu złożonego z poziomic i kresek.

16. Co nazywamy poziomicami?

Poziomicami nazywamy linie krzywe, które otaczają wzgórza na jednej wysokości i łączą wszystkie punkty znajdujące się na tej samej wysokości. Dają one widziany z góry obraz poziomego przecięcia każdego wzniesienia na różnych wysokościach (rys. 7).

17. W jaki sposób możemy rozpoznać w pionie kąt pochylenia stoku?

Im bliżej siebie są poziomice, tem stok jest bardziej stromy, im dalej, tem łagodniejszy.

18. W jaki sposób przedstawione są stoki zapomocą poziomice?

- a) stok jednostajny — ma poziomice o jednakowem odchyleniu od siebie (rys. 8),
- b) stok wypukły — odległość między poziomiami zmniejsza się stopniowo ku podnózu (rys. 9),
- c) stok wklęsły — najbliżej siebie leżą poziomice wyższe, niżej zaś odległość ich wzrasta (rys. 10),
- d) stok tarasowaty — odległość między poziomiami jest regularnie zmienna, raz maleje, to znowu wzrasta (rys. 11),
- e) stok nierówny — odległość pomiędzy poziomiami jest nieregularnie zmienna (rys. 12).

19. Gdzie znajduje się szczyt wzgórza, jeżeli stok wykazuje jednakowy kąt nachylenia?

W środku wierzchołka wyznaczonego przez najwyższą poziomice (rys. 13).

20. Gdzie znajduje się szczyt wzgórza, jeżeli stok wykazuje niejednakowy kąt nachylenia?

Najbliżej największego kąta nachylenia stoku (rys. 14).

21. Co to są linie ściekowe?

Linie, które bieżą najniższem zagłębieniem dolin (rys. 15 i 16 linie a—b, e—f).

22. Co to są linie grzbietowe?

Linie, które bieżą stokami wzgórz w kierunku nachylenia i mniejwięcej równolegle do linii ściekowych (rys. 15 linia c—d).

23. Na czem polega przedstawienie ukształtowania terenu za pomocą kresek?

Na cieniowaniu stoków w myśl zasady, że światło padające na płaszczyznę poziomą daje więcej oświetlenia. Im więcej płaszczyzna jest pochyla tem mniej światła na nią pada. Wobec tego teren poziomy przedstawiony jest bez kresek (biało). Teren pochyla, a więc stok, jest tem więcej zakreskowany, im bardziej jest stromy.

24. Jaką przyjęto podstawę dla uwidocznienia wznoszenia się terenu przy pomocy kresek?

Przyjęto, że do 5 stopni kąta nachylenia teren pozostaje biały, a od 5 stopni bywa nakreskowany, w ten sposób, że kreski grubieją i odstępy między niemi maleją o każde 5 stopni (rys. 17).

25. W jaki sposób przedstawia się stok zapomocą kreszek?
- a) stok jednostajny — ma jednakową grubość kreszek (rys. 18),
 - b) stok wypukły — ma kreski cieńsze u wierzchołka, a coraz grubsze u podnóża (rys. 19),
 - c) stok wklęsły — ma grube kreski u wierzchołka, a coraz cieńsze ku podnóżu (rys. 20),
 - e) stok tarasowaty — ma grubość kreszek zmienną (rys. 21).
26. W jaki sposób rozpoznajemy ogólny charakter terenu z kreszek? Ze skali kreszek. Jeśli mapa lub jej wycinek, jest bardzo zakreskowana i zaciemniona, wówczas teren jest silnie porzeźbiony, a stoki ma strome; w miejscach białych należy wtedy szukać szczytów lub najniższych punktów. Jeśli natomiast mapa, lub jej wycinek jest biała, względnie słabo i rzadko zakreskowana, mamy do czynienia z terenem płaskim, względnie bardzo lekko pofałdowanym.
27. W jaki sposób zamieniamy zdjęcie terenu wykonane przy pomocy poziomicy na zdjęcie kreskowane?
- W ten sposób, że nakładamy kreski pod kątem prostym na poziomice i to tak, aby na stromych stokach kłaść grube kreski gęsto obok siebie, a na płaskich zboczach — cienkie i więcej od siebie oddalone. Oddanie kształtów wzgórz na zdjęciu zapomocą poziomicy i odpowiednią zamianę poziomicy na kreski przedstawia rys. 22.
28. Jakie zdjęcie terenu — poziomicowe czy kreskowane — jest bardziej niezawodne dla orientacji?
- Bardziej niezawodne jest zdjęcie poziomicowe, gdyż pozwala odczytać dokładnie bezwzględną wysokość każdego punktu w terenie zapomocą dwu sąsiednich poziomicy, podczas, gdy na zdjęciu kreskowanym można tę samą wysokość tylko ocenić w przybliżeniu przez porównanie z zaznaczonymi cechami wysokości. Natomiast zdjęcie kreskowane przedstawia teren, już na pierwszy rzut oka, bardziej wyraziście.
29. Jakie są jeszcze inne sposoby przedstawienia ukształtowania terenu na mapach i planach?
- Sposoby złożone, to jest zapomocą kreszek i poziomicy równocześnie.

C. Orientowanie się w terenie.

1. Co oznacza orientowanie się w terenie?

Dokładną znajomość swego stanowiska w stosunku do otaczających przedmiotów terenowych, a przede wszystkim do stron świata.

2. Ile mamy stron świata?

Cztery główne i cztery pośrednie strony świata:

- a) główne; północ, południe, wschód i zachód,
- b) pośrednie: północny-wschód, północny-zachód, południowy-wschód i południowy-zachód.

3. W jaki sposób oznaczone są na mapie strony świata?

U góry mapy mamy północ, na dole mamy południe, po prawej stronie mapy wschód, a po lewej zachód.

4. Przy pomocy czego odnajdujemy strony świata?

- a) kompasu (busoli),
- b) zegarka i słońca,
- c) gwiazdy polarnej,
- d) przedmiotów terenowych,
- e) mapy.

5. Co to jest kompas (busola)?

Jest to przyrząd służący do wyznaczenia kierunku północnego, a zatem i innych stron świata; składa się z małego okrągłego pudełka, w którego środku osadzona jest luźno na kolcu czuła igła magnesowa, mająca jeden koniec ciemny, a drugi jasny. Igła magnesowa ma tę właściwość, że jednym swym końcem (ciemnym) zwraca się zawsze na północ. Na dnie kompasu, zaznaczone są liniami i literami kierunki stron świata: północ-Pn., południe-Pd., wschód-W., zachód-Z. Koło otaczające dno kompasu podzielone jest na 360 stopni, poczynając od Pd. (N.) w kierunku biegu wskazówki zegara. Z boku kompasu znajduje się wyłącznik, który służy do unieruchomienia igły magnesowej, kiedy nie używamy kompasu (rys. 23).

6. W jaki sposób odnajdujemy strony świata przy pomocy kompasu?

Kompas trzymamy poziomo za uszko przed sobą i tak długo obracamy się z nim, aż igła magnesowa pokryje się z kierunkiem zaznaczonym na dnie kompasu Pn.-Pd.; wtedy czarny koniec igły magnesowej wskaże nam północ. Przy tem trzeba pamiętać, aby kompas był zdala od przedmiotów żelaznych, które odchylają ku sobie igłę magnesową (bagnet, wylot lufy, hełm itp.).

7. W jaki sposób odnajdujemy strony świata przy pomocy zegarka i słońca?

Zegarek trzymany poziomo na dłoni, nad osią wskazówek ustawiamy pionowo zapalnik lub słomkę, następnie obracamy go tak długo, aż cień i mała wskazówka tworzyć będą jedną linię prostą. Kąt, który powstaje między godziną 12 a małą wskazówką dzie-

limy na dwie równe części, a przedłużenie linii w kierunku przeciwnym wskazuje nam północ. Od wschodu słońca do godziny 12 dzielimy kąt od cyfry 12 w lewo, a po 12 godzinie w prawo (rys. 24).

8. W jaki sposób odnajdujemy strony świata przy pomocy gwiazdy polarnej?

W noc gwiaździstą odnajdujemy na niebie gwiazdozbiór „wielki wóz“ złożony z 7 gwiazd, który kształtem przypomina wóz z załamanym dyszlem. Potem przedłużamy pięć razy do góry odstęp między tylnymi kołami (gwiazdami) i w tej odległości znajdujemy gwiazdę polarną, która nam dokładnie wskazuje północ (rys. 25).

9. W jaki sposób odnajdujemy strony świata przy pomocy przedmiotów terenowych?

Obserwujemy na nich pewne zjawiska przyrody, jak np.:

- a) drzewa i kamienie są silniej obrosnięte mchem od północy;
- b) rdzeń drzewa na ściętym pniu jest bliżej północy,
- c) gałązki samotnego drzewa rozwijają się bujniej ku południu,
- d) śnieg przylega silniej do przedmiotów od strony północnej, a topnieje znacznie wcześniej od strony południowej.

10. Jak orjentujemy mapę zapomocą kompasu?

Kładziemy kompas na skraju mapy trzymanej poziomo, tak, aby kierunek Pn.-Pd. pokrywał się z pionową (lewą lub prawą) ramką mapy; potem tak długo obracamy mapę, aż igła magnesowa pokryje się z tą ramką mapy. Wtedy mapa jest zorientowana.

11. Jak orjentujemy się w czasie marszu?

Maszerując, trzymamy mapę tak zwróconą, aby kierunek naszego marszu w terenie pokrywał się z kierunkami naszej drogi na mapie; wówczas możemy łatwo przez porównanie odszukiwać na mapie punkty i przedmioty leżące na prawo i lewo od naszej osi marszu.

12. W jaki sposób odnajdujemy swoje stanowisko na mapie? Za pomocą domiaru, wcięcia na jeden punkt i wcięcia na dwa punkty.

13. W jaki sposób odnajdujemy swoje stanowisko za pomocą domiaru?

Stanowisko swoje zapomocą domiaru można odnaleźć tylko na drogach. Przy odszukiwaniu stanowiska postępujemy w następujący sposób: wyszukujemy w terenie w pobliżu drogi jakiś wyraźny przedmiot, przekonujemy się, czy ów przedmiot jest zaznaczony na mapie przy tej drodze, a jeżeli tak, mierzymy w terenie krokami odległość naszego stanowiska do tego przedmiotu względnie oceniamy na oko, następnie otrzymaną odległość, po

przeliczeniu w podziałce mapy, odcinamy od miejsca tego przedmiotu obok drogi w odpowiednim kierunku. Odnaleziony na mapie punkt w pobliżu drogi jest naszym stanowiskiem.

14. Co nazywamy wcięciem?

Celowanie przez jakiś punkt na zorjentowanej mapie na ten sam punkt w terenie.

15. W jaki sposób odnajdujemy swoje stanowisko przez wcięcie na jeden punkt?

Orientujemy dokładnie mapę; wyszukujemy z boku drogi wyraźny punkt w terenie, który jest na mapie (wieża, wiatrak, komin itp.); nie ruszając mapą celujemy linijką do owego punktu w terenie przez ten sam punkt na mapie; po wycelowaniu, łączymy te dwa punkty prostą linią i przez przecięcie się tej prostej z drugą, otrzymamy swoje stanowisko w miejscu przecięcia (rys. 26).

16. W jaki sposób odnajdujemy swoje stanowisko na mapie przez wcięcie na dwa punkty?

Tak, jak przy wcięciu na jeden punkt, tylko wcinamy się dwa razy (rys. 27).

17. Co to jest kąt kierunkowy?

Jest to kąt, pod jakim jest odchylony pewien widoczny przedmiot w terenie od igły magnesowej. Wyszukiwanie tego kąta jest nam pomocne przy marszu naprzelaz przez lasy, stepy, góry, w nocy, w czasie mgły i wogóle w warunkach utrudniających orientację.

18. W jaki sposób postępujemy z kompasem, aby odnaleźć kąt kierunkowy jakiegoś przedmiotu?

Ustawiamy kompas w ten sposób, że linią Pn.-Pd. celujemy na ten przedmiot, do którego chcemy iść; wówczas czarny koniec igły magnetycznej wskazuje nam pewną cyfrę i ta jest kątem kierunkowym.

19. W jaki sposób nastawiamy kąt kierunkowy, aby odnaleźć przedmiot do którego mamy iść?

Ustawiamy kompas tak, aby igła magnetyczna wskazała nam kąt kierunkowy (cyfrę); kierunek marszu wskaże nam wówczas linia Pn.-Pd.

20. Co to jest kompas kierunkowy (busola kierunkowa)?

Jest to kompas zaopatrzony w praktyczne udogodnienia, jak ruchome dno, przyrządy celownicze, podziałkę w odwrotnym kierunku itp., które mają ułatwić wyznaczanie kątów i ustawianie kompasu na kąt kierunkowy; przy pomocy takiego kompasu możemy wyznaczać i utrzymywać kierunki oraz orjentować mapy

i szkice w dzień i w noc, w terenie nieprzejrzyście, w czasie pogody utrudniającej orientację lub w marszu przez sztuczną mgłę.

D. Sporządzanie szkiców.

1. Co to jest szkic?

Jest to rysunkowe przedstawienie niewielkiego obszaru terenu w podziale bardzo dużej, z uwzględnieniem szczególnych cech i warunków, zależnie od zadania danego oddziału; wykonuje się go w krótkim czasie i bez użycia specjalnych przyrządów.

2. Jakie rozróżniamy szkice?

Topograficzne i perspektywiczne.

3. Co to jest szkic topograficzny?

Jest to zdjęcie pewnego obszaru terenu wykonane w głównych, ogólnych zarysach, przy czem wszystkie przedmioty terenowe są uwidocznione za pomocą znaków, podobnych jak na planie lub mapie (rys. 6).

4. Jakim warunkom musi odpowiadać szkic topograficzny?

Szkic musi być:

- a) prawdziwy, t. j. zawierać tylko te rzeczy, które się widzi, a nie te, których się domyśla;
- b) dokładny, t. j. dobrze zorientowany i wykonany w pewnej z góry przyjętej podziale;
- c) celowy, czyli musi zawierać treść tak ujętą, jak to określił rozkaz dany wykonawcy;
- d) wyraźny, co można uzyskać przez czystość rysunku, stosowanie tylko przyjętych znaków topograficznych i oznaczanie stron świata.

5. O czem należy pamiętać przy sporządzaniu szkicu topograficznego?

- a) rysować ołówkiem zwyczajnym, miękkim, dobrze zaostrozonym;
- b) wносить na szkic tylko to, co jest konieczne, a więc własne stanowisko, stanowiska nieprzyjaciela i najważniejsze przedmioty terenowe leżące między obydwojema stronami;
- c) napisy umieszczać poziomo; tylko przy drogach i potokach — równolegle z ich biegiem;
- d) drogi wchodzące na szkic ze strony lewej, z lewej góry i lewego dołu — oznaczać „z wsi X”, a drogi wychodzące poza szkic na prawo, w prawą górę i prawy dół — oznaczać „do wsi X”;
- e) podawać zawsze podziałkę, chociażby przybliżoną.
- f) podawać zawsze strzałką kierunek północny;

- g) znaki konwencjonalne oddziałów i ich nazwy wnosić ołówkiem kolorowym — własnych niebieskim, nieprzyjaciela czerwonym.

6. Co to jest szkic perspektywiczny?

Szkic perspektywiczny, inaczej widokowy, jest to obrazowe przedstawienie terenu widocznego z pewnego stanowiska, przy pomocy prostego i zrozumiałego rysunku, tak, jak oko widzi ów teren.

7. Co trzeba znać, aby móc wykonać szkic perspektywiczny? Ogólne zasady perspektywy, czyli umiejętności przedstawiania rysunkiem przedmiotów terenowych w ten sposób, jak one się nam ukazują, w położeniu, wielkości, oddaleniu i t. p.

8. W jaki sposób możemy sobie ułatwić rysowanie szkiców perspektywicznych?

Przez używanie przyrządu pomocniczego, jakim jest celuloidowa ramka rysownicza.

9. O czym należy pamiętać przy sporządzaniu szkicu perspektywicznego?

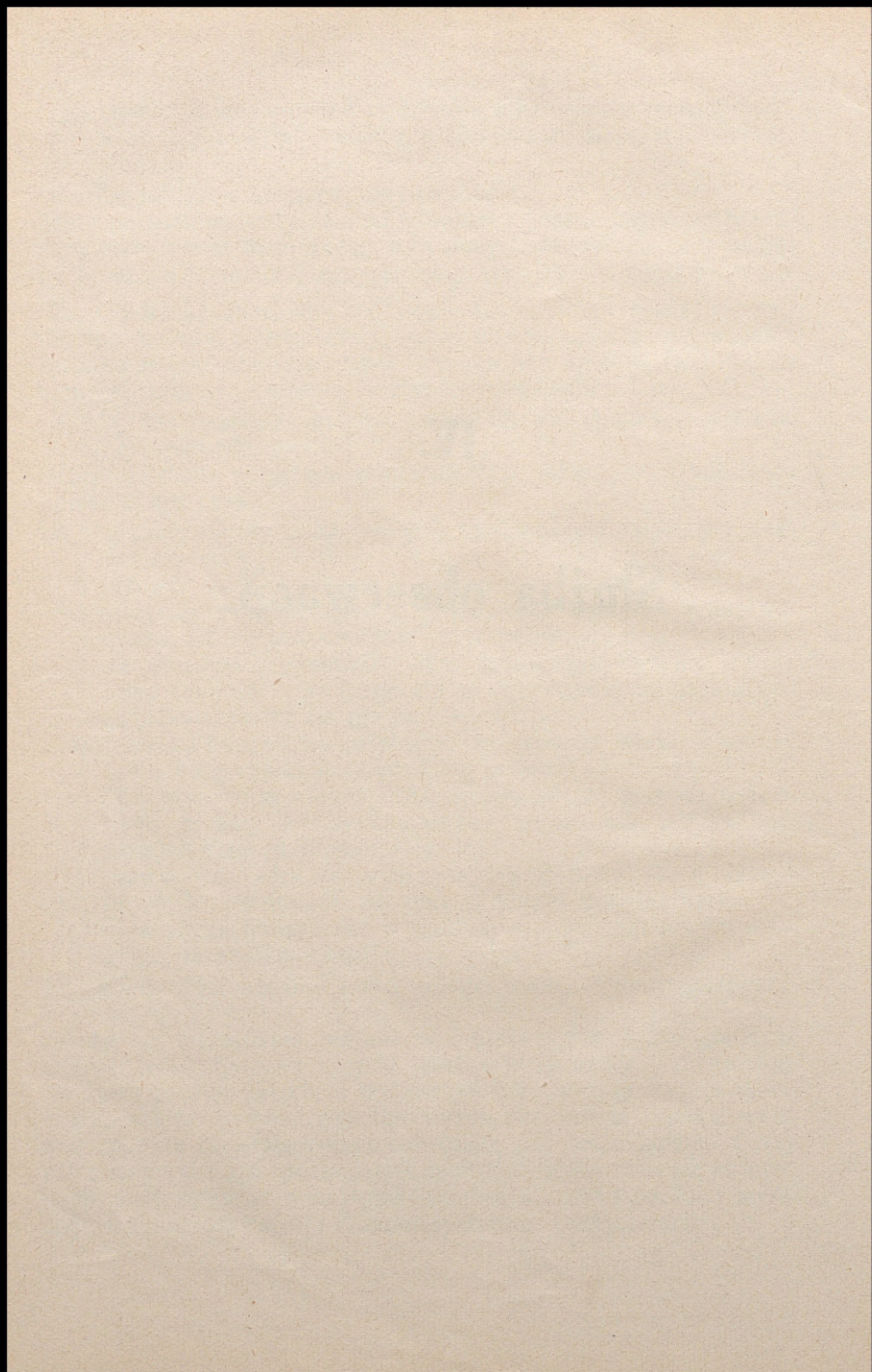
- rysować go przejrzysto, t. j. prosto i czysto;
- utrzymywać podobieństwo z naturą, czyli wiernie i ściśle oddawać to, co jest charakterystyczne w terenie;
- nie obejmować rysunkiem zbyt szerokiego wycinka terenu, tylko taki, który znajduje się w polu naszego widzenia, bez zwracania głowy na prawo i lewo;
- opuszczać szczegóły nieistotne, np. rysując wieś — wnieść tylko parę charakterystycznych budowli;
- oddziały wojsk, stanowiska itp. wnosić za pomocą ustalonych znaków konwencjonalnych, a nie tak, jak się nam przedstawiają w terenie;
- nazwy wsi, rzek itp. wpisywać na górnym skraju szkicu, łącząc je prostą strzałką z danym przedmiotem;
- objaśnienia umieszczać w dolnym prawym lub lewym rogu, a nie na samym obrazie.

10. Kiedy sporządzamy szkic topograficzny, a kiedy perspektywiczny?

Zależy to od zadania, warunków i czasu; szkice topograficzne oddają teren bardziej wiernie, można je sporządzać niezależnie od swojego stanowiska, a wykonanie ich wymaga naogół mniej czasu; szkice perspektywiczne można zdejmować tylko z własnego punktu obserwacyjnego, obejmują one teren zwykle zajęty przez nieprzyjaciela i pozwalają jedynie na orjentowanie się kątowne, dając słabe pojęcie o odległościach; są one zato bardziej wyraziste i lepiej odtwarzają charakterystyczne cechy terenu.

IV.

Służba obserwacji.

A. Znaczenie obserwacji.

1. Co to jest obserwacja?

Jest to stała i ciągła czynność specjalnych organów każdego dowódcy, mająca na celu dostarczyć mu pewnych wiadomości przez śledzenie wszelkich ruchów i przejawów walki we wszystkich działaniach: w marszu i na postoju, w natarciu i obronie, w pościgu i odwrocie, zarówno w czasie natężenia walki, jak i podczas przerw, zarówno w dzień, jak i w nocy.

2. Jaki jest zakres i zasięg obserwacji?

Zakres i zasięg obserwacji zależy od szerebla dowodzenia; wzrasta on odpowiednio do zadań, zainteresowań i odpowiedzialności każdego dowódcy, poczynając od dowódcy drużyny wzwyż.

3. Jakie rozróżniamy rodzaje obserwacji?

Obserwację naziemną wojsk nieprzyjaciela, obserwację przeciwlotniczą, przeciwgazową, obserwację terenu, obserwację oddziałów własnych i sąsiadów.

B. Organa obserwacji w piechocie.

1. Kto jest obowiązany prowadzić obserwację?

- a) dowódcy osobiście i zawsze, gdy warunki im na to pozwalają,
- b) każdy żołnierz, gdy nadarza się do tego sposobność i jego własne zadanie mu na to pozwala,
- c) specjaliści obserwatorzy, znajdujący się przy każdym dowódcy od dowódcy plutonu włącznie w górę, lub wyznaczeni dorywczo w tym celu żołnierze.

2. Czy dowódca drużyny posiada organizacyjnie przydzielonego obserwatora?

Nie; w razie potrzeby może wyznaczyć jednego lub więcej strzelców jako obserwatorów, dając im określone zadanie. Wszyscy strzelcy w drużynie muszą umieć spełniać tę funkcję.

3. Ilu obserwatorów posiada:

- a) dowódca plutonu strzeleckiego?

Jednego obserwatora, kaprała.

- b) dowódca kompanii strzeleckiej?
Przynajmniej dwóch obserwatorów, w tem jednego kaprała i jednego strzelca.
 - c) dowódca kompanii c. k. m.?
Trzech obserwatorów, w tem jednego kaprała.
 - d) dowódca baonu?
Przynajmniej jednego podoficera, plutonowego.
4. Czy dowódca pułku posiada przydzielonych do jego poczty obserwatorów?

Posiada zespół obserwatorów, a ponadto wykorzystuje on obserwację oddziałów podwładnych (baonów), broni współdziałających (artylerji), a przede wszystkim zdolności obserwacyjne swych oddziałów wywiadowczych (pluton zwiadowców konnych, patrole).

C. Ogólne obowiązki obserwatora.

1. Jakim wymaganiom powinien odpowiadać dobry obserwator?
 - a) musi mieć dobry wzrok i słuch; musi więc widzieć daleko, rozróżniać kształty budynków, kolory, liczby, napisy, wielkości i kierunki; słyszeć dobrze i rozróżniać w nocy słuchem
 - b) musi umieć zapamiętać wszystko co zobaczył lub usłyszał,,
 - c) musi być byстрым, czujnym, spostrzegawczym, obowiązkowym i skrupulatnym.
2. Jakie są obowiązki obserwatora?
Następujące:
 - a) wybranie punktu obserwacyjnego w różnych warunkach terenowych i różnych warunkach walki (marsz, natarcie, obrona),
 - b) wybranie odcinka obserwacji,
 - c) stała obecność na punkcie obserwacyjnym,
 - d) określanie położenia własnych oddziałów,
 - e) określanie położenia nieprzyjaciela,
 - f) obserwowanie nakazanego względnie wybranego odcinka obserwacyjnego.
 - g) przekazywanie wiadomości swojemu przełożonemu,
 - h) obsługiwanie przyrządów optycznych, potrzebnych do celów obserwacji.
3. Co to jest punkt obserwacyjny?
Jest to miejsce, z którego obserwator spełnia swoje czynności, tj. obserwuje.
4. Jakim warunkom musi odpowiadać dobry punkt obserwacyjny?
Musi mieć:
 - a) dobre pole widzenia,

- b) dobry dostęp,
 - c) dobre ukrycie (zamaskowanie i ochronę).
5. Kiedy punkt obserwacyjny ma dobre pole widzenia?
Jeżeli z niego cały odcinek obserwacji jest zupełnie dobrze widoczny.
6. Kiedy jest dobry dostęp do punktu obserwacyjnego?
Jeżeli droga do niego jest niewidoczna dla nieprzyjaciela.
7. Kiedy punkt obserwacyjny jest dobrze zamaskowany?
Jeżeli jest dostosowany do terenu, a obserwator na punkcie — niewidoczny.
8. Kiedy punkt obserwacyjny ma dobrą ochronę?
Jeżeli jest zabezpieczony od pocisków.
9. Od czego zależy wybór punktu obserwacyjnego?
Zależy od:
- a) zadania i położenia bojowego (marsz, czaty, natarcie, obrona i t. p.),
 - b) kierunku obserwacji (obserwacja nawprost, obserwacja z boku),
 - c) oświetlenia (przedmiot obserwacji słaby lub silnie oświetlony),
 - d) pory dnia (rano, w południe, wieczór, w nocy),
 - e) warunków atmosferycznych (pogoda, deszcz, mgła, śnieg),
 - f) dróg dojścia do stanowiska (droga bliska, daleka, prosta, trudna i t. p.)
10. Jak należy wybierać punkty obserwacyjne w marszu, w boju spotkaniowym i w natarciu?
- a) należy obierać kolejno na osi marszu najdogodniejsze punkty obserwacyjne, oraz drogę do nich niewidoczną,
 - b) przestrzeń między punktami przebywać szybko, niewidocznie i nie zatrzymywać się.
11. Jak należy wybierać punkt obserwacyjny w obronie?
Tak, aby cały odcinek obserwacji był dobrze widoczny; możliwie wysoko, na wzgórzach, drzewach, wieżach itp., aby można było obserwować dokładnie każdy przedmiot, ruch i zmianę na przedpolu.
12. Jak obserwujemy dany przedmiot lub odcinek pod względem kierunku?
Nawprost lub z boku.
13. Kiedy należy obserwować nawprost?
Jeżeli słońce świeci z tyłu, a cel jest dobrze oświetlony.
14. Kiedy trzeba obserwować z boku?
Gdy światło wpada w oczy obserwatora, korzystnem jest wybierać stanowiska z boku.

15. Gdzie należy wybierać punkt obserwacyjny w nocy?
W miejscu nisko położonem i blisko nieprzyjaciela, tak, aby można było zwracać uwagę na wyniosłe miejsca; trzeba się przytem posługiwać słuchem.

16. Dlaczego droga do punktu obserwacyjnego powinna być niewidoczną?

Aby nie zdradzać stanowiska przez ruch koło niego, np. przy przesyłaniu meldunków.

17. Jak należy dokonać wyboru i urządzić punktu obserwacyjnego?
Skrycie; punkt odkryty przez nieprzyjaciela staje się bezwartościowym.

18. Co to jest odcinek obserwacji?

Jest to ograniczony pas terenu, który mamy obserwować.

19. Jak należy obserwować na wyznaczonym odcinku obserwacji?

- a) obserwować kolejno części odcinka, a nie całość,
- b) obserwować, kierując wzrok od prawej granicy odcinka ku lewej lub odwrotnie,
- c) rozpoczynać obserwację od najbliższych przedmiotów terenowych następnie kierować wzrok na dalsze,
- d) zatrzymywać wzrok na tych przedmiotach, które mogą dać ukrycie nieprzyjacielowi.

20. Co robi obserwator na punkcie obserwacyjnym?

- a) zachowuje się tak, aby nie zdradzić swej obecności,
- b) orientuje się w terenie,
- c) orientuje się w położeniu własnem i sąsiadów,
- d) wyszukuje stanowiska dowódców i obserwatorów własnych,
- e) wyszukuje miejsca, w których nieprzyjaciel może się ukrywać,
- f) wyszukuje cele po stronie nieprzyjaciela,
- g) obserwuje skutki własnego ognia,
- h) obserwuje sygnały i znaki oddziałów oraz dowódców własnych,
- i) uważa, czy nieprzyjaciel nie używa środków gazowych,
- j) obserwuje niebo (obserwacja przeciwnicza),
- k) melduje natychmiast dowódcy o wszelkich spostrzeżeniach,
- l) rysuje szkice,
- m) prowadzi dziennik obserwacji.

21. Co znaczy zorjentować się w terenie?

Znaczy to odnaleźć:

- a) w jakiej okolicy i w jakim punkcie znajduje się obserwujący,
- b) gdzie jest północ, południe, wschód i zachód,
- c) jakie przedmioty widzi się przed sobą,
- d) dokąd prowadzą drogi,

- a) czy przedmioty w terenie są stałe, czy ruchome, oraz zapamiętać sobie obraz obserwowanego terenu.
22. W jakich miejscach może się ukryć nieprzyjaciel? W miejscach zakrytych, jak doły, zabudowania, ogrody, zarośla, lasy i t. p.
23. Jak należy wyszukiwać cele nieprzyjacielskie? Trzeba wypatrzyć ich miejsca, określić położenie i ocenić odległość do nich.
24. Jakie cele nieprzyjacielskie należy wyszukiwać? Stanowiska dowódców, gniazda oporu a przede wszystkim stanowiska broni maszynowej.
25. Dlaczego obserwator powinien wyszukiwać stanowiska dowódców nieprzyjacielskich? Ponieważ dowódcy kierują walką, więc przede wszystkim musimy unieszkodliwić dowódców.
26. Co znaczy orjentować się w położenie własnem? Wiedzieć, gdzie są własne drużyny, plutony, kompanie, stanowiska broni maszynowej, stanowiska dowódców i t. p.
27. Jak należy obserwować skutki własnego ognia? Patrzyć, czy ogień r. k. m., c. k. m. i artylerji piechoty zadaje straty nieprzyjacielowi, a jeżeli nie, dlaczego (fałszywy celownik, nieprzyjaciel okopany i t. p.).
28. W jakim celu należy obserwować znaki i sygnały oddziałów oraz dowódców własnych? Aby utrzymać z nimi łączność, odebrać od nich meldunki, rozkazy lub żądania i przekazać je swemu dowódcy, który je załatwi.
29. Co robi obserwator, gdy stwierdzi, że nieprzyjaciel używa środków gazowych? Daje lub powtarza natychmiast sygnał alarmu przeciwigazowego.
30. Dlaczego obserwator powinien także patrzeć na niebo? Aby zawiadomić własne oddziały o zbliżaniu się nieprzyjacielskiego lotnika, lub o znakach jakie daje własny lotnik.
31. W jaki sposób obserwator składa meldunki dowódcy?
- a) umówionemi znakami,
 - b) głosem (jeżeli nie zachodzi możliwość podsłuchania przez nieprzyjaciela),
 - c) pisemnie (wzywa gońca i oddaje mu meldunek),
 - d) telefonicznie.
32. Co rysuje obserwator na szkicu dla dowódcy?
- a) własny punkt obserwacyjny,
 - b) wyszukane cele u nieprzyjaciela,

- c) odległość do poszczególnych celów,
 d) własne oddziały.
33. Jakimi przyrządami optycznymi powinien się posługiwać obserwator?
 Lornetką i peryskopem, ewentualnie także dalmierzem.
34. Jak obserwator prowadzi dziennik obserwacji?
 Według następującego wzoru:

Data	Godzina	Pora dnia i warunki atmosferyczne	Treść zdobytych wiadomości	Przekazanie meldunku		Podpis obserwatora
				Komu	Godzina	

35. Kiedy przedstawia obserwator dziennik obserwacji do kontroli dowódcy?
 Na żądanie lub w określonych terminach.
36. Co robi obserwator z dziennikiem obserwacji w razie złuzowania?
 Przekazuje go następcy, który obejmuje służbę na tem samym stanowisku.

D. Służba obserwacji w drużynie.

1. Kto spełnia obowiązek obserwacji w drużynie?
 Wszyscy strzelcy drużyny w ramach jej zadania.
2. Jaki jest obowiązek strzelców drużyny w stosunku do obserwacji?
 a) obserwować całe przedpole drużyny,
 b) meldować wynik obserwacji natychmiast dowódcy drużyny.
3. Czy jednak wystarczy w drużynie obserwacja strzelców?
 Nie: często dowódca drużyny wyznacza z pośród swoich strzelców obserwatora, któremu przydziela specjalne zadanie, jakiego nie mogliby spełniać wszyscy strzelcy w drużynie.
4. Jakie obowiązki ma obserwator, wyznaczony przez dowódcę drużyny?
 Otrzymuje on każdorazowo dokładne zadanie zależnie od sytuacji, w jakiej drużyna się znajduje.
5. Jakie zadanie mogą otrzymać obserwatorzy wyznaczeni przez dowódcę drużyny?
 a) obserwować dowódcę plutonu (obserwatora dowódcy plutonu) i jego rozkazy lub znaki przekazywać dowódcy drużyny,

- b) obserwować zachowanie się sąsiadów,
 - c) obserwować własnych szperaczy, czujkę i łączników, a o ich zachowaniu się oraz ich znakach meldować dowódcy drużyny,
 - d) obserwować nieprzyjaciela i jego zachowanie się, a spostrzeżone ważne cele meldować dowódcy drużyny.
6. Czy wtedy, gdy drużynowy wyznacza obserwatora, zwalnia to innych strzelców drużyny od obserwacji?
- Nie; niezależnie od obserwacji wyznaczonych do tego strzelców obowiązkiem pozostałych jest nadal ciągle prowadzić obserwację przedpola.

E. Obowiązki obserwatora dowódcy plutonu.

1. Jaka jest rola obserwatora dowódcy plutonu?
- Prowadzić nieustanną obserwację w ramach działania plutonu i znajdować się stale przy boku swego dowódcy, za wyjątkiem, gdy otrzyma rozkaz udania się w inne miejsce; w tym wypadku musi jednak utrzymać łączność z dowódcą plutonu.
2. Co robi obserwator dowódcy plutonu w marszu?
- Obowiązkiem jego jest:
- a) maszerować tam, gdzie rozkaże dowódca plutonu (o ile nie otrzyma rozkazu, maszeruje przy dowódcy plutonu),
 - b) zawsze wiedzieć, gdzie się znajduje dowódca kompanii, względnie obserwator dowódcy kompanii,
 - c) znać położenie poszczególnych członów marszowych plutonu (gdzie znajdują się drużyny, wysłane patrole i co robią),
 - d) znać sygnały przeciwlotnicze i przeciwgazowe, aby je móc natychmiast podać obserwatorom drużyn.
3. Co robi obserwator dowódcy plutonu w marszu ubezpieczonym?
- Obowiązkiem jego jest:
- a) jak wyżej, ponadto,
 - b) obserwować szpicę, o ile pluton jest na czele kolumny,
 - c) obserwować patrole ubezpieczające,
 - d) obserwować własne drużyny i sąsiadów,
 - e) prowadzić obserwację przeciwlotniczą i przeciwgazową,
 - f) obserwować dowódcę kompanii,
 - g) obserwować łączników,
 - h) znać położenie własne i sąsiadów,
 - i) natychmiast meldować o wszystkim, co zauważył.
4. Dlaczego obserwator musi obserwować szpicę?
- Bo w razie zatrzymania się szpicy powinien meldować, dlaczego się szpica zatrzymała.

5. Co robi obserwator dowódcy plutonu w razie zatrzymania się szpicy?

Obserwuje przedpole w kierunku marszu i na boki (o ile nie otrzyma innego rozkazu).

6. Co robi obserwator dowódcy plutonu w natarciu?

Obowiązkiem jego jest:

- a) wybrać, zająć i urządzić punkt obserwacyjny,
- b) zorjentować się w terenie,
- c) wyszukać cele u nieprzyjaciela (gniazda oporu, umocnienia, broń maszynową) i ocenić do nich odległość,
- d) obserwować, co robi nieprzyjaciel w czasie natarcia plutonu (czy podciąga odwody, czy cofa się),
- e) wyszukać dowódców i obserwatorów nieprzyjacielskich,
- f) zorjentować się w położeniu własnym i sąsiadów,
- g) obserwować skutki własnego ognia (r. k. m., c. k. m. artylerji),
- h) rysować szkice,
- i) prowadzić dziennik obserwacji,
- j) meldować o tem, co zauważył,
- k) zmieniać stanowisko zależnie od walki, od miejsca dowódcy plutonu i warunków obserwacji.

Ponadto walka narzuci obserwatorowi wiele czynności, które musi on wykonać i o nich meldować.

7. Kiedy obserwator zmienia w natarciu punkt obserwacyjny?

Jeżeli dowódca plutonu zmienił swe stanowisko, względnie jeżeli dotychczasowy punkt nie daje już możności dalszego obserwowania.

8. Jak należy zmienić punkt obserwacyjny?

Tak, aby zachować ciągłość obserwacji, tj. wybrać nowy, szybko go zająć i nawiązać łączność z dowódcą.

9. Co robi obserwator dowódcy plutonu w obronie?

Obowiązkiem jego jest:

- a) wybrać, zająć i urządzić stanowisko (zamaskować i zabezpieczyć od pocisków),
- b) zorjentować się w terenie,
- c) wyszukać cele u nieprzyjaciela (rozmieszczenie gniazd oporu, broni maszynowej i ocena odległości do nich),
- d) wyszukiwać dowódców i obserwatorów nieprzyjacielskich,
- e) obserwować nieprzyjaciela w czasie działania plutonu,
- f) zorjentować się w położeniu własnym i sąsiadów,
- g) nawiązać łączność wzrokową z dowódcą, celem porozumienia się z nim,
- h) obserwować skutki własnego ognia,

- i) utrzymać łączność z sąsiadami,
- j) rysować szkice,
- k) prowadzić dziennik obserwacyjny.

F. Obowiązki obserwatora dowódcy kompanji.

1. Jakie obowiązki mają obserwatorzy dowódcy kompanji?
Te same, które ma obserwator dowódcy plutonu, czy to w marszu, czy w natarciu, czy w obronie, jednak praca ich jest trudniejsza i odpowiedzialniejsza.

2. Dlaczego praca ich jest trudniejsza i odpowiedzialniejsza?
Dlatego, ponieważ muszą współdziałać z obserwatorami dowódców plutonów, a odcinek obserwacji kompanji jest większy.

3. W jaki sposób współdziałają oni z obserwatorami dowódców plutonu?

- a) muszą wiedzieć, gdzie są ich punkty obserwacyjne,
- b) muszą mieć możliwość porozumiewania się z nimi.

4) W jaki sposób porozumiewają się obserwatorzy dowódcy kompanji?

- a) zapomocą znaków umówionych (sygnalizacji ręcznej, świetlnej i dźwiękowej),
- b) zapomocą meldunków ustnych lub pisemnych przesyłanych przez gońców.

5. Czy obserwatorzy dowódcy kompanji pełnią jedne i te same obowiązki?

Nie; zadania dla każdego z nich, a czasem także stanowiska wyznacza dowódca kompanji, zależnie od rodzaju zadań i związku, w jakim działa kompanja.

6. Jaki bywa zwykle podział obowiązków między obserwatorów dowódcy kompanji strzeleckiej?

Kapral-obszawator obserwuje stale teren i nieprzyjaciela naziemnego na przedpolu kompanji, a strzelec-obszawator obserwuje niebo w celach o. p. l., dowódcę baonu, własne plutony i sąsiadów.

7. Kto może być użyty do pomocy obserwatorów dowódcy kompanji?

Gońcy i trębacz, jako obserwatorzy dodatkowi.

8. W co powinni być zaopatrzeni obserwatorzy dowódcy kompanji?

W lornetkę, mapę, kompas, tarcze sygnalizacyjne, rakietnicę, rakiety i dziennik obserwacji.

G. Służba obserwacji przy dowódcy baonu.

1. Z jakich źródeł obserwacji korzysta dowódca baonu?
 - a) z obserwacji bezpośredniej, prowadzonej przynajmniej przez 1 podoficera,
 - b) z obserwacji kompanij strzeleckich,
 - c) z obserwacji kompanij c. k. m.
 - d) z obserwacji oddziałów przydzielonych. jak artylerja piechoty, lub współdziałających, jak baterja artylerji lekkiej,
 - e) z obserwacji wysłanych przez siebie oddziałów i patroli zwiadowczych.

2. Dlaczego nie wystarcza dowódcy baonu obserwacja bezpośrednia, prowadzona przez własnych obserwatorów?

Ponieważ baon działa na dużej przestrzeni włąb i wszcz, posiada większą ilość oddziałów dowodzonych i współdziałających, a zadania baonu w walce są więcej złożone i różnorodne.

3. Kto kieruje działaniem obserwacji przy dowódcy baonu?

Adjutant baonu, który zbiera wiadomości napływające od różnych organów obserwacji, zestawia je i przedkłada dowódcy baonu.

4. Jakie są obowiązki obserwatorów dowódcy baonu?
 - a) zorganizować stanowisko obserwacyjne baonu,
 - b) zapewnić stałą obserwację, bez względu na zmianę tego stanowiska,
 - c) obserwować przedpole nieprzyjaciela i teren,
 - d) obserwować oddziały własne i-go rzutu,
 - e) utrzymać łączność wzrokową z odwodami i sąsiadami,
 - f) obserwować boki, jeśli baon działa na skrzydle,
 - g) utrzymać łączność wzrokową z punktem obserwacyjnym dowódcy pułku.

5. Jaki jest zakres działania obserwacji na szczeblu dowódcy baonu?

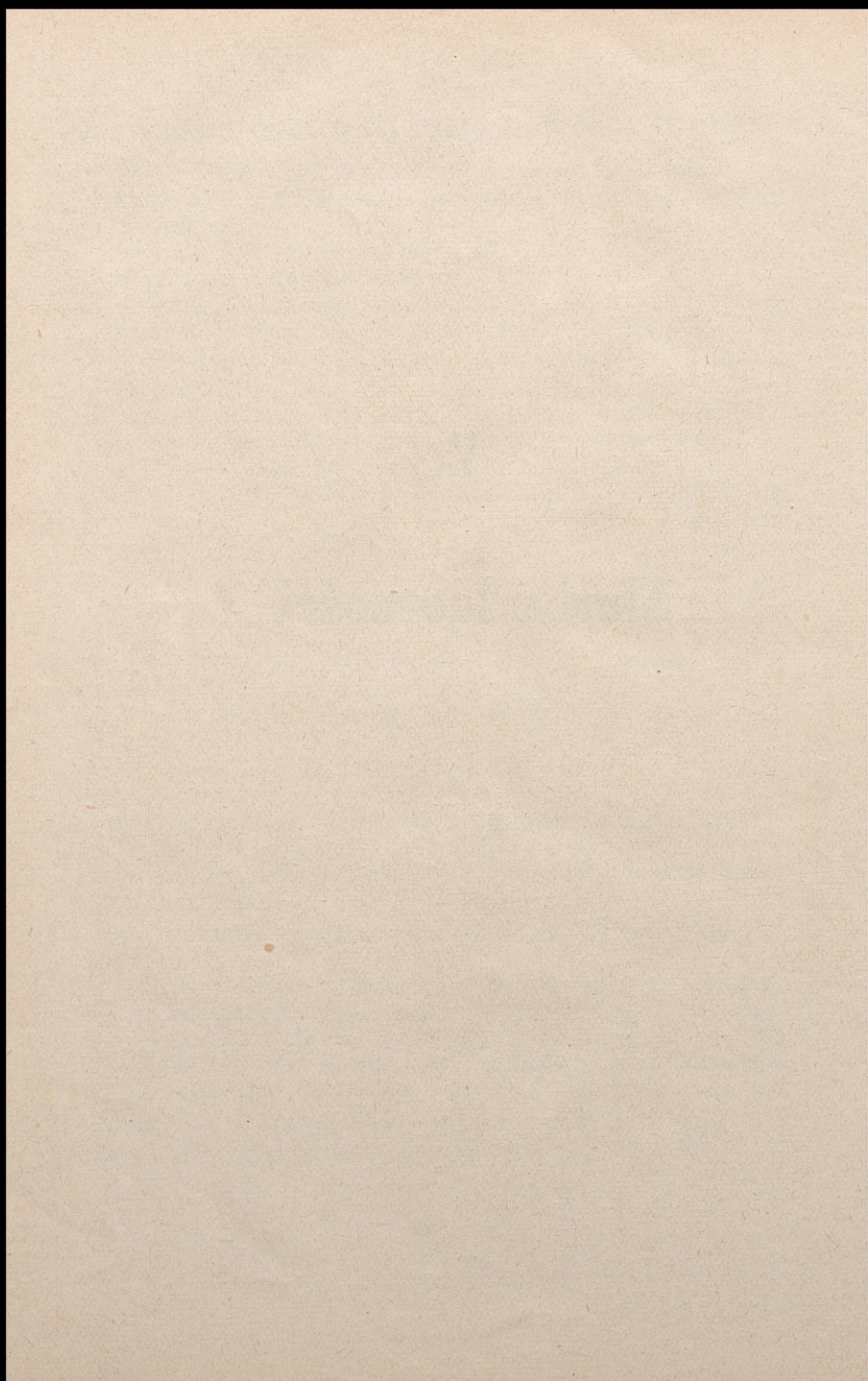
Ustala go sam dowódca baonu, zależnie od zadania i rodzaju działań; w każdym razie obserwacja ta musi obejmować broń automatyczną nieprzyjaciela, tak bliską jak i daleką, umocnienia, bezpośrednie odwody zdolne do szybkiego przeciwnatarcia, punkty obserwacyjne dowództw i artylerję nieprzyjacielską.

6. Jak daleko włąb powinna sięgać obserwacja baonu?

Powinna opanować przedpole na głębokość 1,5 do 2 km.

V.

Służba łączności.

A. Ogólne określenia łączności.

1. Co to jest łączność?

Jest to całokształt środków, sposobów i zarządzeń mających na celu zapewnienie porozumienia się między dowódcami, oddziałami i broniąmi współwalczącymi oraz służbami, przekazywanie rozkazów dowódców do oddziałów podległych i meldunków tych oddziałów do dowódców.

2. Na czym polega łączność?

a) ze strony każdego dowódcy?

Na śledzeniu działania swojego oddziału, dowiadywaniu się o jego potrzebach, kontrolowaniu wykonywania rozkazów i nawiązaniu porozumienia z sąsiednimi oddziałami, celem zapewnienia współdziałania, udzielania im pomocy lub żądania jej od nich;

b) ze strony oddziałów podległych?

Na zdawaniu sprawy ze swych działań i potrzeb;

c) ze strony każdej broni i służby?

Na ścisłej współpracy z innymi broniąmi, względnie na zaspakajaniu potrzeb i żądań oddziałów walczących.

3. Jak nazywamy środki umożliwiające przekazywanie rozkazów i meldunków?

Środkami łączności.

4. Jak dzielimy środki łączności?

Na środki łączności taktyczne i na środki łączności techniczne.

5. Jakie są środki łączności taktycznej?

a) język i mowa,

b) jednolite wykształcenie,

c) odprawy dowódców,

d) łącznikowi dowódców,

e) oddziały utrzymujące łączność na styku jednostek,

f) osobista styczność dowódców między sobą.

6. Jakie są środki łączności technicznej?

- a) żywe, t. j. spełniające swoje zadanie przy pomocy siły ludzkiej lub zwierzęcej,
- b) elektryczne, t. j. oparte na działaniu energii elektrycznej,
- c) pomocnicze, t. j. wszystkie inne środki i sposoby, które mogą być w tym celu wykorzystane.

B. Żywe środki łączności.

1. Jakie są żywe środki łączności?

Goniec (łącznik), łańcuch łączników, gołąb pocztowy i pies meldunkowy.

2. Co to jest goniec?

Jest to żołnierz, który przynosi rozkaz dowódcy względnie meldunek podwładnego, ustny lub pisemny. Może on być pieszo, konno, na rowerze, motocyklu, samochodzie, samolocie, czołgu, samochodzie pancernym lub pociągu pancernym, a w zimie na nartach.

3. Kiedy używa się gońca?

- a) gdy trzeba natychmiast przesłać wiadomość, a nie ma czasu i możliwości na przygotowanie działania innych środków łączności, np. w działaniach ruchowych,
- b) gdy wiadomość chce się zachować w tajemnicy, gdyż każdy inny środek łączności może zdradzić,
- c) gdy inne środki łączności nie działają.

4. Z jaką szybkością przebywa goniec drogę?

Pieszo 1 km w 7—10 min., konny kłusem w 4—5 min., galopem w 3 min., na rowerze 15—20 km na godzinę, na motocyklu i samochodzie 30—40 km (przy dobrych drogach więcej) na innych środkach przewozowych — zależnie od ich szybkości względnie od terenu.

5. O czym żołnierz wyznaczony na gońca musi pamiętać?

Stale o tem, gdzie się znajduje dowódca, który go wysyła i dowódca do którego ma wiadomość dojść, o drodze po której pójdzie i o brzmieniu rozkazu lub meldunku ustnego względnie o jego treści, jeżeli przynosi wiadomość na piśmie, a wysyłający podał mu ją do wiadomości. Ustny rozkaz lub meldunek musi powtórzyć wysyłającemu, a wróciwszy, znowu powtórzyć, co przekazał; gdy przynosi pismo, ma żądać pokwitowania z podaniem godziny wręczenia.

6. Jak organizuje się łączność zapomocą łączników, gdy odległość jest duża?

Ustawia się na danej drodze łańcuch łączników, sztafetę lub łańcuch sztafet.

7. Co to jest łańcuch łączników?

Jest to kilku lub więcej żołnierzy. rozstawionych w terenie co 150 do 200 m. a w gęstym lesie, w nocy i t. p. co 50 m, którzy biegiem przekazują sobie rozkazy i meldunki, aż do adresata.

8. Co to jest sztafeta?

Jest to posterunek obsadzony przez kilku pieszych, konnych lub cyklistów i ustawiony w pewnym punkcie na linii przesyłania, gdzie odbiera się i natychmiast wysyła meldunki oraz rozkazy.

9. Co to jest gołąb pocztowy?

Jest to gołąb wyszkolony w przenoszeniu meldunków i rozkazów z miejsca wypuszczenia do swojego gołębnika.

10. Jak posługujemy się gołębiem pocztowym w polu?

Z klatki, z której przyniesiono gołębie pocztowe do dowódcy, bierzemy gołębia, wkładamy meldunek do tulejki i uczepiamy ją gołębiowi do nogi, szyji, względnie skrzydła. Wypuszczony gołąb leci do gołębnika.

11. W jaki sposób meldunek dochodzi do adresata?

W gołębnikach, posiadanych przez dowództwa od dywizji w górę, służbowy otwiera tulejkę po przylocie gołębia do gołębnika, a meldunek podaje telefonicznie względnie doręcza go w oryginale, gdy adresat jest w pobliżu.

12. Ile czasu potrzebuje gołąb do zapoznania się z terenem i zapamiętania miejsca swojego gołębnika?

Conajmniej trzy dni.

13. Kiedy używa się gołębia pocztowego i jakie są zalety oraz wady tego środka łączności?

Używa się go w ostatecznym wypadku, gdy niema innych środków; gołębie działają regularnie, nawet w największym ogniu, niezależnie od terenu i są prawie niewrażliwe na gazy; nie mogą latać o zmroku, w nocy, w czasie deszczu i burzy, a przy śniegu trudno się orientują; lecą z szybkością przeciętną 1 km w 1 minucie i przebywają bez trudu przestrzeń 200 — 300 km jednorazowo.

14. Jak należy się obchodzić z klatką połębi pocztowych?

W żadnym wypadku nie wolno klatki rzucać, jak również

wystawiać na działanie atmosferyczne szkodliwe, jak deszcz, śnieg, grad, zimno itp., bo to osłabia jego zdolność lotu.

15. Co to jest pies meldunkowy ?

Jest to pies wyszkolony w przenoszeniu meldunków i rozkazów od jednego pielęgniara do drugiego. Musi być odważny, silny, wytrzymały.

16. Kiedy używa się psa meldunkowego ?

Na odległościach krótkich, zwłaszcza w terenie objętym silnie ogniem nieprzyjaciela; w pobliżu nie powinny się znajdować psy obce.

17. W jaki sposób wysyła pielęgniarz psa meldunkowego ?

W postawie kłęczącej względnie leżącej; po włożeniu pisma do tulejki, wskazuje psu kierunek ręką i rozkazuje „biegiem marsz“, na co pies biegnie w danym kierunku, orjentując się węchem.

18. W jaki sposób odbiera pielęgniarz przesyłkę od psa meldunkowego ?

Kłeka względnie kładzie się za zasłoną, a gdy pies dobiegnie otwiera tulejkę i psa wynagradza głosem za wykonanie pracy.

19. Jak należy postąpić, gdy pielęgniarz został zabity ?

W ostatnim miejscu, gdzie pielęgniarz odbierał wiadomości należy uklęknąć względnie położyć się, a pies meldunkowy tam dojdzie. Następnie postąpić jak wyżej.

20. Jak należy zachować się wobec psa meldunkowego ?

Nie można go zatrzymywać, przywoływać, głaskać, karmić, straszyć, pędzić, bić, względnie stać na drodze jego biegu, gdyż będzie uciekał, a następnie szukał drogi, przez co traci czas.

21. Jaka jest szybkość i wydajność psa meldunkowego, jako środka łączności ?

W czasie spokojnym pies robi 5 km w 30 minutach, a podczas bombardowania w 10 minutach; przeciętna odległość, na której się go używa wynosi 2 km, najwyższa 6 km.

C. Elektryczne środki łączności.

1. Jakie są środki łączności elektryczne ?

Telefon, telegraf, radiotelefon, radiotelegraf.

2. Do czego służy aparat telefoniczny ?

Aparat telefoniczny, połączony dwoma przewodami — kablami względnie kablem i ziemią z drugim aparatem, umożliwia nam przy pomocy prądu elektrycznego bezpośrednie porozumiewanie się głosem na odległość,

3. W jaki sposób posługujemy się aparatem telefonicznym? Mówimy do mikrofonu, słuchamy przy pomocy słuchawek.

4. Jaka jest zasada działania aparatu telefonicznego? Fale głosowe (drżenie powietrza) poruszają membranę, tj. cienką blaszkę w mikrofonie. Membrana porusza swym drżaniem prąd elektryczny płynący w przewodniku i wytwarza wokoło przewodnika pole magnetyczne, o własnościach przyciągających żelazo. W słuchawce znajduje się również membrana, którą porusza zmienne pole magnetyczne przewodnika. Membrana ta powoduje swym drżaniem, takim samym jak w mikrofonie, drżania powietrza i oddaje głos. Prąd elektryczny w aparacie płynie tylko wtedy, gdy naciśniemy guzik — wyłącznik mikrofonowy.

5. Jak się wywołuje stację? Dzwonkiem przez kręcenie korbką lub brzęczykiem przez naciśnięcie guzika.

6. O czym musi się pamiętać, gdy się chce mówić? O kryptonimie własnej stacji i stacji, z którą się chce mówić. Kryptonim jest to nazwa stacji wzięta z nazw miast, rzek, znanych ludzi, jak np. Warszawa, Wisła, Poniatowski i t. p.

7. W jaki sposób prowadzi się rozmowę telefoniczną? Wywołuje się stację dzwonkiem lub brzęczykiem. Na wywołanie zgłasza się „tu stacja X“, a zgłaszający się podaje swój charakter służbowy, jak np.: podoficer służbowy, telefonista służbowy itp. Wołający odpowiada „tu stacja X“, podaje swój charakter służbowy, a następnie wypowiada swoje żądanie. Kończy się rozmowę przez trzykrotne krótkie dzwoniczenie lub długie brzęczenie.

8. Jak nadawać fonogram? Po wywołaniu i zgłoszeniu się stacji wywołujący mówi: „proszę odebrać fonogram“, gdy usłyszysz „gotów“ zapowiada: „dyktuję“, Dyktuje się czytając całe zdanie, a następnie kolejno każde słowo. Odbierający po napisaniu słowa powtarza je.

9. Co należy robić, gdy odbierający nie rozumie „fonogramu“? Zgłoskować, to znaczy każdą literę czytać pojedynczo i podać jakieś imię, zaczynające się od tej samej litery, co dyktowana zgłoska, np. bkb., k jak Karol, b jak Bronisław. Liczby zgłoskuje się w ten sposób, że liczy się od każdej pojedynczej liczby.

10. Jak się zdobywa pewność, że fonogram odebrał odbierający tak, jak mu nadano?

- a) sprawdza się mówiąc „proszę sprawdzić“, na co odbierający czyta cały fonogram. Gdy się nie zgadza. należy mu przer-

wać i poprawić. Po przeczytaniu i poprawce mówi się „sprawdzenie zgodne“.

b) żąda się pokwitowania, podając swoje nazwisko, a odbierający podaje swoje.

c) uzgadnia się czas nadania i odbioru fonogramu przez podanie swojego czasu i uzgodnienie go z odbierającym.

11. Jak kończy się nadanie i odbiór fonogramu?

Tak, jak zwykłą rozmowę telefoniczną przez trzykrotne dzwonięcie względnie długie brzęczenie.

12. Kto ma prawo korzystać z aparatu telefonicznego?

Każdy żołnierz po uprzednim zgłoszeniu się u dowódcy względnie kierownika stacji. Rozmów z centrali prowadzić nie wolno. Prowadzi się je z aparatów specjalnie do rozmów przeznaczonych, a znajdujących się obok centrali.

13. Jakie ma obowiązki każdy żołnierz w stosunku do linii telefonicznej?

Oszczędzać i nie narażać jej na zerwanie, a w wypadku zauważenia przerwy donieść najbliższemu specjalście; przy jednej przerwie i gdy nie zachodzi obawa pomieszczenia kabla, można samemu zawiązać węzłem dwa gołe druty.

14. Jak postępuje się w czasie napadu gazowego ze sprzętem telefonicznym?

Prowadzi się rozmowy w masce gazowej. Po napadzie sprzęt telefoniczny oczyszcza się jak broń.

15. Jakie są korzyści i niedogodności używania telefonu w polu?

Telefon jest najlepszym środkiem łączności, gdyż umożliwia osobistą rozmowę i przekazywanie rozkazów oraz meldunków w najkrótszym czasie. Jego założenie i zwinięcie pochłania jednak dużo czasu, przewody drutowe ulegają łatwo uszkodzeniom, a rozmowy mogą być podsłuchane przez nieprzyjaciela.

16. Kiedy używa się telegrafu?

Przy porozumiewaniu się na wielkie odległości, na liniach stałych, pozwala on zachować ślad rozmowy, daje większe bezpieczeństwo, a mniej pomyłek, niż telefon. Telegraf posługuje się specjalnym alfabetem, t. z. znakami Morse'a (patrz następny rozdział, pytanie 4).

17. Co to jest telegraf Hughesa?

Jest to system nadawania i odbierania telegramów, polegający na tem, że poszczególne litery, liczby i znaki przekazuje się i odbiera w postaci alfabetu przez naciskanie odpowiednich klawiszy, jak na maszynie do pisania, względnie przez odbieranie na taśmie gotowych liter itp. zamiast kresek i kropek.

3. Co to jest radjotelefon ?

Jest to urządzenie do przesyłania i odbierania rozmów drogą fal elektromagnatycznych zapomocą mikrofonu względnie słuchawek, podobnie jak przy telefonie, jednak bez przewodów drutowych.

19. Co to jest radjotelegraf?

Jest to urządzenie do przesyłania i odbierania wiadomości zapomoca tych samych znakow jak telegraf i przy wykorzystaniu tych samych fal, jak radjotelefon, a więc bez połączeń drutowych.

20. Jakie zalety i niedogodności posiadają radjotelefon i radjotelegraf?

Wielką ruchliwość dzięki obywatniu się bez przewodów drutowych, możność szybkiego uruchomienia (np. 10 minut dla pułkowej stacji radjotelegraficznej) i natychmiastowe rozpowszechnienie wiadomości do wszystkich odbiorców równocześnie; wszystkie wiadomości muszą być jednak szyfrowane, gdyż odbiera je także nieprzyjaciół, i krótkie, gdyż szyfrowanie i odszyfrowanie pochłania dużo czasu. W urządzenia radjowe są wyposażone dowództwa od pułku wzwyż i niektóre samoloty.

21. Co to jest szyfr?

Jest to tajny alfabet, zapomocą którego każde słowo lub zgłoskę przekazujemy w postaci paru umówionych cyfr.

D. Pomocnicze środki łączności.

1. Jakie mamy pomocnicze środki łączności?

Przyrządy, któremi podajemy i odbieramy sygnały wzrokowe (sygnalizacja ręczna i świetlna), słuchowe oraz pociski meldunkowe.

2. Na czym polega sygnalizacja ręczna?

Na podawaniu sygnałów, do przeciwległej stacji za pomocą rąk; dla lepszej widoczności używamy tarcz, czapek, chustek itp.

3. Jakimi sygnałami posługujemy się w sygnalizacji ręcznej?

- a) podniesienie i opuszczenie jednej ręki na wysokość ramion oznacza krótki znak,
- b) podniesienie na wysokość ramion i opuszczenie obu rąk oznacza długi znak,
- c) podniesienie obu ramion pionowo do góry i opuszczenie — są to znaki służbowe umówione i stałe jak wywołanie, zgłoszenie się, koniec słowa,
- d) alfabetem Morse'a do prowadzenia korespondencji.

4. Z jakich znaków składa się alfabet Morse'a?

Z krótkich i długich (kropek i kresek) ułożonych według następującej kolejności:

a) alfabetycznej:

a . —
 ą . — . —
 b — . . .
 c — . — .
 ć — . — . .
 d — . .
 e .
 ę . . — . .
 f . . — .
 g — — .
 h
 ch — — — —
 i . .
 j . — — — —
 k — . —
 l
 ł —
 m — —
 n — .
 ń — — . — —
 o — — — —
 ó — — — .
 p . — — .
 q — — . —
 r . — .
 s
 ś . . . —
 t —
 u . . —
 v —
 w — — —
 x — . . —
 y — . — —
 z — — . .
 ź — — . . — .
 ż — — . . —

b) mnemotechnicznej:

e .
 i . .
 s . . .
 h
 t —
 m — —
 o — — — —
 ch — — — —
 a . —
 u . . —
 v . . . —
 n — .
 d — . .
 b — . . .
 w . — — —
 j . — — — —
 g — — .
 ó — — — .
 z — — . .
 r . — .
 f . . — .
 y — . — — —
 k — . —
 x — . . —
 ć — . — . .
 l . — . .
 p . — — .
 ł . — . . —
 ą . — . —
 c — . — .
 q — — . —
 ń — — . — —
 ź — — . . — .
 ż — — . . — .
 ś . . . —
 ę . . . — .

c) liczby:

1 . — — — —
 2 . . — — —
 3 . . . — —
 4 —
 5

6 —
 7 — — . . .
 8 — — — . .
 9 — — — — .
 0 — — — — —

5. Czem wołają się stacje sygnalizacji ręcznej?

Znakiem wywoławczym złożonym z 1 do 3 liter, wziętych z kryptonimów (np. Lwów — kryptonim stacji, a „Lw“ znak wywoławczy tej stacji).

6. W jaki sposób prowadzi się korespondencję sygnalizacyjną ręczną?

- a) wywołujący podnosi pionowo obie ręce do góry, następnie opuszcza je i nadaje znak wywoławczy stacji odbiorczej,
- b) wywołany zgłasza się podnosząc tak samo ręce do góry i dając literę „K“ — gotów do odbioru,
- c) wówczas nadający przekazuje telegram, rozpoczynając znakiem rozdziału; każde słowo nadaje się oddzielnie odgraniczając je podniesieniem pionowo obu rąk do góry,
- d) odbierający, gdy zrozumiał słowo, na podniesienie obu rąk — podnosi ręce tak samo; gdy nie zrozumiał — nadaje szereg kropek od 5 — 9, na co nadający powtarza niezrozumiane słowo,
- e) kończy się nadawać przez podniesienie dwa razy pionowo rąk do góry,
- f) odbierający kwituje przez nadanie litery „R“ — otrzymano.

7. Jakie są jeszcze stałe znaki służbowe umówione?

as — poczekać, przyczem dodaje się liczbę, ile minut; znak ten nadaje się wtedy, gdy stacja wywołana odezwała się, ale nie może w danej chwili odbierać;

kb — kolor biały, gdy żąda się, by nadawano białym kolorem;

kc — kolor czerwony, gdy żąda się, by nadawano kolorem czerwonym;

3-krotne pionowe podniesienie rąk do góry — koniec korespondencji, gdy niema więcej niczego do nadania; koło zataczane przed sobą — zwija się z tego miejsca stację i udaje na inne miejsce.

8. Kiedy wskazanem jest używać sygnalizacji ręcznej?

W walce, gdy niema innych środków łączności, a chcemy nadać pewną wiadomość o krótkiej treści, przy dobrych warunkach świetlnych i terenowych, oraz na krótką odległość; jej zasięg wynosi 1 km., przy użyciu lornetek — 2 km., nadaje się ona zwłaszcza do utrzymania łączności na boki z sąsiadami i do porozumiewania się poprzez tereny gęsto objęte ogniem, między pierwszemi rzutami oddziałów walczących.

9. Jakie są wady sygnalizacji optycznej?

Jest ona bardzo powolną, dając tylko 12 do 15 liter na minutę;

jest zależną od pogody i pory dnia (mgła, noc) oraz od terenu (pokrycie) i nie zabezpiecza tajemnicy, gdyż nieprzyjaciół może ją obserwować.

10. Na czym polega sygnalizacja świetlna?

Na podawaniu alfabetu Morse'a zapomocą światła lamp, np. latarek elektrycznych, względnie zapomocą aparatów sygnalizacji świetlnej.

11. Co to są aparaty sygnalizacji świetlnej?

Są to aparaty złożone z lampy acetylenowej do karbidu lub żarówki elektrycznej, lustra, oprawy metalowej do połączenia lustra i żarówki, przerywacza światła, przyrządów celowniczych do nastawienia światła w żądanym kierunku, ewentualnie także lornetki, śruby do nastawienia aparatu oraz statywu.

12. W jaki sposób korespondujemy przy pomocy sygnalizacji świetlnej?

Tak samo, jak przy sygnalizacji ręcznej alfabetem Morse'a z tem, że podniesieniu rąk pionowo do góry przy sygnalizacji ręcznej, odpowiada długi błysk światła.

13. Jakie są stałe znaki służbowe umówione przy sygnalizacji świetlnej?

or — odbiór regulować, gdy nie widzi się dobrze światła przeciwniej stacji,

od — odbiór dobry, gdy światło widzi się dobrze,

ar — koniec telegramu,

sk — koniec korespondencji,

sksk — zwijam stację.

14. Na jakie odległości koresponduje się aparatem sygnalizacji świetlnej posiadany przez pułk?

W dzień od 4 do 7 km., w nocy od 10 do 15 km; odległości te można zwiększyć, przez rzucanie światła na chmury.

15. Jak szybko nadajemy aparatem sygnalizacji świetlnej?

Do 25 znaków na minutę; przeciętnie nadaje się 20 słów w 10 minutach.

16. Jakie są zalety i wady sygnalizacji aparatem świetlnym?

Podobne, jak i sygnalizacji ręcznej, z tą różnicą, że można się nią posługiwać na znacznie większe odległości i to zarówno w dzień, jak i w nocy.

17. Na czym polega sygnalizacja rakietami?

Na podaniu umówionych sygnałów zbiorowych (dla całych oddziałów) zapomocą rakiet celem natychmiastowego uruchomienia

pewnych czynności, np. wyruszenia do natarcia lub otwarcia ognia zaporowego przez artylerję.

18. Co to jest rakietą?

Jest to nabój, który po wystrzeleniu z raketnicy, daje kolorowe światło względnie kilka światel w postaci gwiazd.

19. Jakiego rodzaju rakiety rozróżniamy?

Pod względem kolorów — białe, zielone i czerwone; pod względem kształtów — jedno-gwiazdźdźiste, trzy-gwiazdźdźiste, sześćogwiazdźdźiste i gąsienicowe.

20. Jakie są wady sygnalizacji zapomocą rakiet?

Widoczność ich zależy od terenu, tła i warunków świetlnych; trudno jest stwierdzić, gdzie wypuszczono raketę, a łatwo ją pomieszać z takim samym sygnałem nieprzyjaciela.

21. Jakie mamy inne jeszcze środki sygnalizacji wzrokowej?

- a) świece i granaty dymne, używane głównie przez patrole dla przekazania umówionej wiadomości w terenie odkrytym i na większą odległość;
- b) pociski dymne strzelone przez piechotę z garłaczy lub moździerzy, dla wskazania celów artylerji;
- c) płachty wytyczne, tożsamości i sygnałowe, używane dla łączności z lotnikiem.

22. Co to są sygnały dźwiękowe?

Są to sygnały o umówionem znaczeniu, podawane trąbką, gwizdkiem, syreną, gongiem, biciem w szynę żelazną lub blachę itp., a służące głównie do celów alarmowania przed gazem, lotnikiem itp.

E. Łączność między lotnikiem a piechotą.

1. Jakimi środkami utrzymuje lotnik łączność z piechotą?

Zapomocą meldunków ciężarkowych, radio-nadajnika, rakiet, gołębi pocztowych, podchwytywacza i zapomocą manewru.

2. Jakimi środkami utrzymuje piechota łączność z lotnikiem?

Zapomocą płacht wytycznych, płacht tożsamości, płacht sygnałowych, przekazywaczy oraz ogni i dymów.

3. Co to jest meldunek ciężarkowy?

Jest to woreczek z piaskiem i wstęgą, który lotnik rzuca dowódcą na ziemi; każdy żołnierz który to zauważy, ma go podnieść i oddać najbliższemu oficerowi, a ten przesyła natychmiast do adresata.

4. Jakie są regulaminowe sygnały lotnika zapomocą rakiet?

— rakietą białą 6 gwiazd — „gdzie jesteście“,

- rakietą białą 3 gwiazdy — „zrozumiano“,
- rakietą z żółtym dymem — „niebezpieczeństwo przeciwnatarcia w kierunku, w którym lecę“,
- rakietą z czerwonym dymem — „strefa, nad którą lecę, wydaje się słabo obsadzoną“.

5. W jaki sposób daje lotnik znaki piechocie za pomocą manewru? Chcąc zwrócić uwagę piechoty na niebezpieczne miejsce, przelatuje kilkakrotnie i nisko w niebezpiecznym kierunku.

Pozatem mogą być stosowane rakiety, jako znaki poprzednio umówione lub przepisane rozkazem.

6. Co to jest przekazywacz?

Jest to przyrząd do podawania lotnikom rozkazów i wiadomości z ziemi. Składa się z dwóch drążków o wysokości 3-ch metrów; na nich zawieszamy na sznurku pismo dla lotnika, który je podchwytuje z samolotu przy pomocy haka na linie (podchwytowca).

7. Co to są płachty wytyczne?

Są to płachty białe o wymiarach 40×50 cm., służące do wyznaczenia lotnikowi pierwszej linii walczącej. Posiada je co drugi strzelec kompanii; w braku płacht używa się chustek, onuc, gazet itp. Bezwzględnym obowiązkiem piechoty jest wskazać lotnikowi pierwszą linię własną, gdy tego zażąda.

8. Co to są płachty sygnałowe?

Są to płachty w kształcie długiego prostokąta, z jednej strony białe z drugiej czerwone, służące do pokazywania sygnałów przeznaczonych dla lotnika. Sygnały te zestawia się z pojedynczych płacht w sposób regulaminowy lub umówiowy i wyklada przy płachtach tożsamości.

9. Co to są płachty tożsamości?

Są to płachty wskazujące lotnikowi miejsca posterunków dowódców od baonu w górę; kształt tych płacht oraz znaki na nich oznaczają dany oddział; rozkłada się je w razie nadlotu własnego lotnika, a zwija po 10 minutach, lub gdy lotnik da sygnał „zrozumiano“, względnie przy zbliżaniu się lotnika nieprzyjacielskiego.

10. W jaki sposób piechota przekazuje lotnikowi swoje żądania i wiadomości przy użyciu ogni i dymów?

Zapomocą poprzednio umówionych znaków dla wskazania mu przedmiotów zdobytych, kierunków uderzenia itp.; mogą to być (podpalona siera siana) rakiety wyrzuczone w ziemię, ognie kolorowe (bengalskie) lub świece dymne.

11. Co to jest lotnik (samolot) piechoty?

Jest to lotnik (samolot) pracujący na rzecz dowódcy jednostki piechoty, który dozoruje ruchy oddziałów i melduje o nich, przekazuje żądania niższych dowódców, rozpoznaje nieprzyjaciela w walce oraz ułatwia piechocie łączność z wspierającą artylerią.

F. Służba łączności w pułku piechoty.

1. Jakie środki łączności posiada dowódca drużyny strzeleckiej i c. k. m. w zakresie swego dowodzenia?

Głos i znaki umówione zapomocą ruchu ciała, kończyn, gwizdka, pozatem może użyć strzelców jako gońców i łączników.

2. Jakie rozkazy może ująć dowódca drużyny w formie sygnałów?

Regulaminowe — oraz poprzednio dokładnie umówione i przerobione z drużyną. Nigdy nie należy omawiać ich przed samą akcją, gdyż strzelcy zapominają i gubią się w znakach.

3. W jaki sposób powinien dowódca drużyny zorganizować w drużynie natychmiastowe przekazywanie rozkazów i meldunków?

Każdorazowo wyznaczyć strzelców, zależnie od przestrzeni na jakiej znajduje się drużyna, by rozkaz przekazali strzelcom pozostałym i odwrotnie oraz stale mieli na oku dowódcę drużyny.

4. Jakie środki łączności posiada dowódca plutonu?

Głos, gońca, obserwatora i sygnały.

5. Jakie środki łączności posiada dowódca kompanii?

Gońców, obserwatorów, trębacza i sygnały.

6. Jakie środki łączności posiada dowódca baonu?

- a) drużynę łączności w składzie: podoficera — dowódcę drużyny,
- b) pewnej liczby patroli łączności i sygnalizacji optycznej, które w czasie działań oddaje do dyspozycji dowódców kompanij,
- c) cyklistów, gońców pieszych i konnych,
- d) patrolu łączności w składzie 1/4 do budowy linii polowej i do sygnalizacji optycznej.
- e) obserwatorów.

7. Jakie środki łączności posiada dowódca pułku?

Oficera łączności pułku jako referenta do spraw łączności, pozatem gońców konnych, pieszych, dwóch cyklistów, sekcję łącz-

ności w składzie dowódcy i pewnej ilości patroli telefonicznych i sygnalizacji optycznej, oraz obserwatorów i motocyklistę.

8. Jak przedstawia się służba łączności w pułku piechoty w czasie pokoju?

W skład pułku wchodzi pluton łączności który pracuje na rzecz dowódcy pułku i w miarę potrzeby wydziela środki łączności dla dowódców baonów i kompanij, a jednocześnie szkoli i przygotowuje specjalistów na wypadek wojny.

aparat telef. polowy ind. brzoza AP
bez gumy i kable

bednowa kabla 1 = 750 (9.5 km)

kabel B 1 Amib. 5

umodo

umijak

latarki

torba z umoc.

— w kase i drukami

patrol —

ca

wifkowy

re kaska wifkowy

Tyorkowy

1 przewoźnik

2 przewoźnik

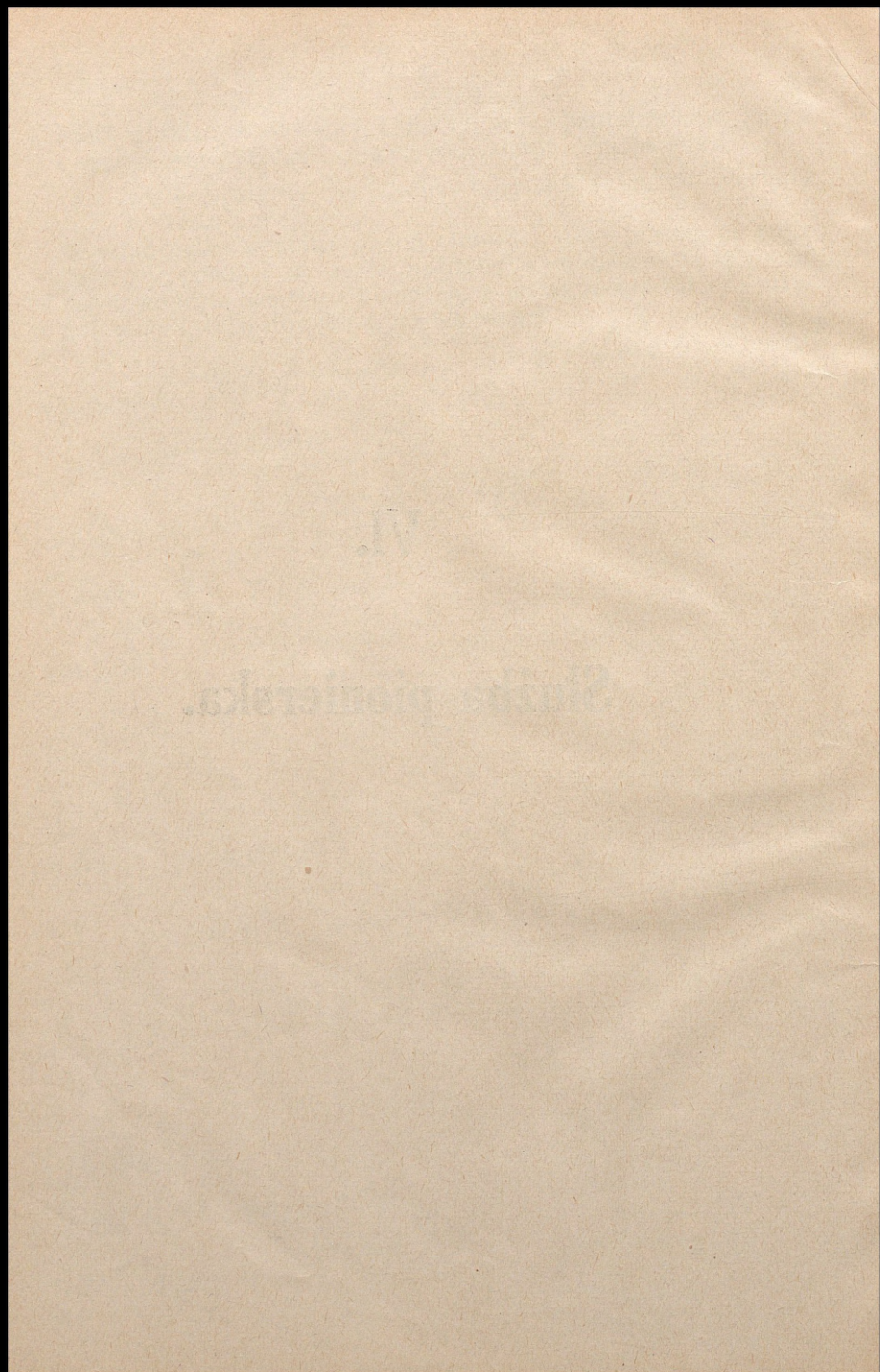
stałe

polistole

matkarskie

VI.

Służba pionierska.

A. Ogólne pojęcia o umocnieniach.

1. Co to są umocnienia?

Są to prace wykonane celem podniesienia i udoskonalenia naturalnych wartości obronnych terenu, albo celem ochrony przed działaniem ognia nieprzyjacielskiego.

2. Jakie rozróżniamy rodzaje umocnień?

Umocnienia polowe i stałe.

3. Czem różnią się umocnienia polowe od stałych?

Umocnienia polowe są wykonane doraźnie, w czasie działań i przy użyciu materiału podręcznego, podczas gdy umocnienia stałe są przygotowane, a co najmniej zaprojektowane już w czasie pokoju na wypadek wojny oraz budowane z materiałów najbardziej wytrzymałych i solidnych.

4. Jakim warunkom winny odpowiadać umocnienia polowe?

Następującym:

- a) przygotowaniu terenu celem zwiększenia skutków własnego ognia, a mianowicie:
 - dobre pole ostrzału,
 - odmierzenie odległości,
 - wygodne stanowiska ogniowe,
 - dobre stanowiska obserwacyjne;
- b) zabezpieczeniu przed pociskami, a mianowicie:
 - zamaskowanie,
 - budowa dobrze chroniących umocnień,
 - kryte dojścia;
- c) budowie przeszkód na przedpolu, a mianowicie:
 - naturalnych,
 - sztucznych.

5. Co to są zasłony?

Są to przedmioty naturalne lub urządzenia sztuczne, które nas kryją przed obserwacją nieprzyjaciela,

6. Co to są ochrony?

Są to przedmioty terenowe, urządzenia i umocnienia, które nas zabezpieczają przed działaniem ognia nieprzyjaciela.

B. Stanowiska ogniowe i zakrycia.

1. Jakże rozróżniamy stanowiska ogniowe dla piechoty?

Następujące:

- a) wneki i doły strzeleckie,
- b) grupy stanowisk strzeleckich połączone rowem,
- c) rowy strzeleckie,
- d) stanowiska dla k. m. i broni towarzyszącej,

2. Jakże jest najprostsze umocnienie?

Wnek strzelecki.

3. Jakże są wymiary wneku strzeleckiego?

Długość wneku wynosi 1,80 m., szerokość 0,60 m., głębokość 0,30 m.; czas pracy 15—30 minut (rys. 1).

4. Jakże wymiary będzie miał dół dla strzelca klęczącego?

Szerokość dołu dla strzelca klęczącego wynosi 1 m., głębokość 0,90 m.; czas pracy 45 minut (rys. 2).

5. Jak będzie wyglądał dół dla strzelca stojącego?

Głębokość dla dołu strzelca stojącego musi przekraczać 1 m.; czas pracy wynosi 1½ godziny (rys. 3).

6. Co otrzymamy, jeżeli połączymy kilka stanowisk dla strzelca stojącego?

Otrzymamy rów strzelecki.

7. Co to jest, i jak powinien wyglądać narys rowu strzeleckiego?

Jest to poziomy zarys tego rowu, dostosowany do kierunku naszego ognia; powinien być nieregularny, gdyż w ten sposób jest lepiej zamaskowany w terenie i więcej chroni przed ogniem nieprzyjacielskim.

8. Wymienić części składowe rowu strzeleckiego?

- a) przedpiersie,
- b) ściana przednia,
- c) stopień strzelecki,
- d) dno rowu,
- e) ściana tylna i zaplecze.

9. Wymienić poszczególne wymiary części składowych rowu strzeleckiego?

Wysokość przedpiersia 0,40 m., wysokość ściany przedniej 1 m., wysokość stopnia strzeleckiego od dna rowu 0,50 m., szerokość

stopnia 0,40 m, szerokość dna 0,60 m, głębokość rowu od górnej krawędzi do dna 1,90 m. Czas pracy nad 1 m bieżącym wynosi 2—2,5 godzin (rys. 4).

10. Co to są rowy łącznikowe?

Rowy łącznikowe (rys. 5) są to tak zwane komunikacje wkopane, które osłaniają przed wzrokiem i chronią od pocisków nieprzyjaciela. Prócz tego ułatwiają przekazywanie rozkazów, meldunków i umożliwiają dozоровanie rozrzuconych w terenie oddziałów. Rowy łącznikowe powinny być tak rozmieszczone, żeby nie zdradzały własnych stanowisk ogniowych. Narys ich powinien zabezpieczyć od ostrzeliwania wzdłuż. Mogą być wybudowane o pełnym profilu lub też płytsze. Czasami buduje się je w formie rowów do pełzania.

11. Od czego zależy jest szerokość rowów strzeleckich i łącznikowych?

Od rodzaju gleby; jeżeli gleba jest lżejsza, rów musi być szerszy.

12. W jaki sposób chronimy ściany rowów przed obsuwaniem się ziemi?

Wzmocniamy je odziewając deskami, wikliną, darnią lub workami z piaskiem.

13. Jakie środki posiadamy celem zabezpieczenia żołnierzy przed złymi warunkami atmosferycznymi i przed pociskami. (głównie artylerji)?

Schroniska i schrony.

14. Jakie zabezpieczenie dają nam schroniska?

Zabezpieczają nas przed:

- a) opadami atmosferycznymi,
- b) szrapnelami,
- c) pociskami karabinowymi (rys. 6).

15. Jak dzielimy schrony?

Na lekkie i wytrzymałe.

16. Jakie zabezpieczenie dają nam schrony lekkie?

Zabezpieczają od odłamków, kulek szrapnelowych, ewentualnie od oddzielnych pocisków artylerji polowej.

17. Jakie zabezpieczenie dają nam schrony wytrzymałe?

Zabezpieczają nas od ognia artylerji do 115 mm włącznie i od pojedynczych pocisków artylerji do 210 mm.

18. Z czego budujemy schrony?

- a) z drzewa i ziemi (patrz rys. 7),
- b) z betonu,
- c) z ziemi systemem minerskim.

C. Maskowanie.

1. Co to jest maskowanie?

Jest to przystosowanie się pod względem kształtów i kolorów do bezpośredniego otoczenia w terenie, w którym się w danej chwili znajdujemy, w ten sposób, aby się stać niewidocznymi dla nieprzyjacielskiej obserwacji, zarówno naziemnej jak i powietrznej.

2. Jakie mamy sposoby i środki maskowania?

- a) karność maskowania,
- b) wykorzystanie środków naturalnych,
- c) zastosowanie środków technicznych,
- d) mylenie obserwacji nieprzyjaciela.

3. Na czym polega karność maskowania?

Na tem, aby każdy żołnierz pamiętał i przestrzegał, że maskowanie się osobiste, maskowanie broni i prac umocnieniowych jest ważniejsze od samych umocnień; że musi je sam bez rozkazu wykonywać, w obronie natychmiast po zajęciu stanowisk ogniowych, w natarciu po każdym zatrzymaniu się; że po zmianie stanowiska musi znowu dostosować maskowanie do nowego stanowiska; że fałszywe maskowanie nic nie pomaga, ale szkodzi, ściągając na siebie uwagę nieprzyjaciela; że wreszcie spóźnione maskowanie jest bezcelowe, skoro nieprzyjaciel zdołał już poczynić obserwację.

4. Na czym polega wykorzystanie środków naturalnych?

Na wyzyskaniu w walce pokrycia terenu (krzaki, gałęzie, trawa, kultury rolne), cieni drzew i budynków, ciemnego tła (las) itp.; na wybieraniu do marszu dróg zakrytych, zadrzewionych, prowadzących przez lasy i rozwlekłe osiedla, a do postojów — lasów, zagajników, ogrodów, osiedli itp.

5. Jak maskujemy się zapomocą środków technicznych?

Używając do zamaskowania pojedynczych żołnierzy — specjalnych ubrań, a do zamaskowania umocnień, stanowisk i broni specjalnych — siatek lub płacht maskowych.

6. W jaki sposób mylimy obserwację nieprzyjaciela?

Wykonując fałszywe ruchy, przemarsze i czynności oraz budując pozorne stanowiska i umocnienia.

7. Jak zachowuje się pojedynczy żołnierz w wypadku pojawienia się nieprzyjacielskiego lotnika?

Maskuje się w ten sposób, że siada na ziemi, podciąga nogi pod siebie, schyla głowę i chowa ręce, a karabin kładzie pod siebie. Staje się wtedy podobny do kamienia lub pnia. Obser-

wator z wysokości 500 m nie odróżni żołnierza tak zamaskowanego od pnia względnie kamienia.

8. W jaki sposób maskują się grupy żołnierzy w marszu na drodze w wypadku pojawienia się lotnika?

W ten sposób, że kładą się po bokach drogi, udając kupę kamieni do naprawy dróg. Prócz tego grupa żołnierzy może udawać drzewo lub krzak. Wykonują to w ten sposób, że jeden żołnierz staje w środku, a reszta skupia się koło niego przyjmując różne postawy; najbliżsi stoją, a dalsi siedzą.

9) Jak zachowuje się grupa żołnierzy znajdująca się w pobliżu dróżki lub ścieżki?

Może udawać przecięcie się ścieżek względnie odnogę. Wykonuje to w ten sposób, że poszczególni strzelcy padają w rzędzie, układając się prostopadle do drogi w postawie: nogi zwarte, ręce wyciągnięte wzdłuż ciała, głowa każdego oparta na nogach poprzednika.

10. W jaki sposób maskują się żołnierze podczas zwiadów i ubezpieczeń?

Pojedynczych żołnierzy zaopatruje się w ubrania na ten cel przeznaczone z tem, że barwa maski musi odpowiadać barwie terenu. Ubranie takie można wykonać z szpagatu (siatka) przepłatając siatkę łykiem lipowem; jest ono bardzo lekkie i da się łatwo przenosić. Zimą na śniegu można stosować białe płaszcze; chronią one piechura przed wzrokiem nieprzyjaciela do odległości 100 m.

11. W jaki sposób maskujemy rowy strzeleckie?

Rowy strzeleckie oraz wszelkie umocnienia i stanowiska można zamaskować siatką z drutu względnie szpagatu. Siatkę taką pokrywa się materiałem, którego barwa odpowiada barwie terenu. Można stosować gotowe siatki, gdzie rolę właściwej maski spełnia łyko lipowe, odpowiednio pomalowane. Siatka taka powinna być tak rozpięta, żeby z przedpiersiem i zapleczem tworzyła jedną powierzchnię. Aby umożliwić strzelcowi obserwację i prowadzenie ognia, unosi się lekko maskę na przedpiersiu i opiera się ją na podpórkach.

12. W jaki sposób maskujemy rowy w terenie rzadko zalesionym?

W terenie rzadko zalesionym nagina się i wiąże z sobą korony drzew rosnących obok rowu. Należy przytem uważać, żeby drzew mocno nie uszkodzić, gdyż wtenczas powoduje to zwiędnięcie liści i zeschnięcie drzewa, skutkiem czego zdradza nas smuga zwiędłych liści nad rowem.

13. Jakich błędów należy się wystrzegać przy maskowaniu stanowisk?

- a) maskowanie nie powinno pogarszać pola ostrzału, ani przeszkadzać oddaniu ognia (za wysokie krzaki lub trawa),
- b) nie należy szukać zakrycia, zwłaszcza dla broni maszynowej, pod pojedynczymi drzewami, krzakami lub kępami, gdyż ściągają one zawsze na siebie uwagę i ogień nieprzyjaciela,
- c) w terenie równomiernie zarośniętym (łąki) nie należy wycinać murawy do pokrycia wyrzuconej ziemi z jednego miejsca, przed lub za stanowiskiem, gdyż огоłocone z murawy pasy ziemi zdradzają lotnikowi stanowisko w pobliżu,
- d) W pracach nad budową stanowisk i nad maskowaniem należy unikać ostrych kątów, prostych linii i regularnych kształtów, gdyż zdradzają one sztuczne pochodzenie,
- e) pracując nad budową stanowisk nie powinno się zapomnieć o tym, aby mieć pod ręką przygotowany zawczasu materiał do maskowania, tak, aby w razie pojawienia się nieprzyjaciela (lotnika) natychmiast zamaskować stanowisko i siebie.

14. Jaką rolę spełniają w maskowaniu dymy bojowe?

Użycie dymów ma na celu zakrycie przed nieprzyjacielem własnych poruszeń i osłepienie nieprzyjacielskich obserwatorów oraz gniazd ogniowych pociskami dymnymi, albo utworzenie zasłony dymnej przed własnymi oddziałami.

15. W jakich wypadkach stosuje się dymy bojowe?

Dla zakrycia własnych podsunieć w otwartym terenie, zmiany stanowisk ciężkiej broni, forsowania rzeki, ułatwienia sobie odebrania się od nieprzyjaciela itp.; dymy muszą być zastosowane równocześnie w kilku miejscach i przez dłuższy przeciąg czasu, aby zmylić nieprzyjaciela co do właściwego miejsca i chwili poruszeń.

16. W jaki sposób przechodzi żołnierz przez zasłonę dymną?

Musi uważać na utrzymanie kierunku i łączności; w tym celu wybiera sobie zawczasu na osi swej drogi kilka wyraźnych przedmiotów; służą one do orjentacji przy samem przechodzeniu przez zasłonę; w wypadku, gdy niema wyraźnych przedmiotów, trzeba sobie dokładnie zapamiętać kierunek przy przechodzeniu przez zasłonę. Po przejściu przez zasłonę ukrywa się żołnierz w terenie już poprzednio upatrzonym.

D. Przeszkody.

1. Jakie korzyści dają nam przeszkody?

Wstrzymują przeciwnika pod skutecznym ogniem obsady okopów. Oprócz tego uniemożliwiają nieprzyjacielowi niespodziany napad na spoczywających lub pracujących w okopie żołnierzy.

2. Czy linia przeszkód związana jest z planem ognia?

Jest ściśle związana z planem ognia, powinna być zatem:

- a) ciągła i nie zdradzać stanowisk broni samoczynnych,
- b) flankowana ogniem, przyczem długość załamania nie powinna przekraczać 800 m ze względu na skuteczny ogień c. k. m.,
- c) ukryta o ile możliwości przed wzrokiem nieprzyjaciela,
- d) nie może zasłaniać przedpoja,
- e) jej odległość od rowów strzeleckich powinna się wahać w granicach od 30 do 60 m (pierwsza odległość na zarzucenie przeciwnika granatami ręcznymi z własnych okopów; druga ma uniemożliwić przeciwnikowi zarzucenie własnej obsady rowów w chwili, kiedy będzie się znajdował przed przeszkodą).

3. Jak dzielimy przeszkody?

Na naturalne i sztuczne.

4. Jakie mogą być przeszkody naturalne?

- a) rzeki
- b) bagna
- c) kanały,
- d) rowy głębokie,
- e) wysokie nasypy i strome stoki.

5. Jak dzielimy przeszkody sztuczne?

Na stałe i przenośne.

6. Jakie rozróżniamy przeszkody przenośne?

- a) kozły hiszpańskie, (rys. 8.)
- b) jeże, (rys. 9.)
- c) siadła, (rys. 10).

7. W jakich wypadkach używamy przeszkód przenośnych?

Stosujemy je tam, gdzie budowa przeszkód stałych w obliczu nieprzyjaciela jest niemożliwa; prócz tego używamy ich do zatarasowania wyrw w przeszkodach stałych spowodowanych ogniem artylerji, do zamykania w nich przejść pozostawionych dla patroli i placówek oraz do zabarykadowania mostów i ulic.

8. Jakie są dodatnie strony przeszkód przenośnych?

Przeszkody przenośne mają tą dodatnią stronę, że można je

zbudować zdala od nieprzyjaciela i przenieść już gotowe na miejsce przeznaczenia.

9. Jakie posiadamy przeszkody stałe?

- a) sieć stałą z drutu kolczastego, (rys. 11.)
- b) płot kolczasty, (rys. 12.)
- c) potykacz, (rys. 13.)
- d) zasieki, (rys. 14.)
- e) przeszkody przeciwczołgowe.

10. Kiedy będziemy budowali przeszkody stałe?

Zawsze, o ile pozwoli na to sytuacja bojowa; są one bowiem najtrwalsze i najodpowiedniejsze.

11. Co to jest sieć stała z drutu kolczastego?

Jest to przeszkoda ciągnąca się wzdłuż linii ognia pasem ciągłym o szerokości co najmniej $2\frac{1}{2}$ m, wysokości do 1,10 m, zakotwiczona w ziemi za pomocą pali powiązanych ze sobą drutem kolczastym, (rys. 11.)

12. Jakie są kolejne czynności przy budowie sieci stałej?

- a) rozniesienie kołków na miejsce zabijania,
- b) zabijanie kołków,
- c) oplatanie kołków drutem,
- d) zakotwiczenie sieci.

13. Co to jest płot kolczasty?

Jest to przeszkoda stała, jednak mniej skuteczna od sieci. Wygląd i wymiary płotu podaje rys. 12. Jeden człowiek zbuduje w ciągu jednej godziny 6 m bieżących płotu.

14. Co to jest potykacz?

Jest to sieć niska wykonana z drutu gładkiego. Jeden człowiek w ciągu godziny wybuduje 16 m bieżących dwurzędowego potykacza (rys. 13).

15. Co to są zasieki?

Są to przeszkody, które składają się z gałęzi i drzew powiązanych drutem kolczastym; budujemy je najczęściej w lesie (rys. 14).

16. Jakie przeszkody stosujemy przeciw czołgom?

Najskuteczniejszymi przeszkodami przeciw czołgom są przeszkody naturalne jak: rzeki, których głębokość przekracza 0,80 m lub rzeki o bagnistych brzegach, bagniste łąki bez stałego podłoża i wysokie lasy o silnym drzewostanie; także niskie lasy, gęste zagajniki i strome stoki o kącie wzniesienia powyżej 45° są poważnymi przeszkodami dla czołgów.

17. Jak postępujemy, gdy istniejące przeszkody naturalne są za słabe przeciw czołgom?

Wzmacniamy je, ścinając w lesie drzewa na wysokości 0,50—1 m nad ziemią, rozszerzając i pogłębiając rowy oraz tworząc zalewy przez zatamowanie rzek i potoków.

18. Jak postępujemy w braku przeszkód naturalnych przeciw czołgom?

Budujemy sztuczne; mogą to być wykopy o stromych ścianach o 3 m szerokości i 1 m głębokości, szyny kolejowe wkopane na $\frac{2}{3}$ długości w ziemię i nachylone pod kątem 45° w kierunku do nieprzyjaciela — oraz barykady z kamieni, wysokie na wzrost człowieka.

E. Przeprawy.

1. Co nazywamy przeprawami?

Wszelkie środki i sposoby przedostania się oddziałów wojska na przeciwny brzeg wody; przeprawy mogą się odbywać zdala od nieprzyjaciela i w obliczu nieprzyjaciela, przyczem w tym ostatnim wypadku można albo opanować je przez zaskoczenie albo wywalczyć siłą.

2. Czem musi być poprzedzona każda przeprawa?

Szczegółowem rozpoznaniem taktycznem i technicznem.

3. Co obejmuje rozpoznanie taktyczne?

- ocenę terenu z tej strony rzeki (wybór dogodnych stanowisk i możliwość działania ciężkich broni piechoty i artylerji, ich zasięg działania na tamtym brzegu, rodzaj zakrycia dla podejścia i przygotowania się oddziału do przeprawy),
- ocenę terenu z tamtej strony rzeki (możliwość szybkiego obsadzenia i zorganizowania obrony przyczółka mostowego oraz późniejszego wyruszenia).

4. Co obejmuje techniczne rozpoznanie przeprawy?

- drogi dojścia do rzeki i wyjścia z niej,
- rodzaj brzegu (wysokość, pochyłość, pokrycie i dostępność),
- rodzaj dna (twarde, piaszczyste, grząskie),
- głębokość i szerokość rzeki,
- szybkość prądu, niebezpieczeństwo wezbrania wód i ruszenia lodów,
- obecność brodów, mielizn i wysepek oraz ich wykorzystanie,
- obliczenie potrzebnych sił fachowych, roboczych i materiału.

5. Jakie rozróżniamy rodzaje przepraw?

- wpław,
- wbród,
- po kładkach bojowych lub mostach polowych,

- d) na tratwach,
- e) na pychówkach,
- f) po lodzie.

6. Kiedy piechur może się przeprawiać wpław?

Gdy rzeka jest wąska, a prąd powolny (nie szybszy jak 1 m na sekundę); części wyposażenia wraz z karabinem umocowuje na plecach; niedopuszczalna jest przeprawa wpław w obuwiu.

7. Jakie są warunki przeprawy wbród dla oddziałów?
(odповідь na to pytanie jest zawarta w cz. III. „Terenoznawstwo“, rozdział A pkt. 48 i 49.

8. Czem się różni kładka bojowa od mostu polowego?
Kładka jest tymczasowym i doraźnie budowanym środkiem przeprawy dla pierwszych rzutów wojska — głównie piechoty i kawalerji — o szerokości i udźwigu bardzo ograniczonym; most polowy jest zbudowany bardziej trwale, służy do przeprawiania wszystkich rodzajów broni i może udźwignąć ciężar do 3 tonn (most lekki) względnie do 7 tonn (most ciężki).

9. Jakie kładki bojowe są najpraktyczniejsze w użyciu i najprostsze w budowie?

- a) kładka typu „P. 29 (rys. 15),
- b) kładka zębata (rys. 16),
- c) kładka drabinkowa (rys. 17).

10. Jakie są cechy charakterystyczne kładki typu „P. 29“?
Składa się ona z worków brezentowych wypchanych słomą, chodnika, krawężników, słupków poręczowych i liny poręczowej. Piechurzy przeprawiają się po niej pojedynczo, utrzymując odległość marszową. Jeżeli połączymy dwie kładki „P. 29“, otrzymamy tak zwaną kładkę podwójną; po kładce podwójnej może przeprawiać się kawalerja, lekkie wozy i biedki do c. k. m. Kawalerja przeprawia się pojedynczo utrzymując odległość 6 kroków między jeźdźcami. Wozy i biedki przepycha się zapomocą ludzi. Kładka typu „P. 29“ ma tę zaletę, że można z jej części składowych budować także tratwy.

11. Jakie są dodatnie i ujemne strony kładki zębatej?
Kładka zębata ma tę zaletę, że cała powierzchnia kładki spoczywa na lustrze wody, skutkiem czego podczas przeprawy nie jest chwiejną. Piechota przeprawia się po tej kładce tak, jak po kładce typu „P. 29“. Ujemna strona kładki jest ta, że duża ilość desek, jaka wychodzi na jej budowę, znacznie powiększa jej ciężar.

12. Jakie są dodatnie i ujemne strony kładki drabinkowej?
Kładka drabinkowa posiada nośność znacznie mniejszą od kładki.

zębatej. Piechurzy przeprowadzają się po tej kładce pojedynczo w odległości 4—6 kroków. Za to jest ona bardzo łatwa do budowy i przytem bardzo lekka.

13. W jaki sposób przechodzi piechota przez most polowy? W szyku zwartym, w kolumnie czwórkowej lub dwójkowej, nie utrzymuje jednak równego tempa.

14. Z jakiego materiału budujemy tratwy?

Z materiału na kładkę „P. 29” i z materiału podręcznego.

15. Jakie rozróżniamy tratwy na workach?

Tratwy na dwóch rys. 18, trzech rys. 19, siedmiu, dziewięciu rys. 20 i jedenastu workach. Tratwa na dwóch workach służy do przewiezienia jednego żołnierza z obciążeniem. Tratwa na trzech workach służy do przewiezienia trzech ludzi. Tratwa na siedmiu workach służy do przeprowady biedek z c. k. m., sprzętem i obsługą lub koni i różnorodnych ciężarów. Tratwa na dziewięciu workach służy do przeprowady dział polowych 75 mm lub różnorodnych ciężarów. Tratwa na jedenastu workach służy do przeprowady dział 75 mm z przodkami i amunicją, jaszczy z przodkami i amunicją lub różnorodnych ciężarów.

16. Jaki jest warunek przy przeprowadzie tratwami?

Prąd wody nie może przekraczać 1 m na sekundę przy szerokości 65 m, a 0,60 m na sekundę przy szerokości 80 m.

17. W jaki sposób przeprowadzają się piechota na tratwach?

Dla każdej tratwy zostaje zawsze wyznaczony komendant załogi, którego rozkazom podporządkowuje się cała załoga tratwy. Po odbiciu od brzegu załoga musi zachowywać się spokojnie i być tak rozmieszczona, żeby zanurzenie tratwy było w każdym miejscu równomierne. W wypadku, gdyby tratwa się zanurzyła i groziło niebezpieczeństwo zatonięcia, nie wolno skakać do wody, część załogi zsuwa się z tratwy do wody, chwytając lin względnie żerdzi i płynie obok tratwy. Przy przeprowadzie na tratwach piechota zawsze siedzi na platformie.

18. Na jakich tratwach przeprowadzają się kawalerja?

Na tratwach o dużej nośności, zaopatrzonych w poręczę ze wszystkich stron.

19. W jaki sposób przeprowadzają się działa na tratwach?

Działo rozmieszcza się na tratwie tak, aby zanurzenie tratwy było równomierne, prócz tego podpira się wszystkie koła klinami. Do dyszla przywiązuje się pływak na sznurze odpowiednio długim, aby w wypadku zatonięcia wskazywał to miejsce.

20. Co to jest pychówka?

Jest to łódź, podobna do typu łodzi rybackich, a przyjęta

w wojsku, o długości 7 m., szerokości między obrzeżami 1,30 m., wysokości 0,40 m. i o ciężarze około 250 kg.

21. Jak przeprawia się piechota na pychówkach?

Strzelcy siadają na dno pychówki trzymając się oburącz burt. Pojemność pychówki typu polskiego wynosi 4 — 5 strzelców i dwóch ludzi obsługi (sternik i wioslarz).

22. W jaki sposób przeprawia się kawalerję na pychówkach? Kawalerję przeprawia się na pychówkach tak, że jeździec siada do pychówki, a konia, który płynie obok niej trzyma na długiej linie. Podczas przeprawy sternik nadaje kierunek łodzi, a sama łódź jest ciągniona przez konia; konia nie wolno trzymać za wodze.

23. W jaki sposób przeprawia się działo na pychówkach?

Działo przeprawia się w ten sposób, że dwie pychówki łączy się żerdziami, następnie wpycha się działo między pychówki tak, aby wystającymi osiami oparło się o brzegi pychówek, a lufa i ogon o żerdzie łączące pychówki; potem odpycha się działo wraz z pychówkami na wodę. Przeprawa odbywa się za pomocą wiosła.

24. W jakich warunkach i w jaki sposób odbywa się przeprawa po lodzie?

Łód nie może być skruszały i między nim a powierzchnią wody nie może być pustej przestrzeni; przed przeprawą trzeba zbadać, czy grubość lodu jest na całej trasie jednakowa, gdyż lód bywa słabszy przy brzegach i w miejscach ciepłych prądów. Konieczna grubość lodu wynosi:

- dla pojedynczych piechurów, jeźdźców i linii tyraljerskich 10 cm.,
- dla zwartych oddziałów piechoty i kawalerji — 15 cm.,
- dla artylerji lekkiej i taborów — 20 cm.,
- dla artylerji ciężkiej — 30 cm.

25. W jakich wypadkach i w jaki sposób można lód wzmocnić? Jeżeli lód jest słaby i do przeprawy się nie nadaje, a przeprawa ma nastąpić w dniu następnym, wzmacnia się go w ten sposób, że na jego powierzchnię kładzie się słomę lub faszynę, następnie oblewa się wodą, przez co wytrzymałość lodu zwiększa się sztucznie bardzo szybko. Można również wzmacniać lód przez układanie desek na powierzchni lodu.

26. W jaki sposób maskujemy przeprawę?

- a) środki przeprawy muszą być zakryte dla obserwacji nieprzyjaciela przez złożenie ich w pobliżu miejsca przeprawy w za-

- roślach, rowach, w cieniu domów itp, lub przez nakrycie ich siatkami maskowniczymi,
- b) oddziały muszą być doprowadzone w pobliże miejsca przeprawy w ukryciu i już podzielone zależnie od środków przewozowych, względnie ilości kładek,
- c) należy wykorzystać noc, mgłę lub zastosować dymy sztuczne,
- d) wszystkie przygotowania i sama przeprawa muszą się odbywać pod silną osłoną przeciwlotniczą.

F. Materiały wybuchowe.

1. Co to jest materiał wybuchowy?

Jest to związek chemiczny, który pod wpływem bodźca zewnętrznego ulega bardzo szybkiej przemianie, wytwarzając przytem dużą ilość gazów o wysokiej temperaturze i wywołując niszczące skutki dla otaczających przedmiotów.

2. Jak dzielimy materiały wybuchowe?

Na kruszące i miotające.

3. Jakie są charakterystyczne cechy materiałów kruszących i miotających?

Materiał wybuchowy kruszący spala się bardzo szybko, skutkiem czego działanie jego jest natychmiastowe i bardzo silne. Materiał wybuchowy kruszący spala się wolniej, a działanie jego idzie w kierunku najmniejszego oporu.

4. W jakich wypadkach używamy materiału wybuchowego kruszącego?

Materiału wybuchowego kruszącego używamy tam, gdzie chodzi o skruszenie twardych przedmiotów (mury, żelazo, beton, twarde drzewo itp.).

5. Jakie zastosowanie ma materiał wybuchowy miotający?

Materiału wybuchowego miotającego używamy tam, gdzie chodzi o wyrzucenie pocisków (broń palna) lub o słabsze działanie niszczące (wysadzanie lodu).

6. Co to jest spłonka?

Jest to tulejka miedziana w kształcie cylindrycznym, której dno posiada półkuliste wgłębienie; zawiera ona w sobie 1 gr trotylu i 0,6 gr rtęci piorunującej; służy do spowodowania wybuchu materiału wybuchowego.

7. Jakiego materiału wybuchowego używa się u nas?

Najbardziej w praktyce rozpowszechnionym i najodpowiedniejszym a przyjętym u nas materiałem jest „Trotyl“; ma on również

zastosowanie w innych państwach (Francja, Niemcy, Rosja, Stany Zjednoczone i Włochy).

8. Jaki jest stopień wrażliwości „Trotylu“?

Trotyl jest mało wrażliwy na uderzenia, a więc bezpieczny w manipulacjach ręcznych; np. nabój trotylu prasowanego lub lanego trafiony pociskiem z odległości 20 kroków nie wybucha.

9. Zapomocą czego wywołujemy detonację spłonki?

- a) lontu prochowego,
- b) lontu wybuchowego,
- c) zapalnika elektrycznego,
- d) różnych zapalników uderzeniowych,
- e) przenoszenia detonacji.

10. Co to jest lont prochowy?

Lont prochowy jest lontem wolnopalnym; składa się z rdzenia prochowego, przez którego środek przechodzi cienka nitka; jest on owinięty pochawkami jutowymi, z których przynajmniej dwie muszą być impregnowane; szybkość palenia się lontu wynosi 1 cm na sekundę.

11. Co to jest lont wybuchowy?

Jest to lont szybko palny; składa się z rdzenia utworzonego z nitek bawełnianych, oplecionych materiałem kruszącym oraz z pochewki bawełnianej przepojonej woskiem; szybkość palenia się wynosi 5 km na sekundę.

12. Co to jest zapalnik elektryczny?

Jest to urządzenie składające się z przyrządu dostarczającego energii elektrycznej z przewodów drutowych i z przyrządu zapalającego zapomocą drucika rozżarzonego przez prąd elektryczny lub zapomocą iskry przeskakującej między przewodami.

13. Co to jest zapalnik uderzeniowy?

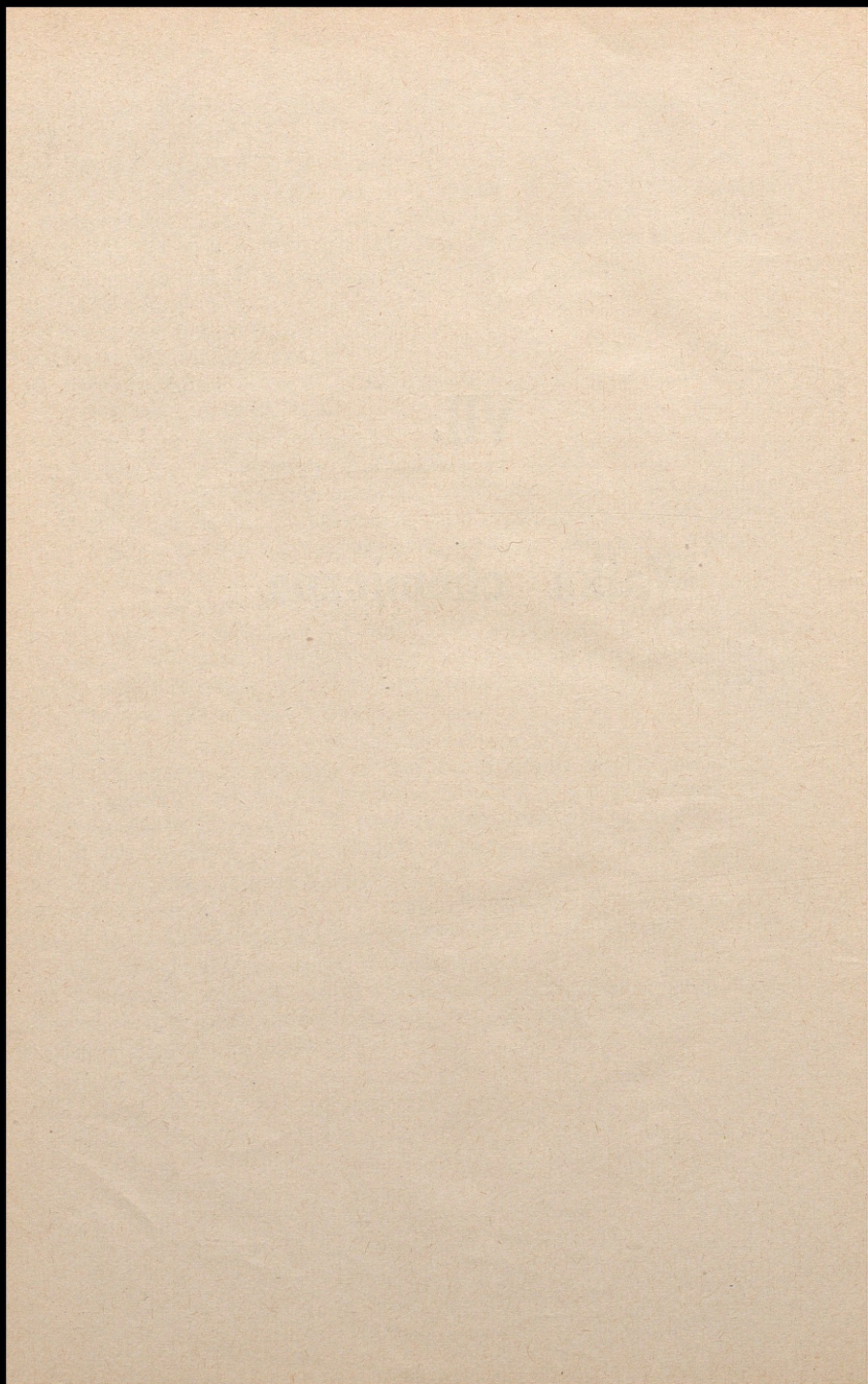
Jest to zapalnik powodujący wybuch spłonki lub lontu zapomocą t. zw. kapiszona przez uderzenie iglicy.

14. Co to jest przenoszenie detonacji?

Jest to sposób wywoływania wybuchów przez detonację jednego ładunku, który powoduje detonację innych ładunków ułożonych w odpowiedniej odległości.

VII.

Walka chemiczna

A. Rodzaje gazów i napadów gazowych.

1. W jakim celu używamy gazów bojowych?

W celu obezwładnienia nieprzyjaciela, zmuszenia go do opuszczenia lub wyminięcia pewnych części terenu oraz zadanie mu strat.

2. Jakie rodzaje gazów bojowych rozróżniamy?

Gazy duszące, drażniące, trujące i żrąco-parzące.

3. Jakie jest działanie poszczególnych gazów?

- gazu drażniącego: żołnierz silnie łzawi i nie może otworzyć oczu,
- gazu duszącego: żołnierz krztusi się, bardzo mocno kaszle, na usta występuje mu piana—czasem krwawa— a wreszcie pada bez sił,
- gazu trującego: żołnierz jest początkowo podniecony i zdolny do walki, potem odczuwa ból głowy, słabnie, chwieje się i traci przytomność,
- gazu żrąco-parzącego: żołnierz dostaje po upływie kilku godzin pieczenia, wysypki, wrzodów i oparzenia (iperyt).

4. W jaki sposób wykrywamy gaz w polu?

- zapomocą wzroku: widzimy falę gazową, kłęby gazów z pocisków, obłoki gazów w krzakach, plamy iperytu na ziemi itp.,
- zapomocą powonienia: czujemy obecność jakiegoś gazu,
- zapomocą słuchu (syk butli, wystrzał salwy moździerzy, słaby wybuch pocisku),
- zapomocą wykrywaczy: np. pocisków, które zmieniają kolor, gdy w powietrzu jest gaz.

5. Jak dzielimy gazy pod względem trwałości w terenie?

Na lotne—trzymające się przez kilka godzin, średniolotne o trwałości kilku dni, oraz na trwałe, działające w terenie przez kilka tygodni, a nawet dłużej.

6. Jakie stosujemy rodzaje napadów gazowych?

- ostrzeliwanie pociskami gazowymi artylerji i moździerzy,
- obrzucanie lotniczymi bombami gazowymi lub rozpylanie gazów przez samoloty,
- napady falowe,
- uprzednie skażenie terenu,
- rzućanie ręcznych granatów gazowych,

7. Co to są pociski gazowe?

Są to pociski wypełnione gazem, które zagazowują ludzi i przedmioty terenowe.

8. Jakie jest działanie pocisku gazowego?

Małe, gdyż pocisk zawiera mało gazu; jego działanie posiada natomiast bardzo duży wpływ moralny.

9. Co to jest teren zakazony?

Jest to teren, w którym znajduje się gaz w postaci obłoków, płynów lub proszków.

10. Kiedy można się spodziewać ataku gazowego?

Najczęściej wieczorem i o świcie, przy szybkości wiatru do 5 m na sekundę, wiejącym od, lub z boku nieprzyjaciela.

B. Granaty ręczne gazowe i dymy bojowe.

1. Jak działają granaty ręczne gazowe?

Gazem a nie rozpryskiem.

2. Jakie środki chemiczne zawierają granaty ręczne gazowe?

Zawierają środki chemiczne przesłaniające lub napastliwe, silnie drażniące.

3. Jaki promień działania mają granaty ręczne gazowe?

Działają w promieniu 300 m.

4. Do czego służą granaty ręczne gazowe?

Do tworzenia zasłon lub do oślepienia gniazd karabinów maszynowych itp.

5. Co to są dymy bojowe?

Są to ciała chemiczne, przeznaczone do przesłaniania ruchów wojsk lub do unieszkodliwienia przeciwnika.

6. Jak dzielimy dymy bojowe?

Na przesłaniające i napastliwe.

7. Co to są dymy przesłaniające?

Są to takie dymy, które przesłaniają własne ruchy przed wzrokiem przeciwnika.

8. Co to są dymy bojowe napastliwe?

Są to takie dymy, które nie tylko przesłaniają nas, ale i niszczą przeciwnika; zawierają one w sobie gaz bojowy.

C. Obrona przeciwgazowa i środki obronne.

1. Jak dzielimy obronę przeciwgazową?

- a) na indywidualną,
- b) na zbiorową.

2. Jak dzielimy obronę indywidualną?

Na filtracyjną i izolacyjną.

3. Co to jest obrona indywidualna?

Jest to taka obrona, gdzie każdy żołnierz oddzielnie może sam przy pomocy odpowiednich środków, zabezpieczyć siebie i zwiększyć przed gazem.

4. Co to jest obrona filtracyjna?

Jest to obrona przy pomocy masek ludzkich i zwierzęcych z pochłaniaczami, które filtrują powietrze zakażone, czyli oczyszczają je z gazów i dymów bojowych.

5. Co to jest obrona izolacyjna?

Jest to taka obrona, gdzie nie korzystamy z otaczającego nas powietrza, a oddychamy tlenem, który jest zawarty pod ciśnieniem w odpowiednim aparacie. Przed niektórymi gazami używamy butów i ubrań, które nas chronią.

6. Co to jest obrona zbiorowa?

Jest to obrona przy pomocy pomieszczeń uszczelnionych i schronów przeciwgazowych.

7. Co to jest strefa alarmowa i zagrożona?

Strefa alarmowa jest to pas przyfrontowy, szerokości 5 km od okopów nieprzyjacielskich. Strefa zagrożona ciągnie się 15 km w głąb od strefy alarmowej.

8. Jak się należy zachować w chwili zagrożenia napadem gazowym?

Sprawdzić maskę, przyjąć pogotowie gazowe i rozejrzeć się, jak trafić do schronu.

9. Jak się należy zachować podczas napadu gazowego?

Maskę nałożyć, siedzieć, bez potrzeby nie rozmawiać, nie chodzić oraz wykonywać potrzebne prace.

10. Jak żołnierz zachowuje się po napadzie gazowym?

Siedzi spokojnie, nie rusza się, nie pali papierosów; oczyszcza okopy i przedmioty od gazów.

11. Jakie są obowiązki obsługi schronu zewnątrz i wewnątrz?

a) zewnątrz schronu na alarm, lub w razie napadu gazowego alarmuje załogę schronu, wkłada maskę, opuszcza rolety, przygotowuje wycieraczki z wapnem chlorowanym i kontroluje wchodzących,

b) wewnątrz schronu usuwa zbędnych ludzi, zostawia rannych, chorych i zagazowanych oraz nieposiadających maski; opuszcza rolety, sprawdza filtry, przygotowuje płyny dezynfekcyjne, gasi ogień i wpuszcza przybywających.

12. Jak się należy zachować w terenie skażonym iperytem?

Być stale w masce, nie siadać, nie dotykać jeden drugiego, jak najmniej chodzić i jak najprędzej oczyścić się.

13. Czy po przejściu fali gazowej można spożywać pożywienie, które nie było zabezpieczone od gazu?

Żywność lub pasza może być używana dopiero po przepieczeniu, przewietrzeniu i przegotowaniu; zaiperytowanej używać nie wolno.

14. Jak należy postąpić, gdy się zauważy płamę iperytową na butach lub na ubraniu?

Gdy iperyt jest na butach, buty należy wytrzeć o ziemię (gdy zabłocone oskrobać skrobaczką), zdjąć nie dotykając rękami, następnie obmyć roztworem wapna chlorowanego; ubranie należy zdjąć i odcząć do dezynfektorów sanitarnych, a w braku tych — wygotować w gorącej wodzie z sodą i mydłem.

15. Jak postąpić, gdy iperyt znalazł się na ręce lub twarzy? Zebrać lekko szmatką, wymyć gorącą wodą z mydłem 3 razy, wytrzeć do sucha i przepudrować chlorkiem wapna.

16. Kto oczyszcza teren od gazu parzącego?

Patrole przeciwiiperytowe.

17. Co to jest schron przeciwgazowy?

Jest to pomieszczenie zabezpieczone przed przenikaniem gazów. Schron służy do schronienia się podczas napadu gazowego, dla rannych zagazowanych, telefonistów, służby sanitarnej, a następnie dla dowódców oraz żołnierzy zdrowych i wypoczywających.

18. Jak należy ratować zagazowanego żołnierza?

a) jeśli gaz jest jeszcze w terenie żołnierz bywa zagazowany gdy nie ma maski lub gdy maska jest zepsuta; w ostatnim wypadku należy zagazowanemu maskę zdjąć, włożyć mu do ust zapasowy pochłaniacz, swój lub jego, jeżeli nie stracił przytomności sam sobie ściska nos, jeżeli stracił — robi to niosący mu pomoc; następnie należy mu rozpiąć kołnierz, zdjąć pas z rynsztunkiem i zagazowanego przeprowadzić; w schronie, gdy nie ma sanitariuszy, należy wyjąć mu pochłaniacz z ust, przykryć kocem lub płaszczem i dać mu się napić ciepłej kawy lub herbaty,

b) gdy gazu w terenie już nie ma, do zagazowanych należy wezwać sanitariusza lub zanieść ich do lekarza; zdjąć uprzednio maskę, rozpiąć ubranie.

19. Jak zabezpieczyć żywność, gdy się zbliża fala gazowa?

Zakopać w ziemię lub owinać mokrą tkaniną.

20. W jaki sposób przekonujemy się, że w powietrzu i w terenie nie ma gazu?

Staramy się zaobserwować przez szybki okularowe, czy w powietrzu nie ma chmur gazowych, obłoczków, płam, rosy lub pyłu. Jeżeli tego nie zauważymy uchylamy lekko maskę i wciągamy nieco powietrza nosem. W wypadku, gdy nie czujemy zapachu

gazu, uchylamy maskę i oddychamy normalnie, a gdy nie czujemy żadnej woni ani podrażnienia, zdejmujemy i nakazujemy zdjąć maski.

21. Co to jest ubranie przeciwiperytowe i dla kogo ono jest przeznaczone?

Ubranie przeciwiperytowe jest zrobione z płótna przepojonego olejem lnianym; składa się ze spodni, kurtki z kapturem i rękawic oraz butów z drewnianymi podeszwami; przeznaczone jest dla patroli oczyszczających teren, przedmioty i ludzi od gazów żrąco-parzających.

22. Jakie są obowiązki obserwatora w służbie obserwacyjno-alarmowej?

Obserwuje on, czy nieprzyjaciel nie przygotowuje się do napadu gazowego, lub nie wykonuje napadu; gdy to zauważy alarmuje.

23. Jakie są środki alarmowe i sposoby alarmowania?

Przeważnie dźwiękowe: gongi, dzwonki, syreny itp. oraz wzrokowe np. rakiety; gdy jest fala gazowa, uderzenia mają być ciągłe i długie, a gdy pociski gazowe, uderzenia mają być krótkie i urywane.

24. Jak się oczyszcza okopy i tereny od gazów?

Po napadzie gazowym okopy oczyszcza się przez wachlowanie płaszcami, kocami i płachtami namiotowymi; schrony oczyszcza się przy pomocy wentylowania.

D. Maska przeciwgazowa i jej użycie.

1. Do czego służy żołnierzowi maska przeciwgazowa?
Do ochrony od gazów i dymów bojowych.

2. Jakich masek używamy u nas w wojsku?
Masek wyrobu polskiego, typu R. S. C.

3. Z jakich części składa się maska przeciwgazowa polska?
Z maski właściwej i pochłaniacza. Maska właściwa jest zrobiona z dwóch tkanin, nagumowanej i przesyconej olejem lnianym w przedniej części posiada szybki okularowy i komorę zaworową, w której znajduje się zawór oddechowy i wydechowy; w pochłaniaczu jest węgiel oczyszczający powietrze od gazu; do utrzymania się na głowie maska posiada taśmę.

4. Jak długo chroni żołnierza pochłaniacz w gazie?
Okolo 15 godzin, zależnie od gęstości gazów; jeśli zachodzą przerwy i pochłaniacz się przewietrza, może służyć dłużej.

5. Jak się należy obchodzić z maską?

- a) nie trzymać jej w gorącu, blisko pieca i na skwarze, gdyż pęka guma,
- b) nie trzymać jej w wilgoci, gdyż węgiel nasiąka wodą i psuje się,

- c) nie uderzać maską i nie rzucać nią, gdyż węgiel proszkuje się i nie można przez niego oddychać.
6. Jak się nosi maskę w strefie alarmowej, a jak w zagrożonej?
 - a) w strefie alarmowej należy mieć maskę w pogotowiu gazowym,
 - b) w strefie zagrożonej — przy sobie.
7. Co czyni żołnierz podczas napadu gazowego w razie braku maski?
 - a) ratuje się samym pochłaniaczem. Oczy zamyka a nos zaciska,
 - b) gdy niema pochłaniacza, zwilża chustkę do nosa lub poję, munduru i przykładą do nosa i ust.
 - c) w razie braku wody lub moczu do zwilżenia — wstrzymuje oddech, zamyka oczy, kładzie się na ziemię i wsuwa nos oraz usta w ziemię; ziemię nagromadza rękami ku twarzy, lekko ją ubija i przez nią oddycha.
8. Co należy robić w gazie, gdy maska jest przestrzelona? Wstrzymać oddech, wykręcić pochłaniacz, zerwać maskę, włożyć pochłaniacz do ust i zamknąć oczy oraz zacisnąć nos.
9. Z jaką szybkością powinno się nakładać maskę? Przez czas, dopóki można wstrzymać oddech, to jest najwyżej w ciągu 20 sekund.
10. Jak należy postąpić z maską, gdy jest zakażona iperytem? Maskę taką należy zniszczyć, lub zakopać; używać jej nie wolno.
11. Jak należy postąpić, gdy zawór wdechowy lub wydechowy jest zepsuty?
Ratować się samym pochłaniaczem.
12. Co należy robić gdy maska jest przestrzelona i opryskana iperytem?
Maskę z pochłaniaczem należy odrzucić i ratować się zapasowym pochłaniaczem.
13. Jak można sprawdzić, czy zawór wdechowy jest dobry, nie rozbierając komory zaworowej?
Trzeba zatkać otwór zaworu wydechowego i starać się silnie wydychać; jeżeli powietrze nie wychodzi, zawór wydechowy jest dobry.
14. Jak można sprawdzić, czy zawór wydechowy jest dobry, nie rozbierając komory zaworowej.
Trzeba szczelnie zamknąć dłońią otwór prowadzący do zaworu wdechowego i starać się jak najsilniej wdychać; jeżeli powietrze nie wchodzi, zawór jest dobry.
15. Kiedy żołnierz zdejmuje maskę?
Tylko na rozkaz lub gdy nieprzyjaciół idzie do szturm bez masek.
16. Kiedy dowódca drużyny może wydać rozkaz zdjęcia maski przeciwgazowej?
Wtedy, kiedy przekona się, że w powietrzu i w terenie niema gazu.

E. Porównanie naszej maski z innemi.

1. Jaka jest różnica między naszą maską, a maską francuską A.R.S.?
Różnią się tylko komorą zaworową.
2. Jaka jest różnica między naszą maską, a maską angielską?
Maska angielska posiada inaczej zbudowany pochłaniacz, noszony w torbie, inaczej urządzone drogi oddechowe a szybki okularowe szklane, niewymienne.
3. Jaka jest różnica między naszą maską, a niemiecką gumową i skórzaną?
 - a) niemiecka gumowa wykonana jest z tkaniny niepreparowanej gumą, posiada podwójne szybki okularowe ze szkła i celuloidu, posiada jedną drogę wdechu i wydechu, przez pochłaniacz,
 - b) niemiecka skórzana jest wykonana ze skóry uodpornionej na przenikanie trucizn; do maski tej może być założony pochłaniacz lub rura oddechowa.

F. Obowiązki podoficera przed, w czasie i po napadzie gazowym.

1. Na co powinien podoficer, jako dowódca, zwrócić uwagę przed napadem gazowym?
 - a) pouczyć żołnierzy o zachowaniu się w ataku gazowym,
 - b) sprawdzić, czy posiadają zawsze maskę przy sobie, nawet w nocy i kiedy zdejmują ryszunek; czy maskę odpowiednio konserwują i utrzymują w czystości (nie wolno smarować),
 - c) wskazać drogę do schronu przeciwgazowego i zbadać kierunek wiatru.
2. Co należy do obowiązków podoficera podczas napadu gazowego?
 - a) sprawdzić, czy jego ludzie chronią się w należyty sposób i czy są na swych stanowiskach,
 - b) posłać pomoc żołnierzom chroniącym się ziemią lub samymi pochłaniaczami i zagazowanym,
 - c) powiadomić żołnierzy o rodzaju gazu bojowego,
 - d) stwierdzić, czy żołnierze samodzielnie nie zdejmują masek.
3. Co robi podoficer po napadzie gazowym?
Patrzy, by wszyscy jego ludzie, zwierzęta, sprzęt, żywność, pasza i woda były odkażone i by po odkażeniu nastąpiło zdjęcie masek.

G. Ogólny opis i sposób użycia aparatów tlenowych.

1. Co to jest aparat tlenowy?

Jest to aparat, który chroni żołnierza przed zatruciem, spełnia podobną rolę jak maska, lecz w inny sposób; nie korzysta z otaczającego powietrza, lecz pozwala nam oddychać tem, co zawiera w swej butli.

2. Z jakich części składa się aparat tlenowy?

- a) z butli stalowej na tlen,
- b) pochłaniacza do oczyszczania wydychanego powietrza,
- c) worka z tlenem pod normalnem ciśnieniem,
- d) rury oddechowej,
- e) okucia,
- f) pasów,
- g) maski właściwej lub ustnika ze ściskaczem nosa i okularami,
- h) przyborów i zapasowych części.

Aparaty tlenowe automatycznie - płucne posiadają jeszcze manometr, chłodnicę pochłaniacza i szereg specjalnych zaworów.

3. Jak należy używać francuskiego aparatu tlenowego Fensy'ego wzór 1926?

Wystarczy odkręcić kółeczko zaworu butli tlenowej o kilkanaście stopni i już aparat działa.

4. Jak należy używać niemieckiego automatycznego aparatu tlenowego Draegera wzór 24 r.?

Tak, jak francuskiego Fensy'ego.

H. Obrona ludności cywilnej.

1. W jaki sposób będzie się nieprzyjaciół starał zagazować ludność cywilną?

Przy pomocy własnego lotnictwa (bomby gazowe).

2. Jakie znamy sposoby obrony ludności cywilnej przed gazami? Obronę indywidualną (maskę przeciwgazową) i obronę zbiorową.

3. Jak przygotować obronę przeciwgazową zbiorową?

Należy zgóry przewidzieć jedną ubikację — możliwie jak najbardziej szczelną, a więc piwnicę lub jeden z pokoi mieszkalnych. W przeznaczonych na ten cel ubikacji należy uszczelnić okna, drzwi i wogóle wszystkie szczeliny, któremi mogłoby się dostać z zewnątrz skażone powietrze; w razie dłuższego przebywania większej ilości osób w tak uszczelnionej ubikacji może zabraknąć tlenu; by tego uniknąć, należy wbudować pochłaniacz lub w inny sposób zapewnić uzupełnianie tlenu. W nowobudujących się domach powinna być przewidziana i odpowiednio zaopatrzona już podczas budowy jedna z piwnic danego domu.

VIII.

Pielęgnacja ciała i ratownictwo wojskowe

A. Pielęgnacja ciała.

1. Dlaczego powinniśmy pielęgnować ciało?
Aby być zdrowym, hartować ciało i uczynić zadość wymaganiom służby.

2. Z czego powstają choroby?

- a) z nieczystości,
- b) z zaziębienia,
- c) ze złego trybu życia,
- d) z zarażenia się,
- e) z fałszywego odżywiania się.

3. Kiedy żołnierz powinien myć ręce?

Przed każdym jedzeniem, po każdym użyciu ustępu i po pracy brudzącej ręce.

4. Jakie powinny być paznokcie u rąk żołnierza?

Krótko obcięte.

5. Dlaczego żołnierz powinien mieć nogi czyste?

Gdyż brudne nogi łatwiej ulegają odparzeniu i otarciu.

6. Jak często żołnierz powinien myć nogi?

W lecie codziennie, a w zimie przynajmniej dwa razy na tydzień.

7. Co żołnierz robi, aby zapobiec powstaniu starć nóg i od-cisków?

- a) dba o nogi, utrzymuje je zawsze w należytej czystości, a przed rozpoczęciem marszu wysmaruje łojem lub innym tłuszczem,
- b) dba o dobrze dopasowane i miękkie obuwie,
- c) do uciążliwego marszu nie ubiera nowego obuwia,
- d) dba, aby onuce były w dobrym stanie, nie obrębiane, nie podarte lub źle pocerowane,
- e) umiętnie owija onuce na nogi.

8. Jak często powinien żołnierz kąpać się?

Przynajmniej raz na tydzień, twarz zaś, szyję, piersi, pachy i uszy powinien myć codziennie.

9. Jak powinien żołnierz kąpać się pod natryskiem?

Po namydleniu całego ciała ze szczególnem zwróceniem uwagi na włosy na głowie, pod pachami i w okolicy narządów płciowych, gdyż tam najczęściej gromadzi się bród, zmywa całe ciało pod ciepłym natryskiem; następnie dla orzeźwienia idzie pod natrysk z wody zimnej i wyciera całe ciało ręcznikiem.

10. Jak często powinien się żołnierz golić?

Przynajmniej dwa razy na tydzień.

11. Dlaczego żołnierz nie pożycza od swych kolegów, ani im nie pożycza mydła, ręcznika, szczotki, grzebienia, brzytwy i łyżki?

Bo przez używanie tych pożyczonych przedmiotów może nabywać się różnych chorób zakaźnych i skórnych.

12. Co żołnierz robi, aby uniknąć psucia się zębów?

Powinien mieć własną szczotkę do zębów i czyścić zęby proszkiem lub pastą przynajmniej raz dziennie na noc, a po każdym jedzeniu płukać jamę ustną wodą.

13. Co żołnierz robi, aby onuce były w dobrym stanie?

- a) zmienia onuce przynajmniej dwa razy na tydzień, a w lecie i w czasie forsownych ćwiczeń — codziennie,
- b) w lecie pierze onuce z wieczora i rozwiesza, aby wyschły do rana; rano gniecie je w rękach, ażeby były miękkie.

14. Jak żołnierz dba o swoje obuwie, aby było miękkie?

- a) często smaruje obuwie tłuszczem,
- b) nie suszy nigdy obuwia przy piecu, lecz w suchem przewiewnem miejscu.

15. Dlaczego w czasie marszu poza osiedlami wolno rozpinać kołnierze i rozluźniać pasy?

Ażeby zapobiec nadmiernemu rozgrzaniu ciała.

16. O czym żołnierz powinien pamiętać, w czasie marszu w lecie?

- a) powinien pamiętać, że nie wolno pić niepewnej wody,
- b) pić wodę małemi łykami dopiero pod koniec spoczynków,
- c) powstrzymać się od palenia papierosów, gdyż palenie zwiększa pragnienie,
- d) nie siadać podczas przerw na wilgotnej ziemi.

17. Jak zachowuje się żołnierz w czasie marszu w zimie?

- a) zwraca na kolegów uwagę, czy u którego nie występują objawy odmrożenia,
- b) od czssu do czasu naciera ręce, policzki, nos i uszy,
- c) jadąc podczas mrozu, zsiada i idzie pieszo,
- d) odmrożonych nie zostawia w tyle, ani nie pozwala im siadać,

- e) w czasie odwilży, podczas przerw, nie siada, ani nie kładzie się na wilgotnej ziemi,
- 18. O czym należy pamiętać po marszu?
 - a) aby uniknąć przeziębienia należy zdjąć jak najszybciej przemoczoną odzież, trzewiki i inne części ubrania i wysuszyć zdala od pieca,
 - b) nogi dobrze wymoczyć w wodzie,
 - c) w razie zauważenia starć — zwrócić się do sanitariusza,
 - d) nie spać bezpośrednio na ziemi.
- 19. Co powinien robić żołnierz wyznaczony na posterunek w czasie mrozu?

Nie powinien stać, lecz chodzić dla rozgrzania się, wykonywać ruchy, jak uderzenia nogą o nogę i ruchy rąk. Aby te ostatnie ruchy umożliwić, należy mieć broń na pasie, dalej należy pamiętać o częstym rozcieraniu policzków, uszu, nosa i rąk.

- 20. Co powinien robić żołnierz w czasie mrozu, jeśli znajduje się na czujce?

Winien dbać, by członków ciała nie odmrozić. Zaopatrzyć powinien się możliwie w kominiarkę i rękawice.

- 21. Jakie są najważniejsze zasady higieny izb żołnierskich?
 - a) okna powinny być w lecie w dzień i w nocy otwarte, gruntowne wietrzenie powinno być dokonywane w czasie obecności żołnierzy na ćwiczeniach,
 - b) podłogi należy zamiatać na mokro przy otwartych oknach w czasie nieobecności żołnierzy,
 - c) płuć wolno tylko do spluwaczek.

B. Ratownictwo wojskowe.

- 1. Jakie są przyczyny omdlenia i jak się poznaje człowieka omdlałego?

Omdlenie powoduje słaby dopływ krwi do mózgu. Poznajemy zemdłego po bladym wyglądzie; często następuje u zemdłego utrata przytomności.

- 2. Jak ratuje się człowieka omdlałego?

Kładziemy omdlałego w takiej pozycji, która ułatwia dopływ krwi do mózgu, to znaczy głową niżej. Rozpinamy ubranie, celem umożliwienia lepszego krążenia krwi i oddychania. Dajemy mu do wachania amoniak lub skrapiamy twarz i piersi zimną wodą. Robimy mu także sztuczne oddychanie.

- 3. Jakie są objawy udaru cieplnego?

Z początku występuje zaczerwienienie twarzy, ogólne osłabienie,

bóle głowy, później traci chory przytomność, występują u niego drgawki i śmierć.

4. Co robimy w przypadku udaru ciepłego?

- a) umieszczamy chorego w miejscu chłodnym i przewiewnym, rozpinamy ubranie i układamy w takiej pozycji, aby jego głowa znajdowała się wyżej,
- b) głowę i kark polewamy mu zimną wodą,
- c) o ile chory jest przytomny, dajemy mu do picia zimną wodę. W przypadku braku przytomności stosujemy sztuczne oddychanie.

5. Co robimy w przypadku porażenia piorunem?

Kładziemy chorego w pozycji poziomej, oblewamy twarz, kark i piersi zimną wodą, wycieramy skórę do sucha, a następnie stosujemy sztuczne oddychanie.

6. Co robimy w przypadku zmarznięcia?

Chorego przenosimy do chłodnego miejsca; nie wolno go od razu wnosić do ciepłego miejsca. Rozbieramy chorego z ostrożnością (najlepiej rozciąć ubranie) i rozcieramy ciało śniegiem lub chustkami wilgotnymi i zimną wodą, wycieramy do sucha i stosujemy sztuczne oddychanie. Tak samo postępuje się w przypadku odmrożenia poszczególnej części ciała: nogi, ręki, ucha lub nosa.

7. Jak ratujemy powieszzonego?

Zdejmujemy pętlę, stosujemy sztuczne oddychanie i oblewamy go wodą.

8. Jak ratujemy topielca?

- a) przy ratowaniu tonącego należy uważać, aby tonący nie-schwycił się ratującego rękami; najlepiej jest ciągnąć tonącego za włosy,
- b) po wyciągnięciu z wody, kładzie się tonącego na kolana przyczem głowa powinna być skierowana w dół i uciska mu się rytmicznie klatkę piersową, jak przy sztucznym oddychaniu. Gdy już wodę usuniemy, stosujemy sztuczne oddychanie, które trzeba wykonywać bardzo długo przez kilka godzin, pomimo, że chory nie daje znaku życia.

9. Jak ratujemy zaczadzonego?

Zaczadzonego usuwamy z zaczadzonej atmosfery. Przed wejściem do zaczadzonego mieszkania, schronu itp. osłaniamy sobie nos i usta chustką zmoczoną w wodzie (najlepiej z dodaniem octu). Po wejściu do zaczadzonej ubikacji otwieramy wszędzie okna, drzwi i piece. Chorego nie wolno prowadzić, trzeba go

koniecznie wynieść. Po wyniesieniu chorego na świeże powietrze — rozpinamy mu ubranie i stosujemy sztuczne oddychanie.

10. Co robimy w przypadku ukąszenia przez żmiję?

Nakładamy opaskę, uciskając ciało powyżej i poniżej rany. Następnie wysysamy ustami krew z rany (o ile wargi są skaleczone nie wolno tego czynić). Ranę wymywamy wodę lub alkoholem i wcieramy sproszkowany nadmanganian potasu lub wypalamy ranę rozpalonem do czerwoności ostrzem noża. Następnie przewiązkę usuwamy, a na ranę kładziemy opatrunek.

11. Co robimy w wypadku ukłucia przez owady?

W wypadku ukłucia przez komary, pszczoły, osy itp. przykładamy na miejscu ukłucia kompresy z amoniaku; w wypadku ukłucia przez pszczoły należy wpierw wyjąć żądło.

12. Co to jest rana?

Jest to uszkodzenie całości skóry.

13. Jakie rozróżniamy rany?

Rany klute, darte, miażdżone, szarpane, postrzałowe, cięte i rany na skutek ukąszenia.

14. Jak opatrujemy ranę?

Po dokładnem umyciu własnych rak oczyszczamy brzegi rany watą zwilżoną alkoholem, jodyną lub benzyną. Po obmyciu rany kładziemy gazę, następnie watę lub ligninę. Tak nałożony opatrunek owijujemy bandażem.

15. Jakie odróżniamy krwotoki z uszkodzonych kończyn?

Zależnie od tego, jakie naczynie uległo uszkodzeniu odróżniamy krwotoki tętnicze, żyłne i z naczyń włosowatych.

16. Po czem poznajemy krwotok tętniczy?

Przy krwotoku tętniczym krew wypływa z rany bardzo silnie i ma barwę jasno-czerwoną.

17. Po czem poznajemy krwotok żylny?

Przy krwotoku żylnym krew wypływa powoli i ma zabarwienie ciemno-czerwone.

18. Po czem poznajemy krwotok z naczyń włosowatych?

Przy krwotoku z naczyń włosowatych krew wypływa bardzo powoli i w małej ilości.

19. W jaki sposób zatrzymujemy krwotok tętniczy?

W przypadku krwotoku tętniczego, ponad raną nakładamy gumową opaskę (w braku opaski gumowej można użyć chustki lub ręcznika) a ranę opatrujemy.

20. Kiedy należy zdjąć opaskę uciskającą?
O ile możliwości jak najwcześniej; do dwóch godzin.
21. W jaki sposób zatrzymujemy krwotok żylny i z naczyń włosowatych?
Opatrujemy ranę.
22. W jaki sposób zatrzymujemy krwawienie z nosa?
a) każemy choremu być w spokoju i zabraniamy ruszania głową, która powinna być odchylona ku tyłowi,
b) do nosa wkładamy mu watę lub gazę z wodą utlenioną,
c) na nos i kark kładziemy mu zimne okłady.
32. Jakie odróżniamy rodzaje złamań kości?
Dwa rodzaje: zwyczajne i powikłane.
24. Jakie złamanie kości nazywamy zwyczajnym?
Takie, gdy jest brak uszkodzenia skóry.
25. Jakie złamane kości nazywamy powikłaniem?
Takie, gdzie w miejscu złamania jest uszkodzenie skóry, czyli rana.
26. Po czym poznajemy złamanie kości?
Po tem, że kończyna złamana jest wykrzywiona i ruchoma w takim miejscu, w którym zwyczajnie jest brak ruchomości.
27. W jaki sposób udzielamy pierwszej pomocy w wypadku zwyczajnego złamania kości ręki lub nogi.
Złamaną kończynę unieruchamiamy, kładąc ją w łupki (szynę) lub też przywiązując do niej bandażami (albo też chusteczkami, szelkami itp.) kije, deseczki itp.
28. W jaki sposób udzielamy pierwszej pomocy w wypadku powikłanego złamania kości?
Czynimy to samo co w wypadku zwyczajnego złamania kości, tylko najpierw opatrujemy ranę.
29. W jaki sposób przenoszą się choroby zakaźne z człowieka chorego na zdrowego.
Źródłem zakażenia są najczęściej wydzieliny chorych: płwociny, kał, moczu, wydzielina z nosa.
30. Jakie są ostre choroby zakaźne?
Dżuma, ospa, cholera azjatycka, dur brzuszny, dur plamisty, czerwotka, płonica (szkarlatyna), błonica (dyfteryt), nagminne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, odra, róża, koklusz i ziemnica.
31. Jakie są przewlekłe choroby zakaźne?
Trąd, gruźlica i jaglica.

32. Jakie są choroby weneryczne i jak się objawiają?

- a) **rzeżączka**: objawia się ona ropnym wyciekami z cewki moczowej w kilka dni po stosunku płciowym,
- b) **kila**: poznajemy tę chorobę po tym, że na ciele człowieka tworzą się bolesne owrzodzenia o twardym brzegu (stąd nazwa wrzód twardy),
- c) **wrzód miękki**: w tej chorobie powstaje bolesne owrzodzenie podobnie jak przy kile.

33. Co żołnierz robi, aby uniknąć chorób wenerycznych?

Unika stosunków płciowych pozamałżeńskich i uprawia dużo sportu, który hartuje ciało i tłumi popęd płciowy.

34. Co należy uczynić po stosunku płciowym?

Należy iść do izby chorych, gdzie zostaną wykonane pewne zabiegi zapobiegawcze. Stacja zapobiegawcza jest stale czynna, obsługuje ją sanitariusz służbowy.

35. Jakie są objawy przy zatruciu gazami trującymi?

W okresie początkowym wybitny niepokój (człowiek taki jest podobny do pijanego), zaczerwienienie twarzy, później występuje duszność, utrata przytomności i śmierć.

36. Jaka jest pierwsza pomoc przy zatruciu gazami trującymi? Jak przy ratowaniu zaczadzonego.

37. Jakie są objawy podrażnienia gazami trującymi?

Łzawienie, nieżyt spojówek, wymioty, kaszel i kichanie.

38. Jaka jest pierwsza pomoc przy zatruciu gazami drażniącymi?

Oczy przemywa się 2% roztworem boraksu lub sody, gardło płucze się 2% roztworem kwasu bornego lub roztworem gliceryny (1 łyżka na szklankę wody).

39. Jakie są objawy duszenia się gazami trującymi?

Pierwszym objawem działania gazów jest podrażnienie dróg oddechowych i kaszel. Przy silniejszym zatruciu występuje sinica, duszność i obrzęk płuc; można ją poznać po charczeniu i wydzielaniu krwawej piany.

40. Jaka jest pierwsza pomoc przy działaniu gazami duszącymi?

- a) jaknajrychlej wynieść zatrutego z atmosfery zagazowanej; nie powinien on wykonywać żadnych ruchów, by nie zwiększać pracy serca,
- b) po wyniesieniu z atmosfery zagazowanej rozpinamy ubranie i podajemy mu tlen z aparatu tlenowego,
- c) w atmosferze zagazowanej, choremu należy nałożyć maskę przeciwgazową.

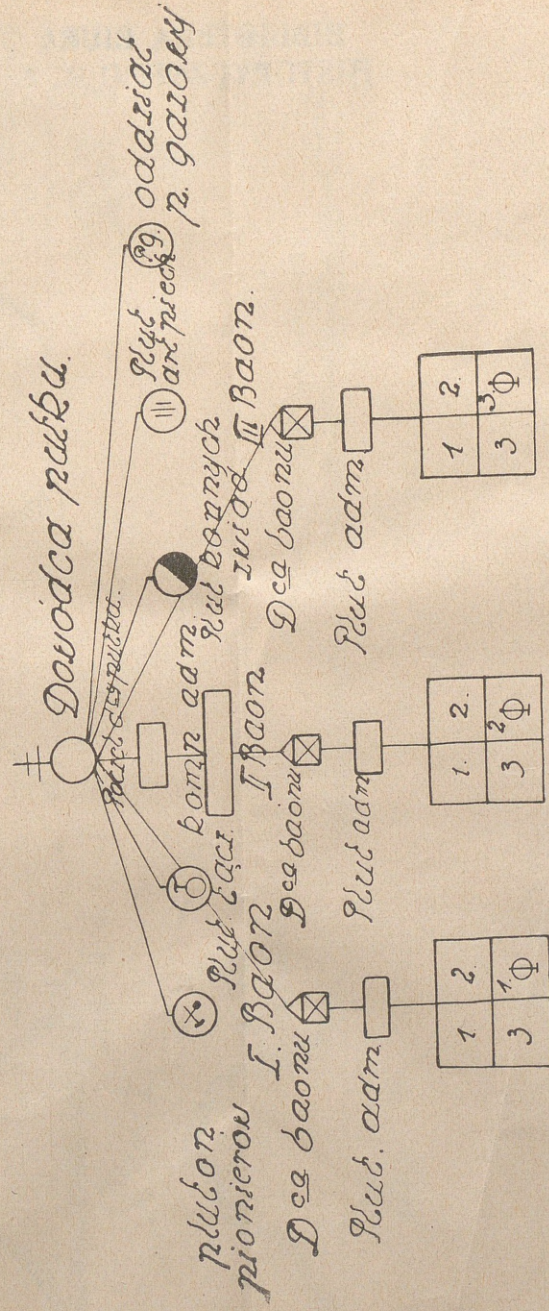
41. Jakie są objawy zatrucia gazami żrąco-parzącymi?

Swędzenie, zaczerwienienie skóry i bąble, po pęknięciu których powstają owrzodzenia. Poza tem występuje nieżyt spojówek, łzawienie, kichanie, czasem nudności i wymioty. Objawy te występują po upływie kilku godzin.

42. Jaka jest pierwsza pomoc przy uszkodzeniu gazami żrąco-parzącymi?

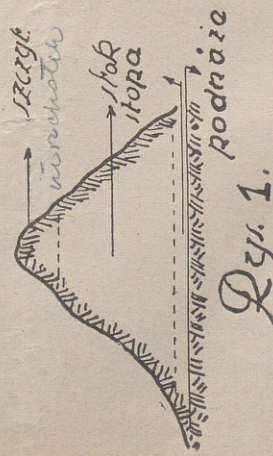
Należy jaknajrychlej usunąć zatrutego z atmosfery zagazowanej; następnie rozebrać go i umyć dokładnie ciepłą wodą oraz mydłem; po starannem wysuszeniu ciała posypać mu skórę sproszkowanym suchym chlorkiem wapna; oczy przemyć mu 2% roztworem boraksu lub sody; do płukania gardła używa się 3% roztworu kwasu bornego.

Siema! organizacja naturalnych

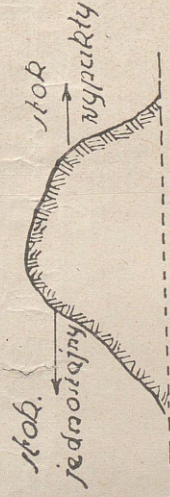

Quarab 1.

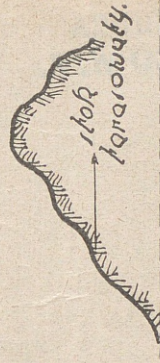
III. Terenoznawstwo.

Dzi. 1.

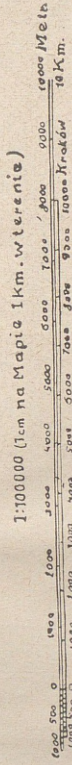
Dzi. 2.

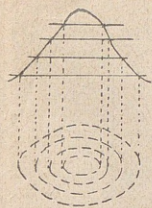
Dzi. 3.

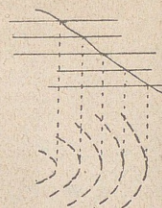
Dzi. 4.

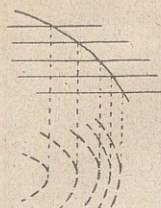
Dzi. 5.

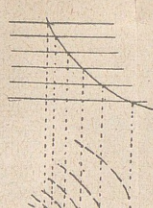
Rys. 7.

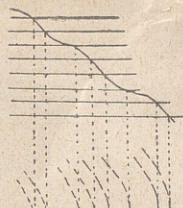
Rys. 8.

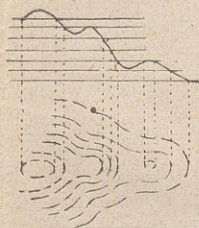
Rys. 9.

Rys. 10.

Rys. 11.

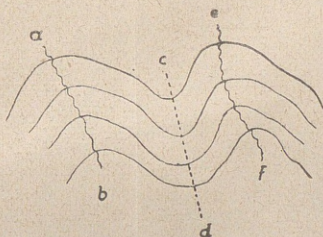
Rys. 12.

Rys. 13.

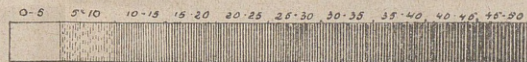
Rys. 14.

Rys. 15.

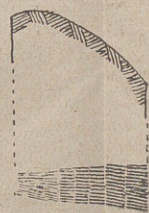
Rys. 16.

Rys. 17.

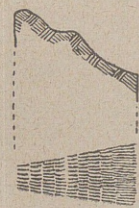
Rys. 18.

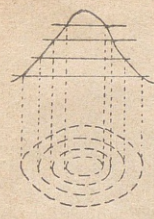
Rys. 19.

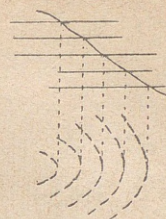
Rys. 20.

Rys. 21.

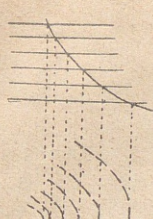
Rys. 7.

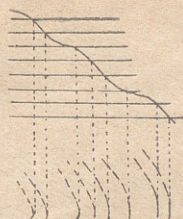
Rys. 8.

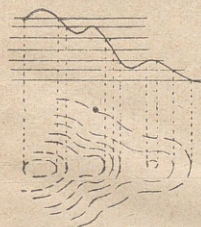
Rys. 9.

Rys. 10.

Rys. 11.

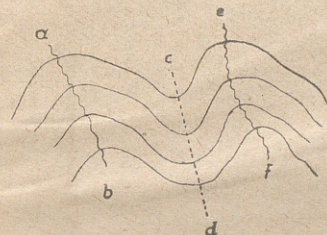
Rys. 12.

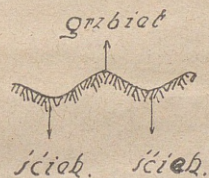
Rys. 13.

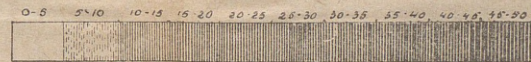
Rys. 14.

Rys. 15.

Rys. 16.

Rys. 17.

Rys. 18.

Rys. 19.

Rys. 20.

Rys. 21.

BIBLIOTEKA BIURA
HISTORYCZNEGO W. P.

37811/

2

Biblioteka Główna
Akademii Sztuki Wojennej

37811/2

12-037811-000-0